

Az OPEC-csúcs után

Az egység már a múlté

Három nap sem volt elegendő a 13 OPEC-tagország olajminisztereinek, hogy rendkívüli genfi megbeszélésükön megállapodjanak a tulajdonképpen mindenki által valamilyen formában szorgalmazott árcsökkentésről, illetve termelésvisszafogásról. Az értekezlet végül is eredménytelenül fejezte be munkáját, csak abban sikerült megállapodni, hogy a még tavaly decemberben elhatározott olajár-befagyasztás az idei év végéig érvényben marad. Noha újabb döntés nem született az olajár kérdésében, nem nehéz előre látni, hogy a december 10-én Abu Dhabiban tartandó újabb árertekezletig változások várhatóak az egyes tagországok árpolitikájában.

Mérséklésre várva

A genfi értekezletet ugyanis nem azért hívták össze, hogy ott ne történjék semmi. Az afrikai olajtermelők arra számítottak, hogy sikerül rávenniük Szaúd-Arábiát napi több mint 10 millió hordónyi olajtermelésének csökkentésére annak fejében, hogy az „afrikai csoport” 3-4 dollárral mérséklje az olaj árát barterben. Az egyre súlyosabb értékesítési gondokkal küszködő Nigéria, Líbia, Algéria és Gabon számára ugyanis csak a Rijád okozta piaci túlkínálat csillapítása tenné lehetővé az eladások és ezen keresztül a bevételek újbóli növelését. Szaúd-Arábia azonban árat szabott termelésének esetleges napi 1-2 millió hordóval történő visszafogásáért. S ez az ár nem is volt akármilyen: azt javasolta, hogy a jelenleg 32 és 40 dollár között mozgó olajárat egységesítsék, s míg 62 dolláros áremelést hajt végre, a többi termelő 2-6 dollárral csökkentsen. (A kőolaj hivatalos alapára tavaly december óta 36 dollár. Szaúd-Arábia 32 dollárt, az afrikai termelők viszont 40 dollárt kérnek egy hordó olajért, a tagállamok többsége viszont tartja magát az alapárhoz. Az árak eltéréseit egyébként a minőségi eltérésekből és a szállítási távolságok különbségéből adódó tényezők okozzák.) Így az előzetes elképzelések szerint 34 dollárra csökkent volna az olaj alapára, s az árkartell történetében először hivatalos ármérséklésre került volna sor. Az „árhéjak” azonban a genfi értekezleten 35 dolláros alapárat javasoltak, ez viszont Szaúd-Arábia számára még túl magas volt, Jamani sejk nem engedett.

Első pillantásra az egy dollár nem is tűnik lényeges különbség-

nek, ha azonban az OPEC éves termelését nézzük — amelynek csaknem egésze kivételre kerül — akkor már egyéb összefüggések is föltűnnek. Tavaly az OPEC 1,3 milliárd tonna, vagyis mintegy 8,5 milliárd hordó olajat hozott a felszínre. Ha 34 helyett 35 dollár lenne az olajár, akkor ez több mint 8 milliárd dollár többletbevételt eredményezne a termelőknek, illetve ugyanennyi pluszkidávást a felhasználóknak. Márpedig Szaúd-Arábiának nem érdeke, hogy a Nyugat egyre többet fizessen az olajért. Még februárban biztosította Jamani a fejlett tőkés államokat, hogy a belátható jövőben bőséges lesz az olajellátás és megfizethetőek az árak.

Az olajellátás valóban bőséges, szakértők véleménye szerint a túlkínálat napi 3-4 millió hordó. Szaúd-Arábia a mostani konferencián is mindent elkövetett, hogy ígéretének második fele is valóra váljon — ezért nem fogadta el az általa kevésnek tartott ármérséklést. Rijád tehát kivár, s a jelek szerint az idő és a világgazdasági helyzet neki dolgozott. Talán ez tekinthető Szaúd-Arábia számára a genfi konferenciára legfontosabb eredményének. A szervezetet újolag sikerült megóvni a felbomlástól, s a jelenlegi piaci helyzet amúgyis árcsökkentést igényel.

Miután nem született meg a sokak által biztosnak vélt kompromisszum az ár- és a termelés-csökkentés kérdésében, Szaúd-Arábia továbbra is meghatározója marad a piaci kínálatnak.

A fogyasztók piaca

Miként érinti a világot a háromnapos OPEC-csúcs eredménytelensége? Mindenekelőtt biztató, hogy 8 hónapon belül már harmadszor nem mozdult el az ár felfelé. Világossá vált az is, hogy az OPEC-ben fokozódott a polarizálódás, az egység (az ár-kérdésben) már a múlté. Az sem lehet kétséges, hogy az árak lemorzsolódása folytatódik, még akkor is, ha erre nem született testületi határozat. Az olajpiac tehát egyelőre a fogyasztók piaca marad. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy Szaúd-Arábiának nem célja az OPEC széttrése, s különböző politikai okok miatt sem a Nyugat, sem pedig az arab államok felé nem léphet át egy bizonyos határt: ezért jelentette be Jamani sejk az ülés után, hogy szeptembertől napi egymillió hordóval csökkentik termelését.

Gonda György—Szentgáli Péter

A harisnyaügy

Csak az import segíthet az ellátáson — Egy árcsökkentés hatásai

Egy előrejelzés szerint a hazai vásárlók 1985-ben 90 millió harisnyát-zoknit vesznek. Ez a jóslat nem válik be — ez már biztos, hiszen az idén — az előrejelzés időpontjától négy évvel korábban — ennyi kerül az üzletekbe. Mégis áruhiányról, rossz ellátásról kell beszélnünk. A látványos ellentmondás oka — olcsóbb lett az áru és rohamosan nőtt iránta az igény.

— Senki sem számított ekkora felfutásra — mondja Szurovecz Béláné, a Budapesti Harisnyagyár vezérigazgatója. Amikor 1979-ben szóba került az áreszállítás, tiltakoztam, amennyire csak lehetett. Nyilvánvaló volt, hogy nem tudunk lépést tartani a megnövekvő kereslettel — és a legmerészebb elképzeléseinket is felülmúlta a valóság! Hat évvel ezelőtt négy-öt harisnya jutott egy nőre, ma már tizenkettő-tizenhárom; háromszorosára nőtt a fogyasztás. Termékeink általában 18-25 százalékkal olcsóbbak mint 1980 előtt, például a 44 forintos Dáma harisnyadrág ára 32 forintra csökkent, a Mimi vagy a Favorit még kevesebbe került. Természetesen mindenki többet vesz, és ha felszalad a szem, inkább eldobja a harisnyát, mint javíttatja. Így aztán képtelenek vagyunk annyit gyártani, mint amennyire szükség van.

Minden elfogy

— Általában senki sem számolgatja, hogy hány harisnyát vett korábban, s mennyit vesz manapság. De mert észleli a hiányt, arra az egyszerű következtetésre jut, hogy a harisnyagyár azért nem téri magát, mert ráfizet a boltra. Van ebben valami igazság?

— Több ilyen levelet kapunk, amiben ezt olvassák a fejünkre a vásárlók. Termelésünk gazdaságos, ugyanis az áreszállítással együtt forgalmi adóváltózat hajtottak végre — ez előnyös helyzetet teremtett a számunkra. Egyes termékeinknél a 32 százalékos forgalmi adót 11 százalékra csökkentették. Ebben az évben 120 millió forint nyereségre számítottunk. A többlettermelés pedig azért nem érződik, mert minden azonnal elfogy. Pedig az elmúlt évhez képest 14 százalékkal több árut adunk a hazai piacra, ennek érdekében még az exportot is visszaszorítottuk.

— A vásárlók nemcsak a hiányt rojálják fel, hanem a minőségre is

panaszokodnak. A jogos reklamációkat a KERMI-vizsgálatok is alátámasztják — ez derült ki a legutóbbi KERMI-jelentésből. A formázási hibák a leggyakoribbak. Az utóbbi időben miért romlott a minőség?

Rossz kompromisszum

— Azt látom, hogy a mi harisnyadrágjaink jobbak, tartósabbak, mint az importdarabok. Ennek az az oka, hogy jó fonalból dolgozunk, amit Olaszországból, az NSZK-tól és Finnországból vásárolunk. A KERMI kifogásai, s a vásárlói reklamációk a nagyméretű női harisnyadrágokra érkeztek. Ebben a méretben kevesebb az importáru, s hogy legyen áru az üzletekben — kompromisszumot kötöttünk: a négyes méretű harisnyadrágokat kényszerűségből a harmas méretű gépeken vasaltuk, ezért a sarka és a lábfeje nem simul ki szépen. A nagyméretű harisnyadrágok áruhiányát megszünteti legújabb termékünk: a Viktória. Ideiglenes csomagolásban már kapható. A minőség kiváló. Ezek a dobozos, úgynevezett gyűrt áruk sokkal korszerűbbek, mint a vasalt termékek, amelyek kevésbé rugalmasak. A Viktória méretezésénél nem volt szükséges a testmagasság és a csipőméret megállapítása, elegendő a testsúly ismerete.

— Amikor mennyiségi gondok vannak, részletkérdésnek tűnik a küllem. Mégis: mikor készítenek divatos színű, lehetőleg könnyű harisnyadrágokat, olyanokat, amilyen az olasz termék?

— Általában húszas fonalvastagságból dolgozunk, tudnánk tizessel is — a próbagyártásunk sikeres volt. Csakhogy az „üveg-harisnyáknak” jóval kisebb az élettartama. S mi képtelenek vagyunk megduplázni a termelést. Az sem igaz, hogy a divatban lemaradunk. Pöttyös harisnyadrágjainkat előbb árulták, mint az importdarabokat. És majd húszféle színben gyártunk: a homokszínűt az antikrózsaig. A nők többsége viszont nehezen barátkozik meg a fákó, fáradt színekkel. Ezért az arány a hagyományosak javára billen, mindössze három százaléka a színes áru.

A vezérigazgatótól elem teszt a szinkarttyákat. Nos, a választék bőséges, van benne mandula, szeder, levendula, ibolya és borostyán. És nemcsak a színek

nem mindennapiak, az eljárás is különleges, így lesznek a vastag akrill zoknik puha, lágy tapintásúak. Kellemes viselet a pamut- és a kreppkeverékből készült termékek. Ezek már a legkényesebb igényeket is kielégítik. Ha kaphatók... Mert ezen a nyáron még a gyerekszoknik is eltűntek, a boltokból, legfeljebb térdzokni, frottír vagy vastag akrilláru volt.

— Sajnos, nincs varázspálcánk. Egyetlen megoldás: a fejlesztés. Tavaly decemberben 34 millió forintot hitelszerződést frunk alá, hogy több női harisnyadrágot termelhesünk. Olaszországból és Nyugat-Németországból kötő, varró- és vasológépeket vettünk; a gyártás a napokban beindul. Ez év júniusában újabb hitelszerződést kötöttünk: 80 millió forintot vettünk fel. Cseh és olasz gépeket vásároltunk. Most augusztus van — s az új kötőgépek már három műszakban termelnek! Ezek gyerek- és férfiszoknit gyártanak. Hatásuk rövidesen érezhető lesz, bár a teljes termelésfelfutás ideje: 1983. Attól kezdve hatmillió-hatszáz ezer harisnyával és zoknival küldünk többet a kereskedelemben, mint most.

Dollárért...

— S eddig mire számíthatunk? — Import nélkül igencsak bajban volnánk — mondja Halász Emilné, a Rövid- és Kötöttáru Nagykereskedelmi Vállalat főosztályvezetője. — Ebben az évben több mint húsz millió párt külföldről vásárolunk, és mégsem zavartalan az ellátás. Jelenleg férfiszokniból elegendő a rak-tárkészletünk. Az importzoknik többsége az NDK-ból, Jugoszláviából és Hongkongból érkezik. Kevesebb jó a helyzet a női harisnyadrágokkal. A tervezettnél jóval nagyobb a kereslet, még most a kánikulában sem csökken, bár ebben valószínűleg közrejátszik a turistaforgalom is. Legrosszabb a helyzet a gyerekcikkeknel. A Budapesti Harisnyagyár ebben a termékcsoportban nem tudta növelni a kínálatát, az NDK is kevesebbet adott el, mint tavaly. Egy hónapja újabb dollárkeretet kaptunk arra, hogy női harisnyadrágokat és gyerekzoknikat gyegünk. Remélhetőleg augusztustól már javul az ellátás: Olaszországból, Ausztriából és Thaiföldről vásároltunk szép, tetszetős termékeket.

Cseszák Gyöngyi

A KOPINT jelenti

Zuhant a kávé és a fémek ára

A tavalyi és az idei júliusi átlagárakkal számolva a következő változások állottak be az egyes nyersanyagpiacokon. A színesfémek közül a legnagyobb mértékben emelkedett a titán (92%), a horgany (54%), az ólom (28%), a nikkel (18%), a króm (9%) és a higany (7%) átlagára. A horganyfogyasztás a termelésnél nagyobb mértékű várható emelkedése és az egyes bányákban (észak-amerikai, fronszágai, ausztráliai) lezajlott sztrájkok miatt szükség horganyellátás következtében a tendencia tartósan bizonyíthat a következő évekre e fém piacán.

A hatalmas alumíniumkészletek és a lanyha kereslet miatt a közeljövőben nem várható élenkülés az alumíniumpiacon. Kiemelkedő a két időszak viszonylatában a nemesfémek jegyzéseinek esése: a palládium átlagosan 46%-kal, az ezüst és az arany 38%-kal, a platina 23%-kal olcsóbban került piacra ez év júliusában.

A fémhulladékok árváltozásai nagyjából követték az elsődleges nyersanyagok ármozgásait. A motorbenzin 4%-kal magasabb, a gázolaj 8%-kal alacsonyabb áron cserélt gazdát a múlt hónapban a világgpiacon.

A búza júliusi átlagárának kivételével — amely 10%-kal csökkent — felkúsztak a fontosabb gabonák árai: a rozs (5%), a kukoricáé (9%), és a zabé (10%). Jólal drasztikusabb változások következtek be a cukor-, kávé- és kakaóárakban. Míg a fémek világpiaci árának alakulásába elsősorban a tőkés gazdasági és politikai vezetőkörök „szeszélyei” szólnak bele, addig a mezőgazdasági terményeknél az időjárás szeszélyei a sorsdöntők. A két piac közötti határ azért ennyire kategórikusan nem húzható meg, de mint tudjuk, gyakran mindkét „szeszély” egyformán kiszámíthatatlan.

A szovjet parasztság életéről

A Szovjetunióban az elmúlt két évtizedben jelentősen csökkent a kolhozparasztság, általában a mezőgazdasági lakosság létszáma. Ezzel párhuzamosan azonban a falusi lakosság között megnőtt a munkások és alkalmazottak kategóriájába tartozók száma, és igen jelentősen emelkedett a falun élők szakképzettsége, általános oktatási szintje. Erről a folyamatról közöl érdekes adatokat a Szovjetunió Tudományos Akadémiája nemzetközi munkaszorgalmi intézetének folyóirata. Igen gyorsan növekszik a falusi dolgozók között azoknak a száma, akik elsősorban gépekkel foglalkoznak. Amíg például a traktorosok, kombajnvezetők, gépkocsi-vezetők aránya 1970-ben a kolhozokban 12-13, a szovhozokban 18-19 százalék volt, ma ez 16-17, illetve 21-22 százalékra emelkedett.

Hasznos algák

Ukrajnai tudósok megállapították, hogy a Fekete-tengerben gazdagon tenyésző piros algák nagyon sok értékes ásványi anyagot tartalmaznak. A pirosalga-telepek mintegy 10 ezer négyzetkilométernyi területen tenyésznek a Fekete-tenger vizében, s sehol a világ tengereiben nem lehet fel hozzájuk hasonló — gazdag ásványianyag-tartalmú vi-

HORIZONT

zinövények. Az algákból kivont anyagokat az élelmiszer- és textiliparban használják fel.

Az NDK gazdasági stratégiájáról

A Német Demokratikus Köztársaság gazdasági stratégiájának fő irányáról szólva a TASZSZ szovjet hírugynökség kiemeli: az importált nyersanyagok áremelkedését a hazai munka termelékenységének emelésével igyekeznek ellensúlyozni, fontos cél a hatékonyság fokozása, a takarékoság, a gazdasági vagyongondos kezelése. Az NDK-ban tavaly 5,4 százalékkal nőtt a nemzeti jövedelem, de a fajlagos energiafelhasználás egy százalékkal csökkent. Az idén már nemcsak ágazatonként tervezik meg a megtakarítandó energiamennyiséget, hanem minden úgynevezett kombinátra, azaz az ország legnagyobb, számszerint mintegy 500 vállalatára, üzemére is.

Bolgár útépités

A Bulgárián áthaladó kilenc, első osztályú nemzetközi útvonal hossza 2600 kilométer. Az ország tehát az európai, valamint az Európa, Ázsia és Afrika közötti útvonalak fontos csomópontja.

Az útrekonstrukciók lényege, hogy valamennyi utat az európai szabványoknak megfelelően korszerűsítsék. Teljesen befejeződött az E-80-as és az E-772-es útvonal felújítása, a jövő évben készül el az E-770-esé, 1983-ban pedig az E-711-esé. 1984-re újítják fel az E-83-ast, majd pedig az ötéves terv utolsó évében adják át az E-70-es, az E-79-es, az E-85-ös és az E-87-es utat.

Az ausztrál kormány költségvetése

Az ausztrál kormány 1981-82-es állami költségvetése újabb megszorító intézkedéseket tartalmaz. A John Howard kincstárügyi miniszter által ismertetett tervezet szerint 2,5 százalékkal emelik az élelmiszer- és fogyasztási cikkek kivételével valamennyi áru forgalmi adóját. A kormány így módon csaknem 30 százalékkal akarja növelni forgalmi adóból származó bevételét.

Az új költségvetésben a kiadások 12,6 százalékkal, 40,862 milliárd ausztrál dollárra emelkednek, míg a bevételek várhatóan 40,716 milliárd dollárt tesznek ki. Ez 15,8 százalékkal több, mint a tavalyi pénzügyi évben volt. Az infláció elleni küzdelemben a kormány elsődleges célnak a forgalomban levő pénzmenyiség növekedésének 10-11 százalékra való korlátozását tekinti.

Kazinczy-kiállítás

Kazinczy Ferenc levéltári munkásságát bemutató kiállítás nyílt vasárnap a sátoraljaújhelyi fióklevéltárban, Kazinczy egykori munkahelyén. Zemplén vármegye közgyűlése 1815 februárjában bizta meg Kazinczy Ferencet azaz, hogy egy vizsgálóbizottság tagjaként vegyen részt az akkori megyei levéltár felbomlott irattári rendjének helyreállításában. Kazinczy Ferenc ettől kezdve, haláláig a levéltárban dolgozott.

A vasárnap megnyílt kiállítás teljes képet ad ottani munkásságáról.

Közlekedésrendészeti felhívás

A Fővárosi Tanács közlekedési főigazgatósága és a BRFK közlekedésrendészete értesíti a gépjárművezetőket, hogy az V. kerületi Bajcsy-Zsilinszky úton ma, augusztus 24-én reggeltől megkezdik a vagányzóna aszfaltozását, nappal és éjszaka folyamatosan dolgoznak. Augusztus 26-án éjszaka aszfaltozzák a Népköztársaság útja-Bajcsy-Zsilinszky út kereszteződésében a középső sávokat. Eppen ezért felhívják a Bajcsy-Zsilinszky úti vagányzónában szabálytalanul várakozó gépkocsik tulajdonosainak a figyelmét, hogy járműveiket haladéktalanul vigyék el onnan. A munkát akadályozó gépkocsikat a közlekedésrendészeti a tulajdonosok költségére elszállíttatja.

Szahalin

Tájfutó után - újjáépítés

Több mint nyolcezer ember otthonát pusztította el augusztusban Szahalin szigetén a *Phyllis tájfutó*, amely rendkívül súlyos károkat okozott. A sziget lakosságának negyötöde él abban a körzetben, ahol a tájfutó hatalmas viharokat, áradásokat okozott. Több mint százezer ember kényszerült arra, hogy elhagyja otthonát. A vihar megrongálta a sziget út- és vasúthálózatát, villamos távvezetékét, telefonvezetékét, több üzemét. Az áradás például két bányát is elöntött, a víz a sziget burgonyaföldjeinek, réteinek nagy részét elborította. Sok állatot már nem sikerült megmenteni a kolhozokból, a háztáji gazdaságokból.

Napjainkban az élet visszatér normális medrébe. Majdnem teljesen sikerült helyreállítani az *energiaellátást, a telefonhálózatot*. A víz visszahúzóda után azonnal megkezdtek az utak, hidak újjáépítését, megindult a vasúti közlekedés, és eddig már több mint húsz hidat állítottak helyre, vagy készítették el újonnan. A lakosság nagy része *visszaköltözött* lakóhelyére.

A JÁSZSÁGI NEPI EGYÜTTES elutazott vasárnap az írországi Dublinban sorra kerülő nemzetközi folklór fesztiválra. Az egyhetes versenyen négy alkalommal lép pódiumra, ezenkívül részt vesz a menettánc-bemutató is. A magyarországi néptánc követeként gyimesi táncokat, kalocsai leánytáncot és kalotaszegi legényest ad elő.

A századik születésnap

Századik születésnapját ünnepelte vasárnap Szombathelyen *Herczeg Istvánné*. Az idős asszony leánya családjával él a város új lakónegyedében, a Derkovits-lakótelepen. Az ünnepelt nyolc gyermeke közül kettő él. Velük és négy unokájával és két dédunokájával töltötte születésnapját, de köszöntötték a városi tanács és a lakónegyed körzeti népfőnökségének képviselői is.

Az idős asszony kedvence a fekete-kávé, naponta több csészével fogyaszt, s mivel alkoholt egyáltalán nem iszik, születésnapján is kávéval ünnepel.

Futó esők, szórványos záporok

Egész héten hűvös idő

(Folytatás az 1. oldalról)

nem emelkedett napközben sem 24, 25 fok fölé a levegő hőmérséklete. A hét közepén fokozatosan melegedett a levegő: az augusztus 20-i ünnepeket már kellemes, napos időben rendezhették meg szerte az országban. A legmagasabb hőmérsékletek ismét 26, 30 fok közötti értékeket értek el. Nyugat felől azonban egy újabb hidegfront közeledett, s pénteken az előző hétfőhöz hasonló időjárás-változást figyelhettünk meg. Maximumok nagy eltérést mutat-

tak a nyugati és keleti országrész között: míg északnyugaton több helyen csupán 16 fokot mértek, délkeleten még 30, 31 fokot mutattak a hőmérők.

Ezen a héten az évszakhoz képest hűvös időre kell számítanunk. Időnként megnövekszik a felhőzet, elsősorban futó esők, záporok várhatók. A hét elején még erős észak szél valószínű. A legmagasabb nappali hőmérséklet a hét első felében 19, 24 fok között váltakozik, a hét végén azonban ezeknél néhány fokkal magasabb értékek valószínűek. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 10 fok körül alakul.

Kramárné Máté Anna

*

A várható időjárás ma estig: mindenütt felszakadozik a zárt felhőzet, majd felhőátvonulások lesznek. Gyöngye, futó zápor már csak elsősorban várható. A szél mindenütt észak-északnyugatra fordul, megerősödik, a Dunántúlon viharossá is fokozódik. A hőmérséklet délután 19 és 23 fok között alakul.

EZÜSTERC-ELŐKESZÍTŐ. A CHEMIMAS budapesti telepéről utnak indították Marokkóba annak az ezüsterc-előkészítőnek az első gépeit, amelyet a Marokkói Állami Ércbányászati Vállalat (BRPM) rendelt meg a NIKEX Kútkereskedelmi Vállalattól. A komplett ezüsterc-előkészítő berendezés az Atlasz-hegységben, 2200 méter magasan levő zgrounderi bányába kerül, ahol naponta 200 tonna ezüstércet dolgoz majd fel.

A HORTOBÁGYI NEMZETI PARK szakemberei szerint egyetlen esztendőben nem költött meg annyi nemes kőcsag és kanalas gém a pusztán, valamint a tiszafüredi tarozóban, mint ezen a tavaszon. Több mint 500 fészekből átlagosan 3-4 fiókat neveltek fel a kedvező időjárásban. A szülők már megtanították repülni a kicsiket, s ezekben a százas és kétszázas csapatokban együtt indulnak élelmet keresni a rezervátum kis vízében a nemeskőcsag- és kanalgémszaladók.

HALÁL AZ UTAKON. Augusztus 20-22-én 160, személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset történt. Ebből 9 halálos, 92 súlyos, és 59 könnyű sérüléssel kimenetű volt.

SZOBROK A TÉREN. Hagymány már, hogy nyár végén szabadtéri szoborkiállítást rendez a város főterén *Salgótarján városi Tanácsa és a József Attila Művelődési Központ. Ezúttal Hadik Magda, Varga Imre, Radó Károly, Márton László, Marosits István, Szilágyi László, ifjú Blaszkó János és a közelmúltban elhunyt Pándi Kiss János alkotásai kerültek közönség elé. A tegnap megnyílt téri tárlat egy hónapig látható.*

VIZBE FULLADTAK. Budapesten, az V. Vigadó téri hajóállomásnál a Petőfi személyhajóról a Dunába esett és elmerült Vársárhelyi Dorottya 2 éves budapesti kislány. A vizsgálat szerint a kislány a hajóra szálláskor elkerült szülei mellől, s a hátsó kikötőbáznál levő nyíláson keresztül esett a vízbe. — Ugyancsak Budapesten, a III. kerületi Hajógyári szigetnél fürdés közben a Dunába fulladt Kovács Benedek 19 éves segédmunkas, budapesti lakos.

A MAHART értesíti az utazóközönséget, hogy az alacsony vízállás miatt Dunabogdány hajóállomástától ki-zárja a forgalomból. A Batthyány térről Szentendrére induló hajó Szentendre—Papszigeten áll meg.

Műbőr

— égési sérülteknek

Amerikai kutatók szilikonból, tehénbőrből és rugalmas állati eredetű szövettől — cápabőrből — olyan anyagot hoztak létre, amely a súlyos égési sérültek életét mentheti meg. A bőrpótló két rétegű: a felső záróréteg szilikonból készül, az alsó tehénbőrből és cápabőrből. A felső, fertőzéstől óvó réteg mintegy 30 nap múlva válik le. Az alsó rész sem épül be a szervezetbe — éppen ezért nem kell tartani a szervezet ez esetben káros immunreakciójától —, hanem csak serkenti a hámképződést. Néhány hónap alatt ez a réteg is lekopik, méghozzá folyamatosan, olyan ütemben, amint alatta kifejlődik az új bőr. A viszonylag olcsó, könnyen tárolható, szállítható anyaggal jó eredményeket értek el *nagy felületű, harmadfokú égési sebek* kezelésénél is.

A SZEGEDI GYERMEKKÓRUS vasárnap nyolcnapos finnországi vendégszereplésre indult. A *pojtások Erdős János karnagy vezényletével három hangversenyt adnak Helsinkiben. Koncertjeikkel viszonzózzák a helsinki finn vegyesiskola kamarazene- és énekkarának tavasszal Szegeden tartott hangversenyét.*

KRESZ-vizsga golyáéknál

A golyafészkekkel sűrűn települt Dráva menti síkságon ezekben a napokban vizsgáznak „közlekedési alapismeretekből” a felcserepedit golyafiak. Az öreg madarak társaságában naponta indulnak sétarepülésre.

A „légi KRESZ-vizsga” sikere életfontosságú a fiatal madarak számára, hiszen néhány hét múlva — szeptember elején — száikkal együtt útra kelnek a meszsi Afrikába. A szárnyas tanulóknak még az elektromos hálózattal is meg kell ismerkedniük. A golyafészkek nagy része ugyanis a falusi villanyoszlopokra építette a fészket. Mindenesetre, az öreg madarak úgy irányítják kicsinyeik repülését, hogy megóvják őket a vezetékek közé gabalyodástól.

NAPENERGIAI VILÁGFÓRUM

Pénteken 76 ország kétezres szakemberének részvételével a napenergia hasznosítására alakult világfórum kezdte meg munkáját a nagy-britanniai Brightonban. A Nemzetközi Napenergiái Társaság által szervezett fórum idején makettkiállításon mutatják be a világ több olyan létesítményét, amely már a gyakorlatban is a nap sugarait hasznosítja.

A repülőgép visszatér

Lengyel gépeltérítés

Eltérítették szombaton a LOT lengyel légitársaság Wrocław—Varsó útvonalon közlekedő 762. számú járatát. A repülőgép fedélzetén 39 utassal és négyfőnyi személyzettel a nyugat-berlini Tempelhof repülőterén szállt le, a város amerikai szektorában.

Földet érés után a gépeltérítőt a repülőterén szolgálatot teljesítő amerikai katonák letartóztatták. A lengyel diplomáciai misszióknak a repülőterre érkezett képviselői konzuli felügyelet alá helyezték az utasokat, a személyzetet és a repülőgépet. A Lengyel Népköztársaság képviselői követelték a gépeltérítő kiadását a lengyel hatóságoknak, és a repülőgép lehető leggyorsabb visszatérését Lengyelországba.

A gépet eltérítő 31 éves *Jerzy Dygasz*, aki kézigépjárművel terrorizálta a személyzetet, varsói születésű, csalásért és lopásért több-

BULGÁRIA IDEGENFORGALMA. Az év eleje óta több mint három és fél millió külföldi turista fordult meg Bulgáriában. Az idén várhatóan több külföldi turista keresi fel az országot, mint tavaly. Már az eddigi adatok szerint is több vendég érkezett a Szovjetunióból és más KGST-országokból, de nőtt a francia, a belga, az NSZK-beli, a finn, a brit és a japán turisták száma is.

REPCE UTÁN NAPRAFORGÓ. Vasárnap reggel leálltak a feldolgozó gépsorok a Győri Növényolajgyárban és ezzel befejeződött a repce feldolgozása. A másfél hónapig tartó munka során több mint 10 ezer tonna repcemagból csaknem 5 ezer tonna olajat készítették. Ebből jelentős mennyiség jut exportra és a hazai üzletekbe is. Most rövid karbantartási szünetet következnek, majd hozzálátanak a napraforgó feldolgozásához.

HALÁLOS GÁZOLÁS. Budapesten, a XV., Rákospalota-Ujpest vasútállomás kiegészítő átkelőhelyén egy személyvonat halálra gázolta Márton János 77 éves nyugdíjas budapesti lakost, aki a vizsgálat szerint a lezárt sorompót megkerülve ment át a sínekre.

A MAHART balatoni hajózási üzemigazgatósága közli, hogy személyhajó- és kompjáratait augusztus 24-től az érvénybe lépő nyarutól menetrend szerint közlekedtetik.

SIVATAGI TÜRARA vállalkozott fiatal tudományos kutatók, sportolók, orvosok egy csoportja Kazahsztánban. Háromszáz kilométeres utat tettek meg a Kizilkum sivatagban a legforróbb nyáron, hogy megállapítsák: hogyan tud az ember alkalmazkodni, mennyire tudja — megfelelő felszereléssel — túlélni a rendkívül nehéz körülményeket. A túra részvevői meteorológiai megfigyeléseket és földrajzi méréseket is végeztek.

ANTLEGKORSZAK? Földünk hőmérséklete fokozatosan emelkedik, s ez nem kisebb veszélyt járhat, mint hogy az Antarktisz jégtakarója fokozatosan felolvad — jósolja az Amerikai Országos Űrhajózási Hivatal (NASA) tudóscsoportja. Szerintük a jövő évszázadra a tengerek szinte öt-hat méterrel megemelkedhetnek, egy ötméteres tengerszint-emelkedés pedig a világ alacsonyabban fekvő óriás területeit elöntéssel fenyegeti.

Végső búcsú

Hajnóczy Pétertől

Pályatársai, tisztelői, családtagjai vettek végső búcsút vasárnap a 39 éves korában elhunyt *Hajnóczy Péter* irától a Farkasréti temetőben.

A Magyar Írók Szövetsége nevében *Mészöly Miklós* emlékezett meg Hajnóczy Péterről, aki az 1970-es években kibontakozott irodalom egyik legtehetségesebb képviselője volt. A barátok, az ifjú pályatársak képviselőiben *Reményi József Tamás*, a *Mozgó Világ* című folyóirat munkatársa mondott búcsúbeszédet.

HALALOZÁS

MILKÓ SANDOR, a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettje, aki a pártnak 1937 óta, a szakszervezetnek 1920-tól volt tagja, 84 éves korában elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása augusztus 28-án 3 órakor lesz a Pesterzsébeti temetőben — tudatja az MSZMP XX. kerületi bizottsága, a Vas-, Fém- és Villamosipari Dolgozók Szakszervezete.

Lepusztított erdővidékeken

Szecsuani árvizek

Kína Szecsuán tartományának parttítkára szerint részben az *ökológiai egyensúly megbomlásával, az erdők kipusztításával* magyarázhatók a júliusi és az augusztusi szecsuani árvizek. Mint ismeretes, a júliusi árvíz következtében a 100 milliós lélekszámú tartományban másfél millió ember maradt hajlék nélkül, több százán pedig életüket veszítették. Augusztus közepén az újabb esőzések nyomán a Jangce ismét nagy területeket öntött el, házakat rombolt le, sok helyen megszakadt a vasúti összeköttetés.

A Kína éléskamrájaként számon tartott Szecsuán parttítkára, *Tan Csi-lung* elmondotta, hogy az elmúlt évtizedekben a Jangce felső folyásánál gyakorlatilag *lekopasztották a vidéket, s a hegyi patakok akadálytalanul szüdulhatnak a Jangce mellékfolyóiba*. Kínai felmérés mutatta ki, hogy a tartomány 193 megjéjéből csak tizenkettőben van 30 százaléknál nagyobb erdős terület. A helyzet Közép-Szecsuánban a legrosszabb: 53 megye felében az erdővel borított vidék még a 3 százalékot sem éri el.

A békéért, biztonságért

Nemzetközi plakátverseny

A Plakát a békéért, a biztonságért és az együttműködésért folytatott harcban című nemzetközi versenyt hirdet a Szovjetunió Művészeinek Szövetsége, a Szovjetunió Kulturális Minisztériuma, az Allami Kiadó Bizottság, a Szovjetunió Szakszervezeteinek Országos Tanácsa, a Szovjet Békébizottság, a Szovjet Baráti Társaságok Szövetsége, valamint az APN hírügynökség.

A pályázati munkákat — a verseny címeinek megjelölésével — egy vastag — 70x100 cm méretű kartonlapra felragasztva kell a következő címre elküldeni: 117 049 Moszkva, Krimszkaja Naberezsnaja 10/14, a Szovjetunió Művészei Szövetségének székháza. A plakát hátoldalára egy hatlappal számírandó, amelynek szerelnie kell a mellékelt lezárt borítékban is. Felírandó továbbá a szerző neve, születési éve, végzettsége, munkahelye, s a pontos címe.

Beküldési határidő: 1981. december 30. A verseny díjai: két első díj — egyenként 1500 rubel, négy második díj — 1000—1000 rubel, hat harmadik díj — egyenként 750 rubel, és tíz úgynevezett ösztöndíj, 500—500 rubel. A legjobb alkotásokból a későbbiekben kiállítást rendeznek.

× **ÚJ UTAKON AZ IBUSZ-SZAL!** Hajóval Isztambulba (Al-Duna—Fekete-tenger—Márvány-tenger). Utazással együtt 14 nap, november 10—23-ig. Részvételi díjak elhelyezéstől függően: 8000—14 500.— Ft közötti Nyugdíjasoknak 800.— Ft kedvezmény! Jelentkezés: augusztus 26-ig az IBUSZ-irodáknál.

A bizakodó KISTEXT

Szellemi rekonstrukció, pénz nélkül — Az önállóság hatása a vállalkozásra

— Mikor tudta meg, hogy ki akarják nevezni vezérigazgatónak?

— Tavaly december 27-én.
— Miért vállalta el?
— Korábbi beosztásom kényelmesebb volt... Ez viszont izgalmasabb. Itt azonnal érzem az intézkedések hatását... Az áttétel, a csillapítás nélküli kapcsolat olyan valaki számára, aki szereti a produkciót — sokkal több élményt nyújt. Ez az állás ilyen. Itt mindent közösen csinálunk.

Kontra Panyova

Kádas Ferenc hat évig volt a Pamutnyomóipari Vállalat műszaki vezérigazgató-helyettese; 16 ezer ember és 11 gyár egyik felelős vezetője. Vajon természetes-e ilyen gigantikus, hatalmas vállalat a textiliparban, abban az iparágban, ahol — legalábbis a tőkés országokban — a kis- és középvüzetemek prosperálnak? Nem véletlen, hogy a felduzzadt vállalat valóban nehezen szedte a levegőt, így életképességét a szakörökben is megkérdőjelezték. Noha az elmúlt esztendő a vártanál jóval kedvezőbben zárta, a „szétszédendő” vállalatok listájára került.

Kísérletképpen — szinte modellként — 1981. január 1-től levalasztották róla a Kispesti és a Soroksári Textilgyárat, valamint a putnoki telepet, amelyek KISTEXT néven egyesülve kerültek az alapító okmányba. Hogy ők hagyják el a „családot”, annak jó oka volt: *hármán, együtt éppen egy egészet tesznek ki.* Vertikálisuk révén — a fonástól a kikészítésig minden megtalálható bennük — *egyedül is képesek megállni a lábukon.*

Mit várnak a kiválástól? Talán azt, hogy a KISTEXT — a Panyova konkurrensként — gyorsabb termékváltásra, egészségesebb versenyre ösztönözheti a Panyovát? Talán azt, hogy az immáron kisebb szervezetek könnyebben alkalmazkodnak a piachoz? Vagy azt, hogy a KISTEXT ezentúl a különleges igényeket is képes lesz kielégíteni?

Fél év — *majdnem semmi.* Mégis rengeteg, ahogy Kádas Ferenc vezérigazgatót hallgatom. Számvetése annál is inkább érdekes, mivelhogy 1975 előtt ő volt ennek a gyárnak az igazgatója... Kedvezőtlen háttérrel örökölt. A gépek vagy keskeny szegett, vagy széles — de szegetlen szövetek gyártására alkalmasak; fonodájuk elavult s kikészítő gépeik közül nem egy matuzsálem korú. Ilyen körülmények között nem túl hálás dolog vezérigazgatónak lenni. Kádas Ferenc azonban nem így vélekedik.

— Első lépésként cikkünként megvizsgáltuk a termékösszetételt. Korábban ennek szükségességét elfedte a „nagy kalap”. Kiderült, hogy a szocialista export ráfizetéses, a tőkés és a belföldi értékesítés pedig gyengén jövedelmez. Gyors beavalkozásra van tehát szükség, ha talpon akarunk maradni. A kollektívával is megismerttettem a feladatokot és

így megértették, hogy segíteniük kell. Lelkes, kemény munka indult meg a gyárban!

Ötletek és szándékok

Milyen félév volt ez? Ahogy a vezérigazgató jellemzi — *pénz nélküli rekonstrukció.* Olyan ötleteket valósítottak meg, amelyek azonnal eredményt hoznak. „Hiába adták volna akár egymillió forintot is, nem tudtunk volna vele mit kezdeni: mire elköltjük, tönkremegyünk.” Értékes Kádas Ferenc furcsa megjegyzése: az új vállalatnak alig háromszázalékos árbevétel-arányos nyereséget engedélyeztek, s ez a nyereség a szintentartásra sem elég.

Kitaláltak tehát egy új és olcsó módszert: két keskeny szövetgépet összeszerelésével kitűnő minőséget gyártó *széles gépet* állítottak munkába — miután Nyugaton elsősorban a széles szövetet keresték. (700 szövetgépből 80-at máris átalakítottak, de folyik tovább a szerelés is.) Annál is inkább szükség van erre, mert látszatgondokkal küszködnek, s szövmunkás híján több tucat gép áll a teremben!

— *Miért csak most jutott eszükbe ez az ötlet?*

— *Mert nem volt rá szükség:* a KISTEXT a keskeny szövetek gyártására volt profilizozva.

Más. Az idén már a kétszeresére növelik a „magas készletű” cikkek arányát, vagyis a konyhafelszerelési árukból bővítik a termelést. Eddig bér munkába adták ki az alapanyagot konfekcionálásra, de — a vezérigazgató szerint — s talán nem ok nélkül — ez a kooperáció bizonyítatlan. Most olyan szervezeteket találtak, amelyekkel *közös vállalkozás* keretében létesítenek új varrodát. A szövetkezet adja az épületet és a munkaerőt, a vállalat a gépeket — *10 éves szerződéssel a háttérben.*

— *Eddig jó volt a bér munka?*
— Volt a Panyovának varrodája, de az ott maradt. S ha ezen felül a bér munka esetleg csúszott volna, azt egy nagyvállalat könnyen elviseli. Mi már kevésbé!

Nemrég *importmegtakarító* hitelkérelmet nyújtottak be az MNB-hez a fonoda fejlesztésére, igen kedvező megtérüléssel.

— *Miért nem korábban újították fel a fonodát?*

— A Panyova más fonodáit rendbehoztuk, de ide már *nem jutott pénz.*

— *Tartozásunk is van, 16 millió forint. Nem félnek újra hitelt felvenni?*

— A fonoda gyenge láncszemünk, kötelező felújítani. És érdemes beruházni, mert a *hazai fonál sokkal jobb a külföldinél,* s az igényeket is rugalmasabban követhetjük majd. Az egyetlen segítség a kezdeshez, hogy megígérték: ha feltételeink megfelelőek, kapunk hitelt. Ezt kihasználjuk.

— *Honnan van hirtelen a sok új ötlet?*

— Azelőtt is akadt néhány, de csak ritkán valósították meg itt. Most, hogy tudják a dolgozók: ja-

vaslataikból a *saját gyárukban lesz kézzel fogható eredmény,* jobban megmozdult a fantáziájuk; 1983-ig cikkeink 70 százalékát kicserélték. Nem többet akarunk gyártani, hanem mást... Mást, mint a Panyova, amellyel egyébként most még együttműködünk néhány termék gyártásában. Ez igen korrekt együttműködés: január óta mindketten *pontosan betartjuk a szerződésben foglaltakat,* amire azelőtt bizony, alig volt példa.

Új életforma is

Miért? Hát a szerződés szankciói? Csodát művelt volna a különválás? A KISTEXT-ben mindenestre érezhető a hangulatváltozás. Wieland Róbert főmérnök mintegy magyarázatként mondta:

— *Féltünk az ismeretlentől,* de egyúttal *örültünk is,* hogy lesz módunk bizonyítani... Most például sokkal tudatosabban állítjuk össze a termelési programot: tudjuk, hogy melyik vevőnek mi megy, melyik a legsürgősebb. És közvetlenebb a kapcsolat a vezetők és a műhely között; felvesszük a telefont vagy átmegegyünk... Máris kevesebb levelet írok!

Gyurgyik Péterné gyártmányfejlesztővel a műhelyben találkozom, éppen mintát vizsgál. Ő is a központból jött ide, ilyen beosztás itt azelőtt nem volt.

— Előző munkahelyemen bővebb szakmai ismeretekre tehettem szert ugyan, itt viszont *áttekinthetőbbek a részletek.* Ma már majdnem a 80. próbagyártásnál tartunk — soha nem hittem volna, hogy ilyen iramban lehet dolgozni. Bizonyítani szeretnénk az önállóított gyár létjogosultságát.

Az értékesítési osztályvezető, Tibol Zoltánné meséli, hogy a kereskedők *örömmel fogadták* az új termékeket; s hogy a Nyugatra gyártott mintákat is bemutatták nekik, el voltak ragadtatva. A gyártmak is olcsóbb, ha nem tesz különbséget és nagyobb sorozatot tud gyártani.

A tervezők számára is — lám! — új életformát hozott az önállóság. Nemcsak szorosabb határidőket jelent ez, hanem kevesebb mechanikus munkát. Most *élvezettel* terveznek, s a vezetőkkel *közösen döntenek* a gyártandó mintákról.

Ugy tünik, megindult az erjedés is — lám! — új életformát hozott az önállóság. Nemcsak szorosabb határidőket jelent ez, hanem kevesebb mechanikus munkát. Most *élvezettel* terveznek, s a vezetőkkel *közösen döntenek* a gyártandó mintákról.

Ugy tünik, megindult az erjedés; bár nem nehézség nélkül. A vevőkkel folytatott közvetlen kapcsolat nemcsak a belkereskedelemtnek és a Hungarotexnek kedvezőbb, hanem a vállalatnak is. Sőt, valamennyi részvevő embernek. A KISTEXT-ben az a mondas járja: „Majd mi megmutatjuk.”

Mi pedig szívesen megnézzük.
Rajna Györgyi

Megnyílt a brnói vásár

Ünnepélyes keretek között tegnap megnyílt a 23. brnói nemzetközi gépipari vásár. Ladislav Gerle miniszterelnök-helyettes megnyitó beszéde után csehszlovák párt- és állami vezetők tekintették meg a vásárt, élükön Lubomír Strougal miniszterelnökkel. A magyar kiállítási területen dr. Kovács Béla prágai magyar nagykövet, Várkonyi György, a prágai magyar külkereskedelmi kirendeltség vezetője és Vujkov Katalin, a magyar kiállítás igazgatója fogadta a vendégeket. A 19 magyar vállalat ebben az évben 1300 négyzetkilométeres területen állít ki.

Az idei brnói vásár központi gondolata az energia- és anyagtakarékosság. A magyar kiállítók ennek figyelembevételével igyekeztek kialakítani a bemutatásra kerülő termékek skáláját.

A dél-csehszlovákiai Ceske Budejovicében bezárta kapuit az idei nemzetközi mezőgazdasági kiállítás. Csehszlovákia több mint 200 gazdasága, mezőgazdasági gépgyártó vállalata és tudományos kutató intézete mellett bemutatta legújabb termékeit a Szovjetunió, Bulgária, Magyarország, az NDK, Lengyelország és Jugoszlávia is.

Bányagépezsek országos tanácskozása

Drágán javítanak

Csak a bányavállalatok szorosabb együttműködésével és a széles körű szakosítással csökkenthető a bányákban használt gépek felújítási költsége, és ezen az úton növelhető kihasználtságuk is — hangsúlyozták kedden, a bányagépezsek Balatonfüreden megrendezett országos tanácskozásán.

A szén- és ércbányák villamos berendezéseinek karbantartási költségei — mint Tamásy István, a szénbányászati koordinációs központ elnökhelyettese megnyitói előadásában elmondotta — év-

ről évre emelkednek. 1977-ben még 800 millió forintot költöttek erre a célra, az elmúlt esztendőben már 1,2 milliárdot. A számítások szerint a *széntermelés önköltségének 8,4 százalékát ma a nagyjavítások emésztik fel.* A költségek növekedéséhez több esetben hozzájárulnak a párhuzamos beruházások, hiszen a gépek, berendezések javításának szakosítása még korántsem általános, a legtöbb vállalat saját maga oldja meg valamennyi géptípusa javítását.

Gabonaprognózis

Jó termésre és rekord gabonaforgalomra számíthat az idén a világ, a FAO legutóbbi becslése szerint. Összességében a gabonatermés — a statisztika ide számolja a búzát, a kukoricát és egyéb kalászosokon kívül a rizst is — földünkön mintegy 1,5 milliárd tonna lesz, vagyis 40–100 millió tonnával több, mint egy évvel korábban. A búzatermés 460 millió tonna körül alakul, ez a mennyiség nagyjából megégyezik a várható kereslettel. A világ legnagyobb gabonatermelője, az Egyesült Államok több mint 75 millió tonna kenyérnekvalóra számíthat, a Szovjetunióban még nem fejeződött be az aratás, tehát végleges termésszámok még nem állnak rendelkezésre. Valószínű azonban, hogy az idei gabonatermés meghaladja majd a

189 millió tonna tavalyi mennyiséget.

Kétszázhuszmillió tonna körül alakul majd a világ gabonakereskedelme, vagyis az egész termés több mint 16 százaléka cserél gazdát. A gabonakereskedelem fellendülését elsősorban a fejlődő államok megnövekedett kereslete indokolja. Az árak egyelőre nyomottak a gabonapiacokon, s a kereslet-kínálat viszonylagos egyensúlya nem ígér nagy áremelkedést. Ez a megállapítás perze az egész gabonapiacra vonatkozik, egy-egy termék esetében azonban várható áremelkedés. Jelenleg a kukorica tartozik a „gyanús” termékek közé, mert a szárazság következtében esetlegesen beálló kínálatcsökkenés feltornázzhatja az árakat.

G—L

A terbizottság folyóiratának cikke

A háztáji gazdaságok fejlesztése a Szovjetunióban

A háztáji gazdaságok helyzetéről, termelésük növelésének szükségességéről közöl cikket legutóbbi számában a *Planovoje Hozajsztvó*, a Szovjetunió állami terbizottságának folyóirata.

A Szovjetunióban jelenleg 33 millió — kolhoztagok, munkások és alkalmazottak tulajdonában levő — háztáji gazdaság működik. A háztáji gazdaságok az ország állatállományának mintegy ötöde: 23,1 millió szarvasmarha, 14,8 millió sertés, 29,8 millió juh és kecske. A tízedik ötéves tervben a háztáji gazdaságosan megtermelt hús és tej 30, a tojás 34, a burgonya 61, a zöldség 30 és a gyümölcs 54 százalékát állították elő.

A háztáji termelés elsősorban a *falusi lakosság élelmiszer-fogyasztását* fedezi, de komoly a szerepe a városok ellátásában is.

A háztáji gazdálkodás ma már olyan méretű a Szovjetunióban, hogy a *termelésük ingadozása az egész ország élelmiszerellátását befolyásolja* — szögezi le a folyóirat. A háztáji gazdaság előállított termékek mennyisége az utóbbi tíz év alatt összességében változatlan maradt; egyes terméktípusokból, így húsból, tejből, tojásból, burgonyából és zöldségből csökkent a termelés. Ennek egyik oka, hogy folytatódik a lakosság-

nak a faluból a városba vándorlása. Komoly szerepet játszott azonban a termelés stagnálásában, sőt egyes esetekben csökkenésében az is, hogy a *háztáji gazdaságok nem kaptak kellő támogatást a kolhozoktól és szovhozoktól.* A spekulációval szerzett jövedelmek megnyírbálására hozott intézkedéseket sok helyen indokolatlanul, minden háztáji gazdaságra kiterjesztették, és ez csökkentette a gazdálkodók termelési kedvét.

E kedvezőtlen jelenségek megszüntetése érdekében az SZKP KB és a Szovjetunió minisztertanácsa az idén januárban *rendeletet hozott a háztáji termelés fellendülését elősegítő intézkedésekről.* A határozat jelentős kedvezményben részesíti a háztáji gazdálkodókat és részletesen előírja az állami és közös gazdaságoknak, az állami irányító szerveknek, hogy milyen eszközökkel — így például takarmány és területterület biztosításával, tenyésztőállatok kihelyezésével — tegyék lehetővé a háztáji termelés fellendülését. A rendelet egyik legfontosabb vonása, hogy *erőteljesen hangsúlyozza az állami és gazdasági vezetők körében meg ma is megtalálható, a magángazdálkodással kapcsolatos előítéletek feladásának szükségességét* — mutat rá a folyóirat.

Földgázlelőhely Braziliában

Brazília legnagyobb földgázlelőhelyét fedezte fel a Petrobras brazil állami olajtársaság az ország északi részén, Alagos államban. A szakértők becslése szerint a készletek nagysága *4 milliárd köbméter.* A Petrobras a lelőhely térségében olajkutatókat végez.

Növekszik a szovjet földgáztermelés

A Szovjetunió a tervek szerint 1985-re 600–640 milliárd köbméterre növeli évi földgáztermelését, mindenképp a nyugat-szibériai lelőhelyek kiaknázása révén. Ehhez azonban az *infrastruktúra hiánya és a térségben uralkodó zord időjárás miatt óriási beruházásokra van szükség* — mondotta Vaszilij Gyinkov, a Szovjetunió gázipari minisztere a

HORIZONT

TASZSZ tudósítójának adott nyilatkozatában.

1985-re Nyugat-Szibéria 330–370 milliárd köbméter földgázt ad. A kitermelt földgáznak az ország központi térségébe való szállítására hat, összesen több mint 19 000 kilométer hosszú gázvezeteket építenek.

Francia olajimport

Az idei év első hét hónapjában Franciaország olajbehozatala 18,9 százalékkal csökkent, a nyersolaj árának korábbi emelkedése miatt azonban olajkiadásai 21,3 százalékkal haladják meg az 1980-as év hasonló időszakának kiadásait. Franciaország legnagyobb olajszállítója változatlanul szaúd-arábia, a teljes francia behoza-

tal 51 százaléka. A királyságot Nigéria és Abu Dhabi követi a szállítók listáján. Tavalyhoz viszonyítva csökkent Franciaország olajbehozatala Gabonból, Venezuelából, Mexikóból, valamint Irakból és Iránból.

Változatlan acélárak az NSZK-ban

Az NSZK több acélipari vállalata úgy döntött, hogy *egyelőre nem hajtja végre a közös piaci tagállamok acélgyártói által áprilisban elhatározott és elvileg valamennyi vállalatra kötelező érvényű áremelést* — közölték nyugatnémet diplomáciai források. Az érintett nyugatnémet vállalatok döntésüket azzal indokolták, hogy a júliusi 7 százalékos emelést vevők számára elfogadhatatlanul gyorsan követné a mostani drágítás. Közölték, hogy — legalábbis novemberig — nem emelik az árakat.

Elhunyt Yukava Hideki

Hetvennégy éves korában elhunyt Yukava Hideki, a világ-hírű japán Nobel-díjas fizikus, a kyotói egyetem tiszteletbeli tanára. A kvantumelmélet egyik úttörőjeként 1935-ben megalkotta a mezonelméletet, amelyet 12 évvel később igazolt a gyakorlati fizika. Munkásságáért 1949-ben tüntették ki Nobel-díjjal. Yukava jelentős szerepet játszott a tudósoknak az atomfegyverek eltiltásáért való nemzetközi összefogásában is. Már megrendült egészségi állapotban, súlyos műtéten átesve, szervezte meg idén júniusban a nagy visszhangot keltő kyotói értelmiségi konferenciát. A résztvevők felszólították a tokiói kabinetet, hogy képviselője az ENSZ-közülés jövőre eső második, különleges, lezáró ülésszakán javasolja: az atomhatalmak vállaljanak kötelezettséget: nem alkalmaznak nukleáris fegyvereket ilyen eszközökkel nem rendelkező országokkal szemben, és idővel meghatározott mennyiséggel csökkentik atomarménájukat. Ezeknek az intézkedéseknek a megvitatása végett hívják meg nemzetközi konferenciára az atomfegyverekkel nem rendelkező államok képviselőit.

HALÁLOZÁS

BÓCZ FERENC, a Szocialista Hazáért Érdemrend kitüntetettje, aki 1932 óta volt a párt tagja, 87 éves korában elhunyt. Temetése szeptember 11-én, délután 2 órakor lesz a solti temetőben — közli az MSZMP kalocsai járási bizottsága.

KOSZORÚZÁS

DUTKA ÁKOS író születésének 100. évfordulója alkalmából szeptember 11-én, pénteken délután 11 órakor a Magyar Írók Szövetsége koszorúzási ünnepséget rendez urnahelyénél, a Farkasréti temetőben (toronyszoba).

Halálos balesetek

Budapestben, a XIX. kerületi Vörös Hadsereg útja és a Vörös Október utca kereszteződésénél figyelmen kívül haladt át az úttészen Antóni Vilmos 69 éves nyugdíjas, budapesti lakos, és egy autóbussz elütötte. Az idős ember kórházba szállítása után behalt sérüléseibe.

A Szabolcs megyei Nyírbélteken Pál Sándor 43 éves rokkantnyugdíjas, helyi lakos a lejtős útpadkán megcsúszott, egy autóbussz kereké alá esett, és a helyszínen meghalt.

Oroszlányban egy motorkerékpár elütötte az úttészen áthaladó Füge István négyéves kisfiút, aki kórházba szállítása közben meghalt.

Rákospalota jubilál

Az első írásos dokumentum hét évszázada, 1281-ben látott napvilágot Rákospalotáról. Nyír települést — a mai Palota ósét — először Péter királyi tárnokmester által kiadott oklevél említi. A ritka évfordulóra emlékeznek a főváros XV. kerülete. Elsőként harmincöt, Rákospalotán élő és onnan elszármazott képzőművész alkotásaiból nyílt kiállítás kedden az újpalotai Kavicsos köz, úgynevezett Lila-iskolában. A szobrok, festmények, grafikák bemutatóját — amely szeptember 25-ig látható — Farkasinszky Lajos, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese nyitotta meg.

Nyári meleg

Előrejelzés ma estig: napközben elsősorban a Dunántúlon időnként megnövekszik a felhőzet, de még száraz, meleg időre lehet számítani. A déli szél több ízben megélénkül, a nyugati országrészben helyenként megerősödik. A legmagasabb nappali hőmérséklet 24—28 fok között alakul.

A Duna vízállása Budapestnél tegnap 220 centiméter volt.

Húszmillió különféle facsemete

Jóléti erdők Hajdú-Biharban

A Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megye területén több mint 60 ezer hektár erdőterületen gazdálkodó Felső-tiszai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság munkájáról, valamint a megyei szövetkezeti erdőgazdaságokkal kialakított kapcsolatáról szóló előterjesztést tárgyalta meg kedden a Hajdú-Bihar megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága. Mint elhangzott: a hatodik ötéves terv-

időszakban a korábbi esztendőkhöz képest kisebb területen, mintegy 500 hektáron telepítenek új erdőt a tájon, viszont csaknem 5500 hektáron folytatnak erdőfelújítást. A telepítéshez és a pótláshoz a gazdaság nyolc csemeteket ajánlott: évente átlagosan mintegy 20 millió különböző fajú csemetét, suhángot, sorfát.

Részletes tájékoztatást adtak a

szakemberek a jóléti erdők kialakításáról, az erdőpuszták átalakításáról erre a célra. Különösen eredményes ez a tevékenység a Debrecen környéki erdőpusztákon, ahol sétatutak, pihenőhelyek épültek. Ebben a tervciklusban az erdőpuszták négy centrumának vízügyi rendezését tervezték. Ennek során megépítik a három-hegyi úttörőtábor csónakázótávt.

DR. BERNÁT IVÁN c. egyetemi tanárt, a Magyar Haematológiai Társaság főtitkárát, tudományos munkássága elismerésül a Cseh-szlóvak Haematológiai Társaság tiszteletbeli tagjává választotta.

NICOLAS GUILLÉN, világhírű kubai költőt a latin-amerikai írók, költők és művészek havonai találkozója alkalmából Fidel Castro kubai köztársasági elnök Nemzeti díjjal tüntette ki.

HAITI MENEKÜLTÉK. Hétfőn este mintegy 70 haiti menekült vett fedélzetére a mexikói haditengerészet egyik hajója. A zömmel munkásokból és egyetemistákból álló csoport 31 napon keresztül hánykolódott a tengeren, míg eljutottak Mexikóba, ahol politikai menedéket kértek.

NYELVGYAKORLÓKNAK. Az angol, francia, olasz és orosz társalgási körök várják az érdeklődőket korhatár nélkül 17—22 óráig szerdán és estőtől a Hungaria Kávéházba. Vidám ifjúsági találkozó lesz diszcoval szombaton és vasárnap a Blaha Lujza térenél, a József körút 8. alatti étterem felemeltemi bárjában. Alakulban van a középiskolai irodalmi színpad. Segítő, aktívak szíves jelentkezését kérjük.

A GÖRÖG KIKÖTŐSZTRÁJK már harmadik hete tart Pireuszban és Szalonikiben. Az ország legforgalmasabb tengeri kikötőiben augusztus 24-e óta tartó munkabeszüntetés miatt a hajóforgalom csaknem teljesen megbénult. A tiltakozó akció célja az, hogy a kormány figyelmét a kikötői problémákra irányítsa.

KARAMBOL A REPÜLŐGÉPANYAHAJÓN. Vasárnap a Manila közelében hajózó Kitty Hawk amerikai repülőgépanyahajón egy leszálló harci gép összeütközött egy, a kifutópályán mozgó géppel, és letaszította azt a fedélzetről. A két pilótának sikerült katalunkálnia, mielőtt a 17 millió dollár értékű gép a tengerbe zuhant, és elsüllyedt.

LENGYEL NYELVTANFOLYAMOT indít kezdők és haladók számára a Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központ (VI. ker., Nagymező u. 15.). Beiratkozás 1981. szeptember 10-ig délelőtt 10—12 és délután 4—6 óra között. Tagdíj egész évre 400 forint. A tanfolyam kezdete szeptember 21. Nyelvkönyv és szótár beszerezhető a Lengyel Kultúra boltjában (VI., Népköztársaság útja 32.).

MIKROAGGREGÁTOROKAT KÉSZÍT a romániai Régen berendezéseket és pótalkatrészeket gyártó vállalata, a másodpercenként 250 liter hozamú vízesések energiájának hasznosítására. Általában 20 méter magas vízeséseknél alkalmazzák majd ezeket a berendezéseket, amelyeknek összesen 7 típusa kerül forgalomba.

A BKV értesíti az utazóközönséget, hogy felsővezeték-jávitás miatt szeptember 12-én és 13-án 7 óratól 17 óráig és 19-es és 49-es jelzésű villamosok helyett autóbusszokat közlekedtet Kelenföld kocsiszín—Kelenföld Etele tére végállomás között. Szeptember 13-án 6 óratól 20 óráig a 74-es jelzésű trolibuszok helyett a vonal teljes hosszában, a 78-as trolibuszok helyett a Garay utca végállomás—Damjanich utca között, a 79-es trolibuszok helyett a Garay utca végállomás—Landler Jenő utca között közlekednek villamos villamossal autóbusszok.

SZIKH-TÜNTETÉS. Mintegy 25 ezer szikh tüntetett hétfőn Új-Delhiben, azt követelve a kormánytól, hogy ne avatkozzon bele vallási ügyekbe, és adjon nagyobb önkormányzatot Punjab államnak. A rendőrség mintegy kétezer tüntetőt letartóztatott.

SZTRÁJK LIVERPOOLBAN. A Ford Művek liverpooli üzemenek munkásai és alkalmazottai beszüntették a munkát. A sztrájkolók fizetésemelésért és a munkakörülmények javításáért harcolnak.

TÁMADNAK A SEREGELYEK. A Balaton partján az utóbbi napokban sokszere csapatokba gyűltek, s megszállták a szőlőültvényeket a seregelyek. A balatonfelvidéki szőlőkben napok óta szinte folyamatos a riasztás: pattognak a karikás ostromok, gyakran eldördülnek a karbidágyuk és a riasztószerszám vadászfegyverek. Főliakkal, csillag tárgyakkal, kolompokkal és halálkál is védekeznek a falánk madarak ellen.

A NEPMŰVÉSZET MESTERE címmel kitüntetett Czugh-fivérek, János és Dezső, valamint az utóbbi — szintén népi iparművész — Miklós fiának fazekasmunkáiból nyílt kiállítás kedden a zalaegerszegi Fazekasházban. A hagyományos őrségi kerámiából, illetve népi ihletésű nagy tárgy-robokból, korszokból és figurális munkákból álló kollekciót az év végéig tekinthetik meg az érdeklődők.

HORVÁTH BÉLA, a kolozsvári Állami Magyar Színház színésze és rendezője meghalt. A romániai magyar színjátszás kiemelkedő egyéniségét 54 éves korában ragadta el a halál, a színház marosvásárhelyi vendégszereplése során. Kiváló színész, rendező, fordító, szövegkönyvíró volt, az erdélyi magyar kultúra nemes művelője.

Gólyaváltás

Naponta újabb és újabb madár-csapatok érkeztek a Hortobágyi Nemzeti Parkba, hogy rövidebb-hosszabb pihenő után folytassák útjukat melegebb tájak felé. A tocsogókban, a halastavak környékén, a kunkárpónasi mocsárban nagy a madárnyúzság. A hazai tájakon költő fehér gólyák a zo-

károsnál hamarabb útnak indultak, viszont megérkeztek a Hortobágyra a fekete gólyák. Keressik az élelmet, nagy csapatokba verődtek már a nyári ludak, s csatlakoztak hozzájuk az északra érkezett nyári lúdsaládba tartozó kis-lilák is. Az egyik lecsapott halastó medrében csaknem 200 gullipánt számláltak meg. Ritka vendégek a pusztán a pólingok.

ÚJ ALKALMI LEVELEZŐLAPOT bocsát forgalomba a posta szeptember 17-én. A levelezőlapp dr. Mohácsi Mátyás, a modern kertészet magyarországi megalapozója születésének 100. évfordulójára készült, Békés Rozi grafikusművész tervei alapján. A forgalombahozatal napján a kijelölt postahivatalokban a vásárlók kívánságára első napi bélyegzővel látják el az új levelezőlapokat.

CSÜSZÖPÉNZPER. Bécsben kedden megkezdődött az utóbbi három évtized legnagyobb büncperének bírósági tárgyalása. Tizenkét személyt azzal vádolnak, hogy jelentős összegű csüszöpenzt fizettek ki, illetve fogadtak el az osztrák főváros új, 2100 ágyas kórházának építésével kapcsolatban. Az előreláthatólag hat hétig tartó tárgyalás során mintegy száz tanút hallgatnak ki.

Jelöltjeink az ügetőversenyekre

1. Gamin (4) — Glessina (2) — Garuda (5) — Gemma (8)
2. Habig (1) — Humbug (6) — Harry (9) — Hadrian (8)
3. Elszálló (9) — Csordás (8) — Cédrus (10) — Anica (2)
4. City (10) — Gyógyir (3) — Delmar (3) — Fonyód (6)
5. Fonák (3) — Ferkó (1) — Eszek (6) — Alamuszi (9)
6. Fecsegő (3) — Cirka (1) — Gyanus (8) — Darling (4)
7. El Paso (10) — Fatime (4) — Apacs (7) — Félős (2)
8. Góbé (4) — Dirl (1) — Barackvirág (3) — Cifrandli (7)

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

KERTÉSZETI KIÁLLÍTÁS nyílt kedden Derecskén, a művelődési házban, a Debrecen környéki és a bihari táj gazdaságainak termékeiből. A bemutatón a környék háztáji és kisgazdaságai is részt vettek válogatott zöldséggel, gyümölcsevel. A kiállítás kiindulóját a Debreceni Agrártudományi Egyetem tangazdaságának ítélték oda.

DIJONBA utazott tegnap a nyíregyházi Szabolcs—Volán Táncegyüttes. A 40 tagú csoport a hagyományos franciaországi néptáncfesztiválon és versenyen képviseli hazánk színeit.

A BELGRÁDI REPÜLŐTÉR LEZÁRÁSA. Szeptember 22. és 26. között a kifutópályák javítási munkálatai miatt teljesen lezárják a belgrádi nemzetközi repülőtér.

FELVÉTEL FIATALOKNAK. A KISZ Központi Művészegyüttes felvételt hirdet központi énekkarába, egyetemi énekkarába, tánckarába, pantomim stúdiójába (elsősorban fiúk számára), ifjú irodalmi stúdiójába (14—18 évesek), Ifjú Garda fúvószenekarába, Ifjú Garda énekkarába és irodalmi színpadára. Felvételt hirdet továbbá Úttörő Központi Művészegyüttesének úttörő énekkarába, úttörő irodalmi színpadára, úttörő citera- és fuvolazenekarába, szolista csoportjába. Jelentkezhetnek: 8—26 éves úttörő és KISZ-es fiatalok az együttes székházában (Budapest, VII., Rottenbiller u. 16—22. 1074). Jelentkezési határidő: október 15., külön az egyetemi énekkarnál október 31.

ARVIZEK INDIÁBAN. Az indiai Bihar államban több mint hatmillió lakost sújtott a három hónapos szakadatlan monszunesőzések következtében keletkezett árvíz. Az áradás házakat sodort el, és mintegy 800 ezer hektáron megsemmisítette a termést.

A SZARVASBÖGÉS MEGKEZDÖDÖTT a Nagykiszántói-érdeken. Zala világhírű szarvasállománya az idén is számos külföldi vadászt vonz. Eddig csaknem százan jelezték jöttüket, s néhány NSZK-beli vadász már most megérkezett. A megye vadásztársaságai 130 szarvasbika kilövését vették tervbe.

ÚJ TÍPUSÚ AUTÓSZÖNYEG gyártását kezdtek meg az Olcit román gépkocsik gyártásában kooperáló vállalatok egyikében, a beszercei textilipari üzemben. Az autószőnyeg különleges anyagból készül, színtartó, és mikroorganizmusoknak jól ellenáll.

A SMOHAY JÁNOS-ALAPÍTVÁNY képzőművészeti díjának és ösztöndíjának odaítéléséről Székesfehérváron tiztagú kuratórium döntött. Az alapítvány képzőművészeti díját Lugossy Mária szobrászművész, ösztöndíját pedig Könyv Frigyes főiskolai hallgató nyerte el.

HORGÁSZATI ÉS HALÁSZATI TILALMAT rendelt el a Fejér megyei Tanács Végrehajtó Bizottságának mezőgazdasági és élelmiszeügyi osztálya a félérvárcsurgói és a cikolai tározótavaknál. A haltelepítés miatt meghirdetett tilalom szeptember 18-án huszonegy óráig érvényes.

TÁVIRÁNYÍTÁSÚ AKNÁT ROBBANTOTTAK egy rendőrségi jármű alatt az észak-irrországi Tyrone grófságban, az ir határtól 20 kilométerre levő Cappagh faluban. A detonáció darabokra tépte a gépkocsit és a benne ülő két rendőrt. A biztonsági erők, további aknáktól tartva, hajnalig nem merték megközelíteni a merénylet színhelyét. Cappagh-ban lakott az egyik elhunyt énségstrájkoló. Az IRA a Republican News legújabb számában azzal fenyegetett, hogy „természetben fizet” a Maze börtönből éhhalált halt tagjáért.

ERTEKES PENZERMELELET került felszínre Csongrádban: egy cserépedényben 1442 aranyat, ezüstöt találtak. Tisztításukat és értékelésüket megkezdte a szegedi muzeológusok. Az érmék többsége 20 krajáros ezüst, van közöttük huszonhat arany dukát, és huszonöt ezüst tallér is. Az érmék a XVII. század vége, a XIX. század közepe között készültek, többségükben az egykori Habsburg-birodalom területén szolgáltak fizetőeszközl. A pénzérméket a múzeumi hónapalkalmából kiállításon mutatják be a városban.

Dzsessznapok

Kedden este — a magyar Team-együttes műsorával — megkezdődtek a 10. debreceni dzsessznapok. Az Arany bika szálló Bartók-terében lezajlott nyitóelőadáson fellépett még a Deák bigband, a londoni Graham Collier együttese, valamint az ez alkalomra szerveződött debreceni dzsesszműhely társulata és a budapesti Binder-kvintett.

A hat napig tartó fesztiválra, amelynek az OIRT, a Nemzetközi Rádió és Televízió Szervezet a fővédnöke, húsz országból, több mint kétszáz zenész érkezett Debrecenbe. Az együttesek 17 előadást tartanak a Bartók-teremben, a Kölcsey Ferenc Művelődési Központban és a városi sportszarnokban.

Jugoszláviai árak

Jugoszláviában ez év augusztusában mérséklődött az infláció üteme. A kiskereskedelmi árnindex csak 0,9 százalékkal emelkedett. Ez elsősorban a mezőgazdasági termékek időszakos árcsökkenésének eredménye. Az elmúlt hónapban ugyanis a friss zöldség 12,2, a gyümölcs 10,9 százalékkal volt olcsóbb, mint júliusban. A kiskereskedelmi árak 0,9 százalékos növekedését így alapvetően az iparicikkek 1,4 és az élelmiszerek 1,2 százalékos drágulása idézte elő.

A kiskereskedelmi árak egyébként idén augusztusban átlag 49,3 százalékkal voltak magasabbak, mint a múlt év azonos hónapjában.

A szövetségi statisztikai intézet fenti jelentését kommentálva a Politika című lap rámutatott: „Nem kell illúziókat táplálni afelől, hogy a kiskereskedelmi árindex növekedését — amely az év első nyolc hónapjában 27,7 százalékos volt — könnyen sikerül majd az idei tervben előirányzott 32 százalékos emelkedés keretein belül tartani. Főként azért, mert a vállalatok részéről nagy az áremeléseket szorgalmazó nyomás, továbbá azért, mert az őszi hónapokat hagyományosan a viszonylag jelentős drágulás jellemzi. Mégsem megvalósíthatatlan célkitűzés azonban az inflációt a 32 százalékos előirányzat keretein belül tartani.”

Vígyszínházi évad

Magyar szerzők darabjai alkotják a Vígyszínházban a most kezdődő évad bemutatótervének gerincét. Mórinc Zsigmond, Sarkadi Imre, Örkény István és Csurka István egy-egy új művét viszi színre a társulat — jelentette be Horvai István igazgató tegnap a színházban tartott sajtótájékoztatón. Hozzáfűzte: decemberben lesz 30 éve, hogy megalakult a mostani együttes elődje, a Néphadsereg Színháza, így műsorpolitikájukat részben az évforduló jegyében alakították ki.

(X) MŰSZAKIRAJZ-tanfolyam indul általános iskolások és felnőttek részére az angyalföldi József Attila Művelődési Központban. Felvilágosítás telefonon: 208-278. Beiratkozás: szeptember 25-ig. (XIII., József Attila tér 4.)

(X) ANGOL—NEMET nyelvtanfolyamok indulnak kezdő, haladó és társalgási szinten az angyalföldi József Attila Művelődési Központban. Felvilágosítás telefonon: 208-278. Beiratkozás: szeptember 25-ig. (XIII., József Attila tér 4.)

(X) Fotóműtermi berendezések és felszerelések kiállítása nyílt az OFOTERT bemutatóteremben. A kiállítás szeptember 10-ig tekinthető meg a VII., Asboth u. 15. sz. alatt.

(X) A JOZSEF ATTILA SZÍNHÁZ közli, hogy az 1981/82. évad első előadását szeptember 19-én tartja. A színház jegypénztára (XIII., Váci út 63. tel.: 409-428) szeptember 10-től árusítja a szeptember havi jegyeket. Nyitvatartási idő: napenként 13 órától 19 óráig.

A bányászokat köszönti az ország

Energiagazdálkodás

Írta: dr. Kapolyi László államtitkár

Ma, a harmincegyedik bányásznap alkalmából, ismét azok felé fordul az ország figyelve, akik áldozatos, feyelmezt munkájukkal a gazdasági fejlődés szolgálatába állítják hazánk ásványi nyersanyagkincseit. Az ásványvagyon kutatását, kiaknázásának tudományos és műszaki megalapozását, feltárásának megtervezését és kivitelezését, gazdaságos kitermelését és a felhasználásra való előkészítést végző bányászok munkáját az egész társadalom megbecsülése övezi; ez jut kifejezésre ünneplésükben. A bányász társadalom az ünnepet mindig számvetési kötelezettségként is értelmezi. Megemlékezésünk ilyenkor ennek az ősi szakmának szép hagyományairól, a bányászok dicső munkaszorgalmi szerepéről, kegyelettel gondolkunk bányász mártírjainkra. A szén, a szénhidrogéneket, az urán- és egyéb érceket, a legkülönbözőbb ásványi nyersanyagokat termelő bányász társadalom olyan, erő, amely ma is példamutatóan történelmileg összekovácsolódott dolgozik gazdaságpolitikai céljaink megvalósításán. Ahhoz, hogy ezt a szerepet a népgazdaság termelési szerkezetében fejlesztesse optimálisan töltsse be, a legesszérűbben kell gazdálkodnunk ez idő szerint ismert és nyilvántartásba vett, mintegy 20 milliárd tonnányi ásványvagyonunkkal, és folyamatosan kutatnunk kell az ezzel csaknem azonos mennyiségű, ma még reménybeli nyersanyagkincset.

A világgazdasági árak kedvezőbb

Az ismert ásványvagyonunk mintegy a fele ipari jelentőségű, azaz olyan minőségű és olyan természeti adottságok között található, hogy kiaknázása és feldolgozása a világgazdasági árak kedvezőbb hazai költségvetéssel valószínűsíthető meg.

A hazai ipari ásványvagyon mennyiségének mintegy 37 százaléka szén, 30 százaléka különféle ásványbányászati nyersanyag, 27 százaléka építőipari nyersanyag, 5 százaléka érc (bauxit, rézérc, ólom-cinkérc, mangánérc, vasérc), és csak 1 százaléka szénhidrogén. Az ásványkincsek értékét tekintve azonban — amelyet a belőlük előállított végtermék prognosztizált világgazdasági árak alapul vevő költségvetés és a végtermék előállításához szükséges hazai ráfordítás különbsége számszerűsíti — megállapítható, hogy az összes potenciális érték 75 százalékát energiahordozó, 20 százalékát fémhordozó ásványi nyersanyagok képviselik, s csupán 5 százalék jut az egyéb ásványi nyersanyagokra.

Bár valamennyi bányászati ágazatunk jelentős szerepet tölt be gazdaságpolitikai céljaink megvalósításában, szólunk ez ünnepi alkalommal részletekben az ásványvagyon értékében legnagyobb arányú energiahordozó termelés szerepéről, jelentőségéről.

Nyilvánvaló, hogy ennek kapcsolatát kell lépünk a bányászati ágazatunk tevékenységének körén, és eredményeink számbavételénél, jövőnk, terveink mérlegelésénél az energiazdálkodás sokrétű komplex kapcsolatrendszerének tükrében kell a bányászati gazdaságpolitikai helyzetét és súlyát megjelölni.

A jelentésként ezt alapvetően az jellemzi, hogy az energiahordozókat termelő szektor bányász munkája országunk teljes tüzelőanyag-szükségletének csaknem felét (48 százalékát) elégti ki. Ez az egyetlen szám azonban nem mutatja azt az igen sokrétű energiazdálkodási követelményt, amit ennek kapcsán hazai energiahordozó-bányászatainknak ki kell elégítenie. Csak példaképpen említsem meg, hogy az 1981-re előirányzott 25,75 millió tonna széntermelés eredmé-

nyét nemcsak azon keresztül kell megítélni, hogy ez mennyivel több hőtermelést jelent, mint amennyit például a tavalyi évben elértünk, hanem éppen olyan súlyú az is: sikerül-e a termelésnél és a feldolgozásnál teljesíteni azt az energiazdálkodási követelményt, hogy a lakosság minőségiszen-igénye minél nagyobb mértékben hazai szénrel legyen kielégíthető. Ennek érdekében növelni kell a szénosztályozást és a brikettelést. Ezt a tevékenységet viszont a hazai villamosenergia-iparnak azzal kell alátámasztania, hogy a széntüzelésű erőművek maximális termelésbe vonásával biztosítsa, hogy a jobb minőség kiválasztásával fennmaradó gyenge minőségű termékek az erőművekben teljes mértékben felhasználhatók legyenek.

Más iparágakkal összhangban

Ez az egyetlen példa is igazolja, hogy energiahordozó-bányászataink eredményei más iparágak tevékenységével szoros összhangban szolgálnak a népgazdaság energiaigényeinek optimális kielégítését, a helyes energiazdálkodást. E komplex kapcsolatrendszer azonban hat az ország határain túl is, és ezen keresztül bányászataink eredményei szerves részévé válnak az energetika nemzetközi munkamegosztásának. Nemcsak azokra a közvetlen energiahordozó-szállításokra gondolok, amelyek kiterjedt kőolaj- és gázvezetékrendszereiben, vagy a közvetlen szén-szállításokon keresztül valósulnak meg. Utalni szeretnék arra az első pillanaton talán nem mindenki előtt nyilvánvaló tényre is, hogy a KGST-országok villamosenergia-rendszereinek együttműködésében, a 750 és a 400 kV-os nemzetközi távvezetéseken folyó energiaszállításokban egyidejűleg a KGST-országok szénhidrogén- és uránbányászata közötti együttműködés is megvalósult. A villamos energia, mint közvetítő közeg, kiteljesíti a bányászati nemzetközi munkamegosztását. Nyilvánvalóvá válik ez, ha arra gondolunk, hogy azt a szén, olaj, gázt vagy éppen uránt, amelyet a villamosenergia-termelésre felhasználunk, az együttműködésben részt vevő országok bányászatai termelik, és a nemzetközi távvezetéseken áramló villamos energiában már nem különböztethető meg, hogy a termelésre szolgáló hagyományos vagy nukleáris tüzelőanyag melyik ország bányászatainak terméke.

Olaj, gáz, urán, szén

Az előzőekben csak néhány gondolattal vázolt kapcsolatrendszer, úgy gondolom, indokolja, hogy népgazdaságunk kiegyenlített energiaellátásáért a bányásznap alkalmával mondjunk köszönetet azoknak, akik ennek alapját a föld mélyében vagy a felszínen, aknában, vagy olaj-, illetve gázkutak mellett dolgozva az energiahordozók termelésével és előkészítésével megteremtették.

Az a szemlélet, hogy energiahordozó-bányászataink tevékenységét szélesebb perspektívát felölelően, a komplex energiazdálkodási kapcsolatrendszer tükrében értékeljük, terveink és jövőbeni tevékenységünk meghatározásánál még fokozottabban indokolt, mint a jelen értékelésénél. Geológiai adottságaink lehetővé teszik, hogy energiaigényeinknek legalább a felét, de megfelelő gazdasági feltételek mellett esetleg még számottevően nagyobb hányadát is, hazai energiahordozó-bányászataink elégítse ki. Megfelelő intézkedésekkel a mai évenkénti kétfélmillió tonna kőolaj és kereként évi hatmilliárd köbméter földgáz termelése ezen a szinten tartható; uránérckészle-

tünk a kiépíthető atomerőművi kapacitás üzemanyagához szükséges nyersuránmennyiséget szolgáltatni tudja; szénbányászataink termelése pedig a jelenlegi kereként évi 26 millió tonnának akár a kétszeresére is fejleszthető. Mindez igazolja, hogy igen komoly lehetősége van és szerepe lehet hosszú távon is energiahordozó-bányászatainknak energiazdálkodásunk megoldásában.

Világosan látszik az is, hogy amikor gazdaságpolitikánkat a VI. ötéves tervben már meghirdetett, de igen valószínű hosszabb időtartamra előrevetítve is, a nyíltság jellemzi, más szavakkal, az a követelmény, hogy a gazdaságra ható tényezőkhöz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni tudjunk, ugyanennek kell érvényre jutni energiazdálkodásunkban, energiahordozó-bányászataink fejlődésében is. Ez azt jelenti, hogy ma nem lehet merev, kőbe vésett fejlesztési terveket készítenünk, hanem lehetőségeink optimális kihasználását jelentő ajándékokkal kell rendelkezniünk ahhoz, hogy azok, amelyek egy-egy időszak gazdaságpolitikai és energiapolitikai érdekeivel a legjobban összhangban vannak, valósággá válhassanak.

Világosan látszik az a követelmény is, hogy a bányászati perspektíváink meghatározásánál — nem csökkentve a termelési technológia optimalizálásával kapcsolatos feladatokat —, fókuszotabbra kell foglalkozni azzal, hogyan értékesülnek az előállított termékek a komplex energiazdálkodási rendszerben. Ez a követelmény a bányászati tevékenységének szélesítését igényli, például a termékek optimális felhasználását lehetővé tevő megoldások kifejlesztése és elterjesztése a komplex, többtermékes termelői rendszerek létrehozása irányában.

A bányászati, ezen belül kiemelten az energiahordozó-bányászati, ilyen szemléletű fejlesztésének előkészítésére már számos lépés történt. A geológiai kutatások eredményeire támaszkodva feltérképeztük az ország energiahordozó-készletét, és ennek kihasználására feldolgozási variánsokat dolgoztunk ki. Ezek alapján lehetővé válik, hogy energiazdálkodási terveinket saját energiahordozó-készleteink optimális kihasználásával tudjuk meghatározni. Hosszú távú kutatási-fejlesztési programokat indítottunk be, amelyek nemcsak a termelési technológiát, hanem az energiahordozó-bányászati termékeink korszerű felhasználását lehetővé tevő megoldások kidolgozására is irányulnak. Bányászaink előtt ma már széleskörűen ismertek és elfogadottak a fejlesztés előzőekben felsorolt követelményei. Ennek szellemében számos olyan vállalati kezdeményezéssel találkozunk, amelyek a felsorolt energiazdálkodási követelmények tükrében és azoknak eleget téve tesznek javaslatot a fejlesztésre.

Jó szerencsét!

Az elmondottak, úgy vélem, érzékeltetik, hogy jövőnk alakítása nem egyszerű, és nem is mindig kockázatmentes feladat. Az a felelősség és az ebből fakadó tettek azonban, amelyekről bányászatainknak a tekintetben már eddig is bizonyosságot tett, biztos alapot adnak arra, hogy bizakodva tekinthetünk fejlődésünkre. Bányászatainkban megvan az erő és az akarat, hogy ásványi nyersanyagaink, energiahordozó-kincsünk optimális kihasználásával biztosítsa népgazdaságunk fejlődését, kiegyenlített energiaellátásunkat, részt vállaljon energiapolitikai céljaink megvalósításából. Ehhez kívánok a harmincegyedik bányásznap alkalmából minden bányásznak erőt, egészséget, szép ősi köszöntésünkkel: „jó szerencsét”.

Egy hét a világgazdaságban

Kompromisszumra várva

Kedden a Tokióban lezajlott japán-amerikai kereskedelmi megbeszéléseken a szigetország igen jó választ adott arra a washingtoni javaslatra, hogy az Egyesült Államok, a Közös Piac és Japán mielőbb üljön tárgyalóasztalhoz a vitás kereskedelmi kérdések elsimítására.

Sokévi vádaskodás, kereskedelmi háborúk sora, diszkriminációs intézkedések után, a jelek szerint a tőkés világ három legnagyobb kereskedelmi egysége, az Egyesült Államok, a Közös Piac, valamint Japán kísérletet tesz az egymás közötti gazdasági enyhülés megindítására. Két héttel ezelőtt az USA rendkívüli tanácskozást javasolt legfontosabb gazdasági partnereinek a közöttük dúló viszályok megszüntetésére. Úgy látszik, a fejlett tőkés országokat sújtó és csak lassan csillapuló újabb recesszió egyetlen pozitív hatása, hogy tárgyalóasztalhoz kényszeríti a vetélkedő kereskedő nemzeteket.

A gyors japán válasz arra enged következtetni, hogy Tokió is engedelni kényszerül a kereskedelmi kérdésekben eddig tanúsított merevségéből.

A három részvevő tulajdonképpen tele van panasszal egymással szemben. Az Egyesült Államok és a Közös Piac Japán felé irányuló szemrehányás-istájtán állandó „músortszám” a szigetország egyre növekvő kereskedelmi többlete. (Tavaly például a japán-közös piaci kereskedelem 10 milliárd dolláros többlettel zárult a „felkelő nap ország” javára, s hasonló volt a helyzet a japán-amerikai kereskedelemben is.) Szinte naponta érik támadások az óceán mindkét partjáról Tokiót, hogy nem növeli behozatalát megfelelő ütemben, sőt úgynevezett nem vám jellegű akadályokat (túl szigorú szabványelőírások, lassú ügykezelés stb.) is gördít a behozatal fékezésére.

Számtalan ígéret hangzott már el Japán részről az import serkentésére, de a statisztikák tanúsága szerint változás nem történt. Márpedig a mai világgazdasági helyzetben, a kedvezőtlen konjunktúra idején mindenki számára létező a kivétel növelése. További neuregulikus pont a háromoldalú kapcsolatokban az

autókereskedelelem kérdése. Tavasszal Japán kötelezettséget vállalt az autózárakat visszafogására, s a jelek szerint állja is szavát: megtorpan az autókivitel mindent elsősorú útjára. Viszont továbbra sem emelkedik az amerikai és a nyugat-európai gépkocsik száma Japánban, pedig az autóiport növelése is a japán „ígéretcsomag” része volt.

A tervezett megbeszélésen minden bizonnyal szóba kerül még az is, hogy a japán elektronikai cikkek özöne mind Nyugat-Európában, mind pedig az Egyesült Államokban nehéz helyzetbe hozza a helyi termelőket. Régióta szálka Brüsszel szemében a japán hajóépítő ipar, amely a nyugat-európainál 40 százalékkal alacsonyabb árával elorozza a hagyományos vevőket. Szőnyegre kerül majd az úgynevezett válságiparágak — textil, acél — helyzete, valamint a japán műszálárakat is. Persze, a szigetországnak is megvan a maga panaszlistája. Nehezményezi, hogy exporttermékeinek jelentős hányada egyre nehezebben juthat el a piacokra, a szinfalak mögötti kereskedelempolitikai mesterkedések miatt, az USA szakszervezetei nyíltan fenyegetnek a japán áruk diszkriminációjával, évszóvala egységfront van kibontakozóban Tokió „exporthengerével” szemben.

Ellentétek húzódnak a Közös Piac és az Egyesült Államok között is. „Örökzöld” témának számít az amerikai mezőgazdasági export, amely — akárcsak a szocialista országok agrárkivitele — nem tud igazán kibontakozni a diszkriminatív brüsszeli vámfalak miatt. A „Tizek” viszont azt serelemzik, hogy a 20 százalékos körüli amerikai kamatláb (prime rate) átcsalozta a főlősleges nyugat-európai tőkét, s ezzel késlelteti a fellendülést a Közös Piacon. Nem kevés gondot okoz a dallár erősödése, aminek következtében már felmerült a nyugat-európai valutáris rendszer szükséges módosításának gondolata. Tárgyalnivaló lesz tehát bőven. Valószínű, hogy a nagy csaták helyett inkább az engedelmesebb, a korábbinál kevésbé merev hangulat lesz a jellemző.

Gonda György — Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Londonban olcsóbb a benzin

Az átlagszámok mindig jobban tükrözik a változások irányát, különösen így van ez az igen szeszélyesen alakuló tőzsdéi jegyzéseknél. Az augusztusi átlagok jól tükrözik a két fő piaci csoport (ipari és mezőgazdasági termények) árváltozásainak tendenciáját. Míg a színesfémekre megelégnélkül, addig a gabonákra inkább a kereslet lanyhulása jellemző.

Felkúszott a fontosabb színesfémek jegyzése az elmúlt hónapban; a réz, alumínium, ón, ólom, horgany, az ónium 9—14 százalékkal lett drágább a londoni tőzsdéken. Az antimon és a higany piaci keresletét pangás jellemezte. A fémhulladékok kisebb mértékben (5—8 százalékkal), de szintén drágultak. Jelentősen csökkent a kobalt ára (16 százalékkal). Továbbra is lanyhaság jellemzi a nemzetközi nyerskaucuk piacát. A benzin 1,3 százalékkal olcsóbbodott, a gázolaj 1,6 százalékkal viszont drágult.

A bradfordi gyapjújegyzések 2—3 százalékkal megemelkedtek. New Yorkban a gyapotárak csaknem 12 százalékkal estek a gyenge kereslet miatt, s az olcsó ár tartósnak ígérkezik. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) jelentése szerint a világ gabonatermése várhatóan jobb lesz az előző két évinél, és kereskedelme is nőni fog. Mindez az árakban is jól tü-

röződik. A múlt hónapban egy-két növényi olaj kivételével a nálunk jegyzett legtöbb gabonárák csökkentek. Legerősebben a kukorica (8,5 százalékkal), majd a zab, rozs, szójabab és -dara ára esett (5 százalékkal körüli). A finomított cukor csaknem 10 százalékkal vesztett árából a cukortőzsdéken. Erős ingadozásokkal, de tovább emelkedett a kávé ára — Londonban 12 százalékkal. A kakaóárak szintén Londonban kúsztak fel a legerősebben, 15 százalékkal. Néhány szó a húsarokról: Az olasz marhahúsárak a múlt hónapban lényegében nem változtak, a holland vágómarha 5 százalékkal drágult, a juhús pedig majdnem 8 százalékkal esett. A (51 gr-os) tojás szintén megerősítette piaci helyzetét 8,6 százalékos áremelkedéssel.

DEVIZÁK 1981. szeptember 3.

1 USA-DOLLÁR az egyes országok pénznemében:

Bécs	16,971	—	17,071
Erüsszel	39,635	—	39,785
Párizs	5,8120	—	5,8320
Frankfurt	2,4255	—	2,4270
Milánó	1213,50	—	1214,00
Amszterdam	2,6900	—	2,6925
Tokió	229,30	—	229,50

1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban

London	1,8445	—	1,8455
--------	--------	---	--------

NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom arany

Zürich	435,00	—	438,00
London			436,50

Magyar Nemzeti Galéria

Művészet Magyarországon 1830-1870

AZ A NAGY, reprezentatív kiállítás, (amely a korábbi, 1780-tól 1830-ig terjedő időszak magyar művészetét követi most átfogóan) az 1830 és 1870 közötti időszakról ad számot. Az utolsó terem egyik beszögellésében megtorpan a látogató. Nem valami nagy erejű alkotás, hanem csak néhány ősi díszkép előtt. Mintha valahonnan ismerősek lennének ezek az alakok... a tartásuk, a mozdulatuk... a ruházatuk... a nézésük... Aztán az ember döbbenten veszi észre, hogy az orrára bukó csákóban, mundérban, szűk nadrágban, balkancsban álldogáló katoná, aki letámasztott puskáját fogja (szuronnal együtt magasabb, mint ő)... igen, ez csak az lehet! És a másik fotón a

figyelemnek fénycsóvát vetnie. Azt is jelenti, hogy az építészeti — szobrászati — festészeti hármasság egységén túl és azon belül is kiterjedt a figyelem más, fontos műfajokra is, melyekről eddig ugyan tudtunk, de nem tartottuk fontosnak őket vagy úgy gondoltuk, hogy nem érik el az önálló műfaj szintjét, színvonalát.

A tudós művészettörténészek érdeme azonban mindenekelőtt nem az eddig sohasem látott alkotások felkutatásában és méltatásában van, hanem a társadalmi mozgások alakította művészeti élet feltárásában, kibontásában. Ez az alapja annak, hogy sikerült másképp és — hisszük — valószínűségeként látni, láttatni a korszak magyar művészetét.

Európai nagyságú, klasszicista szobrászunk, *Ferenczy István* sem tud zöldágra vergődni a reformkorban Mátyás király emlékművével; *Izsó Miklós* három évtizeddel később, ha engedmények árán is, de célhoz ér Csokonai-emlékszobrával, Debrecenben.

A REFORMKORBAN megindult társadalmi mozgások pezsgő szellemi és művészeti életet eredményeztek. Nem véletlenül datálódik innen hazai művészettörténet irásunk kezdete sem, *Henszlmann Imréhez* kapcsolódva. S a reformkor megannyi polgári és egyházi építkezése mellett feltűnő a megyei és városi hivatalos épületek; a megyeházák és város-házak szaporodása — gombamód. Hogy azután 1849 és 1867 közt egyetlen sem épüljön közülük. Eddig a köztudatba úgy ment át, hogy 1849-ig tartott nálunk a klasszicizmus, s a választóvonal után következett a romantikus építészeti stílus, mint a neoromán és neogótikus építészeti — építészeti tartalmát, téralakítását illetően. *Széchenyi* már a harmincas évek közepén leszólja a városképileg egyhangúnak tartott klasszicizmust és angol példák nyomán a „góth ízlést” pártolja. *Pollack Mihály*, a magyar klasszicizmus egyik legnagyobb alakja, a Nemzeti Múzeum tervezője már 1839-ben (!) hamisítatlan quattrocentoreneszánsz eklektikus tervet rajzol elképzelt Országházához, legalább harminc évvel előzve meg a hazai viszonyokat.

Am az sem lehetetlen, hogy a történelmi sorsforduló vetette vissza egyik-másik művészeti műfajunkat. A Bach-korszak legnagyobb méretű építkezései ugyanis börtönök voltak (Vác, Márianosztra), a legfontosabb szobrászati megbízás a gyászos emlékeztető Hentzi köztéri szobrának felállítására volt. Am ne feledjük, hogy azok a művészek, akik nem kényszerültek emigrációba, azok a maguk módján, a maguk eszközeivel folytatták a reformkor és 48-49 eszméiért a harcot. *Madarász Viktor* berobbant az európai festészetbe, Párizsban festett, nagyméretű képével, Hunyadi László siratásával. A középkori, Árpád-kori, a Hunyadiakról szóló, a Mohácsról, a török elleni harccal és a Habsburg-ellenes felkelésekkel (no meg a Dózsa-parasztháborúval is) foglalkozó történelmi festmények sokak fantáziáját mozgatta meg. Festőket is, közönséget is. Olyan kisebb jelentőségű, de eszmiségükben és elhivatottságukban számunkra fontos mesterek, mint *Orlay Petrich Soma* vagy az egri *Kovács Mihály* az életképet fejlesztették tovább a történelmi festmény irányába. És noha mesterségbeli tudásuk mögötte maradt indulatuknak, elkötelezettségüknek, noha sokszor színpadiasak és a komponálásban, a megjelenítésben bizonytalanok, mégis olyan festők elődei, mint *Széckely Bertalan* vagy *Than Mór*.

A KORSZAK a kigyézéssel zárul, történelmileg-társadalmilag azzal a fordulóponttal, amely lezárta a magyar korai kapitalizmust. E korszak végére már áll a Magyar Tudományos Akadémia neoreneszánsz stílusú épülete, az Alagút átjárja a Várhegyet, a pesti síkon terjeszkedő nagyváros templomai fölé messze emelkedik a Bazilika épülő kupolája, *Izsó* a Táncoló paraszt után belefog a Petőfi-szoborba, *Szinyei Merse* már első portréit festi, *Munkácsy* pedig fotókat tanulmányoz a döbbenetes erejű *Siralomházhoz*.

KENESSEI ANDRÁS

A X. tokaji írotáborról

A hagyományok vonzásában

A JUBILÁLÓ tokaji írotábor nem vállalkozhatott ideai tanácskozásán tízéves tevékenységének felmérésére, összegzésére. (Ehhez szükség lenne egy kötet összeállítására, illetve kiadására a hajdanai előadások és viták anyagából.) Folytatta azonban a létét meghatározó tiszaladányi 1940-44-es eseményekből, valamint az északkelet-magyarországi tájék történelmi hagyományaitól reá háruló és vállalt feladatának teljesítését: a magyar társadalom problémáinak megvitatását, mely eszmecsere során — amint azt az

A NAPJAINK és más vidéki folyóiratok jelenlévő szerkesztői, munkatársai eddigi kezdeményezéseikről és további terveikről számoltak be. Többen a szomszéd országok íróival való találkozásiak tapasztalatait összegezték. Megállapították, hogy az együttélésre vonatkozó bartóki elvek és a Bartók által követett gyakorlat ma is példát szolgál. *Sarlósi Istvánnak*, a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsa főtájkárának előadása pedig konkrét példákat is tartalmazott arról, a magyar népfőntmozgalom miképpen törekszik ezek széles méretű megvalósítására.

A népre és a népek festvérése-gére álpóztott „bartóki modell” történelmi előzményei közül *Kazinczy Ferenc életpályáját* Széchalmon és Sátoraljaújhelyen elevenítették fel az írotábor résztvevői — *Kazinczy* halálának 150. évfordulójára alkalmából. Az irodalom, illetve magyar irodalmi élet szervezője, „Ujhely” levéltárosa, mind eszmével, mind áldozatos munkájával máig ható példát ad az önzetlen hazaszerzőgálatra. A sárospataki 450 éves kollégium a népi tehetségeket felkaroló és számukra a világ felé kaput nyitó tevékenységével, valamint az általános emberi tudást és a humánus eszméit közvetítő pedagógiai munkájával érlelte és készítette elő a „bartóki nemzedék” szintre lépését.

AZ ÚJJÁSZÜLETETT kollégium falai között az írók azokra a regösdiakokra is emlékezhetnek, akik 1942-ben *Tiszaladányban* (*Somogyi Imre*, *Darvas József*, *Veres Péter*, *Nagy István* társaságában) a „Felszállt a páva” dallama mellett az *Ady Endre*, *Kodály Zoltán* és *Bartók Béla* által képviselt forradalmi eszméket és gondolatokat tudatosították.

A tokaji írotábor immár tíz év óta szolgálja azt a célt, hogy mind szélesebb társadalmi rétegekben tudatosodjék a nagy történelmi elődök példamutató tevékenysége, hiszen ez egyik feltétele annak, hogy a szocialista társadalom építésében a széles néptömegek öntevékenyen, tudatosan és cselekvően vegyenek részt.

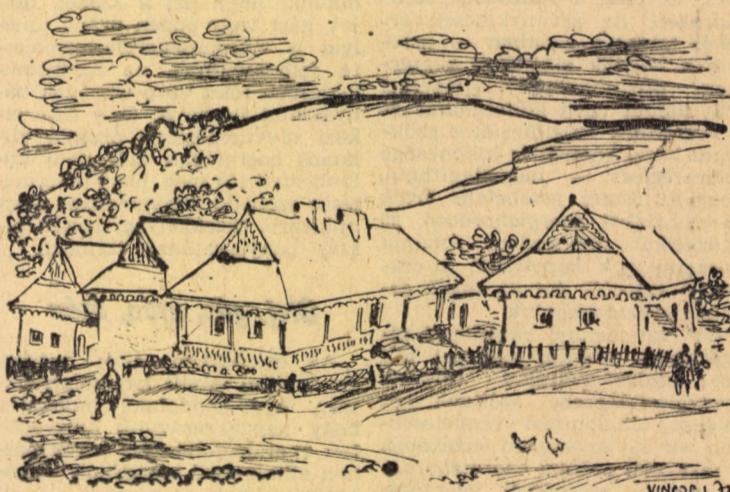
A HATNAPOS PROGRAM a tanácskozáson, a szellemi párbajon

Tokaj címer

egyik résztvevő az elmúlt évben megfogalmazta — „a szemtől szembe kimondott szó, a véleménykülönbség szikrájától megvilágosult gondolat” kaphat helyet. Ennek jelentősége pedig abban van: a gondolat így készsége válik arra, hogy tett legyen belőle: „A tetté alakuló vélemény csodája játszódik így le az irodalom közvetítése által.”

Ebben az évben *Bartók Béla élelműve*, illetve annak történelmi jelentősége állt az írotábor tanácskozásának középpontjában. Ennek jogosultságát az is indokolja, hogy a Bartók-ösök sírja *Borsodszirák* községben van. Az elhangzott vitaindító előadások elégséges alapot adtak a különböző vélemények kifejtéséhez. *Dr. Dobossy László*, századunk első két évtizede szellemi forra-

Jellegzetes tokaji részlet

(Vincze Lajos rajzai)

dalmának menetében helyezte el *Bartók Béla* személyét, tevékenységét és társadalmi-művészi programját. *Cs. Varga István* a középkelet-európai értelmiség hivatásáról kialakított és megélt „bartóki modell” érvényességét és *Németh László*-i világképben való továbbélését mutatta be. *Tarján Tamás* a mai költői nemzedék alkotásaiban tetten érhető Bartók-képet tárta a hallgatók elé. A vita középpontjában a *Bartók Béla* által kívánt és programként megfogalmazott — a szomszéd országok népeivel történő — „testvérré válás” útja és a szocialista társadalmi viszonyok közötti megvalósításnak kérdései kerültek.

kívül a művelvezetre és a közös pihenésre is alkalmat adott. Maradandó élményt nyújtott a Tokaji Galériában tartott *Bartók-emlékest*, amelyen *Péva Ibolya*, *Kulcsár Imre*, *Várhegyi Márta* és *Herédi Éva* — a Miskolci Nemzeti Színház művészei — szerepeltek. *Borsodszirák*on a *miskolci Bartók-kórus* adott műsori.

A tokaji írotábor hagyományát elevenítette fel az ideai program is, és tíz év alatt most már új hagyomány is született. (E táborok léte és tevékenysége ma már része, társadalmi figyelmet keltő eseménye a magyar szellemi életnek.

M. Pásztor József

Székely Bertalan: Az egri nők (vázlatváltozat, 1861)

lehajtott fejjel ülő, kezét az asztalon nyugtató borzas hajú férfi... ez nem lehet véletlen, sem tévedés: ez a két alak *Munkácsy Mihály* nagy erejű festményének, a *Siralomház*nak a két fő alakja.

No de fényképen? Hogy lehetséges ez? Ha csak úgy nem, hogy a festő meglátta a lehetőséget a kor legmodernebb technikájában, a fotóban. És fel is használta. Segítségével festette meg képét, miután beállította a modelleket az elképzelt pózba. Semmivel sem kisebb jelentőségű ez a tény, mintha ma festőink valamelyike, mondjuk, a holográfiát vagy a számítógépet használná fel művének megalkotásához.

ILYEN ÉS HASONLÓ meglepetések fogadják a látogatót a múlt század derekának művészetét bemutató (és joggal mondhatjuk) újrateljesítő kiállításán, amely a Magyar Tudományos Akadémia művészettörténelmi kutatócsoportjának és a Magyar Nemzeti Galériának a közös rendezésében látható a Várban. És amelyhez több mint harminc hazai múzeum, valamint könyvtárak, levéltárak, egyházi intézmények, magángyűjtők adták össze a bemutatott anyagot. Még *Kassár* is érkezett három, reprezentatív festmény az utolsó pillanatokban.

Első pillanatban talán a kiállítás összefoglaló címe is meglepetésként hat, hiszen eddig úgy tudtuk, hogy 1848-49 nemcsak történelmünkben éles választóvonal, hanem — egyebek közt — művészetünkben is. A kétkötetes magyar művészettörténet is itt válik el hasonlóan éles metszettel. Nos, az új, nyolckötetes magyar művészettörténeti kézikönyv megalkotásához végzett előtanulmányok során először a kutatókat érte az a meglepetés, amelyet most a nagyközönséghez közvetít a kiállítás (fogalmazhatnánk úgy is, hogy: meglepetések sora), amely a sok irányú és a korábbi beidegződéseken felülemelkedő, azokat kritikai szemmel vizsgáló kutatómunka folyamán feltárult.

EZ NEMCSAK AZT JELENTI, hogy elfeledett, eddig lapangó vagy kevésbé figyelemre méltított alkotásokra sikerült a kutatói

S MOST TÉRJÜNK VISSZA a műfajokhoz. A már említett hármasság egységén túl fokozottan előtérbe került a folyóirat-illusztráció és a fényképezés, mintegy annak jeleként, hogy számunkra nagyon sokat mond az adott korról az egyidejűleg készült képes beszámoló (mai szóval mondhatnánk: a riportkép). Ezért fordult a kutatók figyelmé a grafikai és festészeti — úgynevezett — egykorú eseményábrázolás felé. Legismertebb darabjai közül említsünk kettőt *Barabás Miklós* akvarelljét 1842-ből, a Lánchíd alapköveteléről és az iskoláskönyvekben is látható *Pettenkoffen* litográfiát a szabadságharcnak arról a nemzetmegmozgató eseményéről, amikor a honvédek beveszik a budai Várat.

S ha csak a festészet műfaján belül maradunk, elképesztő sokféleségre figyelhetünk fel. Például a történelmi festészetre, amelyről eddig is tudtunk, milyen fontos helye volt az önkényuralommal szembeni nemzeti ellenállásban; az allegorikus festészetre (és grafikára); a mitológiai témájú festészetre; a vallásos festészetre; az életképekre; az orientalizáló életképekre; a színházi jelenet- és szerepképekre; az arcképfestészetre; a tájfestészetre; a csendéletekre.

E FESTÉSZETI sokféleségnek az összetevői, elődei, előképei felfedezhetők a nyugat-európai művészetben egy-két évtizeddel, de sokszor egy-két évszázaddal korábban: mindenütt a kialakuló polgárság megerősödésével egy időben és mindenütt nemzeti sajátosságoktól kísérve (Anglia, Hollandia, Franciaország, Németország, Itália). A magyar polgárság erejéből azonban nem telt ki annyi, hogy összes nagy formátumú festőket el tudja tartani. *Barabás Miklós* például le tud telepedni Pesten, mert van elég munkája. *Kozina Sándor* vagy *id. Markó Károly* azonban a harmincas években külföldre kényszerül. Am az a *Markó*, akinek festésze túl modern volt ekkor, 1853-ban hazalátogat, és bár nagy ünneplésben részesítik, mégsem tud itthon ragadni, mert téma-választása, mondandója addigra idejétmúlt lett a korszak romantikus hevületű történelmi festésze mellett.

OPEC-kulisszák

Olajár-stratégia

Harc a heják ellen

Az OPEC legutóbbi genfi rendkívüli miniszteri konferenciája előtt ülést tartott a szervezett hosszú távú stratégiai bizottsága. Ennek a testületnek a tevékenysége és feladata szinte alig ismert, hiszen a fő figyelem mindig az ármegállapító értekezletekre irányul. Pedig a szinfalak mögötti harcokat, a „fekete arany” árát esetleg évekre előre eldöntő árképzési módok megvitatása a szűk körű bizottsági üléseken történik.

Amikor két évvel ezelőtt megszűnt az olaj egységes ára, és az úgynevezett több lépcsős árrendszert vezették be, az OPEC vezető hatalma a tagállamok értékre adta, hogy nem hajlandó egyszerű és mindenkorra elvetni az addig jól működő árképzési elvet. (A több lépcsős olajár lényege az, hogy az OPEC-tagok egy bizonyos sávon belül eltérő árakon adják el olajukat, a minőségi különbségektől és a szállítási útvonalaktól függően. Jelenleg egy hordó olajat a világpiacra 32 és 41 dollár közötti áron lehet beszerezni. Az úgynevezett alapár 36 dollár.)

Nem érdeke

Szaúd-Arábia kezdeményezésére létrejött a hosszú távú stratégiai bizottság, amely elsősorban az árak hosszabb időre szóló megállapításának módjait vizsgálja. Az öttagú testületnek Szaúd-Arábián kívül tagja Algéria, Kuvait, Venezuela és Irán, tehát képviselve van az OPEC egész „palettája”: az árhejék, a mérsékelték, valamint a közepesek. A 13 OPEC-tag 22 millió hordós napi termeléséből több mint 10 millió Szaúd-Arábiából származik, így — érthető módon — Rijad ebben a szűkebb körben is igyekezett a vezető szerepet megszerezni, a kezdeményezést magához ragadni.

Az elmúlt évtized közepétől jól megfigyelhető, hogy Szaúd-Arábia igyekszik mérséklően hatni az olajárak túlzottan emelni szándékozó tagállamokra. Ezt a magatartást nem elsősorban az indokolja, hogy ő rendelkezik a legnagyobb olajkészletekkel, a legnagyobb olajbevételekkel és devizatartalékokkal. Inkább arról van szó, hogy Szaúd-Arábia bizonyos felelősséget érez a Nyugat olajellátásának biztonságáért, valamint olyan árak kialakításáért, amelyek még nem okoznak katasztrofális zavarokat a tőkés világ gazdasági gépezetében működésében. Rijadnak nem érdeke, hogy a fejlett tőkés országokban tartós fizetésimerleg-zavarok keletkezzenek, s az infláció amúgy is magas hőfokát tovább szítsa. Mint az Egyesült Államok első számú olajszállítója, tisztában van vele, hogy a kőolajexportálók szervezete csak egy bizonyos határig feszítheti a hürt. Ráadásul Szaúd-Arábiát ezernyi politikai szál köti az USA-hoz, s a térségben betöltött helyzetének fennmaradása nagymértékben függ a Washingtonhoz fűződő kapcsolatok szorosságától.

Ezeket a szempontokat figyelembe véve Szaúd-Arábia mérséklően hat az olajhejákra, sőt, minden eszközzel arra törekszik, hogy hosszú távon keresztülvigye saját elképzeléseit az árpolitikát illetően. Ennek lényege pedig az, hogy a tőkés világ gazdaságot nem szabad kitenni újabb olajársokknak, a normális ütemű, egyenletes gazdasági fejlődés alapfeltétele az olaj árának kiszámíthatósága, a cikcakok elkerülése. Egy egységes — s tegyük hozzá, viszonylag mérsékelt — olajár fontos lépés lehet a konjunkció tartósságát illetően. Jámáni sejk és munkatársai azt

szeretnék, ha az olajat importáló országok számára az olajárrovar nem lenne többé kérdés az évi költségvetés összeállításánál. Ezért a hosszú távú bizottság főleg az ármegállapítás kérdéseivel foglalkozik.

Árcsata

Szaúd-Arábia azt szeretné elérni, hogy a jövőben az olajárak megállapításánál három tényezőből induljanak ki: az OPEC-partnerek évi gazdasági növekedéséből, az inflációs ráta nagyságából, valamint a valutamozgások eredetéből. Ez az úgynevezett indexálási elv szinte hozzáigazítaná az olaj árát a legfontosabb gazdasági mutatókhoz. Így elkerülhető lenne az extraprofit, megszűnnének vagy legalábbis csökkennének a mesés olajjövendelmek, és még tisztességes haszonhoz is juthatnának az olajtermelők. Azok az olajexportáló országok, amelyek már „beálltak” a hatalmas bevételekre, és fejlesztési terveikben számoltak ezekkel az összegekkel, hevesen tiltakoztak az indexálás bevezetése ellen.

Az elmúlt fél év során azonban fordult a kocka. Az olajpiacon jelentős a túlkínálat, s noha a hivatalos ár csökkentésében az augusztusi miniszteri konferencia nem tudott megállapodni, a termelők sorra nyújtják vevőiknek a különböző jogcímű kedvezményeket. Megindult tehát az árak lemorzsolódása, a piaci viszonyok erre kényszerítik az olajukat eddig 40 dollár körül árusító termelőket. Amennyiben a jelenlegi piaci helyzet állandósul, az OPEC belátható időn belül kénytelen lesz leszállítani a hivatalos árat, vagyis lépést tenni az egységes olajár irányába. Rijad nagyon is tudatában van, hogy az idő és a piaci helyzet, az ő árpolitikája számára dolgozik, de egyelőre kivár. Erőszakosságával nem akarja veszélyeztetni az OPEC sorsát, ugyanakkor a nyugati érdekek mellett bizonyos fokig figyelemmel kell lennie az arab világ érdekeire is.

Szaúdi győzelem

A hosszú távú stratégiai bizottság legutóbbi ülésén nem történt ugyan lényeges előrehaladás, az indexálás kérdésében, de Szaúd-Arábia állítolag értésre adta, hogy engedményekre — a termelés jelentősebb visszafogására — csak akkor hajlandó, ha elfogadják árrelvét. A szeptembertől kezdődő egymillió barreles termeléscsökkentés pedig nem egyéb, mint gesztus a többi tagország felé Rijadtól, hiszen továbbra is 2–3 millió hordó lesz a napi túlkínálat a piacon. A szaúdi lépés amolyan mézesmadzagnak is tekinthető: további termeléscsökkentés csak az indexálási árelv elfogadása esetén lehetséges. Nem kétséges, hogy — a mai, és az előrejelzések szerint viszonylag tartósan tekintendők piaci tendenciáknak — előbb-utóbb Szaúd-Arábia győztesen kerül ki a szinfalak mögötti árcsatából. (Persze, egy rendkívüli tél, vagy előre nem látható politikai esemény keresztülvághatja a szaúdi olajárszámításokat.)

A Szaúd-Arábia által szorgalmazott árképzési elv győzelmében a Texaco olajcég például annyira bízik, hogy legújabb tanulmányában az ezredfordulói évi 2 százalékos olajáremelkedést jósol. Az olajmulti elemzése szerint az OPEC termelése a jelenlegi napi 22 millió hordóról 34 millióra emelkedik majd két évtized múlva, a tőkés világ olajfogyasztása — amelyet, természetesen, nemcsak az OPEC-termelésből elégítenek ki — a mostani napi 49 millióról 71 millió hordóra növekszik 2000-re.

Gonda György—Szentgáli Péter

Hulladéknak kezelve

Árak és adók — Kereskedelmi módszerekkel kellene (2.)

Hiába gyűjt a MEH több papírhulladékot, az ipar nem veszi át, az export pedig nem minden időpontban gazdaságos — ezzel fejeztük be tegnapi írásunkat. Miért nem vásárol az ipar több hulladékot?

A kérdésre dr. Magyar Ferentől, a Papírpari Vállalat kereskedelmi igazgatójától kértünk választ.

— Papírgyártó kapacitásunk fejlesztésében mindig meghatározó szempont volt, hogy az új berendezéseken minél nagyobb arányban dolgozhassunk fel hulladékot. Gazdasági megfontolásból is, a hazai nyersanyaghelyzetet alapul véve is erre kellett törekednünk. A Csepeli Papírgyár fejlesztése során például 1966–67-ben úgy alakítottuk ki a technológiát, hogy a hullámpapír dobozokhoz szükséges alapanyag gyártásához túlnyomórészt hulladékot használunk fel. A budafoki gyárban 1972-ben az évi 8 ezer tonnás kapacitását kartongépet 30 ezer tonnásra cseréltük, és ez több, mint 50 százalékban hulladékból dolgozik. A Dunajvárosi Hullámvértikumban a dobozgyártáshoz évi 100 ezer tonnás kapacitást alappapírgyártó sort hoztunk létre. Az úgynevezett srencpapír előállításához nyolcvan százalékban hulladékot használunk. Ez azt jelenti, hogy a napi 320–340 tonnás fermeléshez 280–300 tonna hulladékot használunk fel.

Nem javul a minőség

— Nő a felhasznált hulladék aránya, nő az összes termelés, mégsem fogadják az összegyűjtött hulladékokat?

— A papírhulladék sokféle papírból tevődik össze. Jó minőségűnek tekintjük a famentes fehér, illetve a nátrónpapír-hulladékot. Közepes minőségű a fátartalmú, nyomtatás nélküli, valamint a nyomdai hulladék. Leggyengébb a vegyes jellegű, újság- és egyéb papír. A papírtermeléshez csak meghatározott minőségű és mennyiségű hulladék használható fel. Az éves gyártott mennyiség egynegyede például író-nyomó papír, amelyhez a legnagyobb tömegben gyűlt vegyes hulladék nem megfelelő. Ennek ellenére az évente mintegy 450 ezer tonnás termeléshez 500 ezer tonna rostot, ezen belül 217 ezer tonna papírhulladékot használunk fel. Ez 43 százalékban felel meg, és világvizonylatban is jó eredménynek számít.

— Mennyi papírt tudnak a MEH-től átvenni?

— Többet, mint amennyit jelenleg szállítanak, de nem ilyen feltételben. Most ugyanis az évi 128 ezer tonnás mennyiségből csak mintegy tíz százalék a jó és közepes minőség. Hiába nőtt

tehát az ipari fejlesztéssel a feldolgozható hulladék aránya, a 90 százalékban leggyengébb minőségű, vegyes hulladékból nem lehet többet felhasználni.

— Várható változás az új öt éves tervidőszakban?

— A hatodik öt éves terv eddig eltelt időszakában a begyűjtött mennyiségben belül nem javultak a minőségi arányok. Sokat gondolkodtunk mi is azon, mi lenne a megfelelő megoldás. Például az úgynevezett „nyomatlan esedék” összegyűjtése a nyomdától hasznos lenne, ez ugyanis jó minőségű kategóriába tartozik. A begyűjtött anyag jobb válogatása, előkészítése szintén sokat segítené.

A MEH jól jár

— Mit tehet a helyzet javítása érdekében a Papírpari Vállalat?

— Ismertek különböző papírnemesítési eljárások, például a festéktelenítés, a fehérítés. Terveink között szerepel egy 15 ezer tonnás évi kapacitású fehérítőberendezés létesítése, amellyel a vegyes hulladékból értékes alapanyagot lehetne előállítani.

Tegnap írásunk alapján is úgy tűnhet, hogy a lakossági adó, a helyfoglalási díjak, és néhány pénzügyi szabályozó a hulladékok összegyűjtése és hasznosítása ellen dolgozik. Mi erről a véleménye Molnár Tibornak, a Pénzügyminisztérium főosztályvezetőjének?

— A színesfémhulladékoknak kétféle felvásárlási áruk volt. A lakóterületi adó csupán azt a célt szolgálja, hogy a felvásárlási árak különbözőségeiből ne képződjen indokolatlan többletjövedelem. Az adó elvonja a különbözetet.

— Emiatt viszont olyan alacsony a lakossági felvásárlási ár, hogy nem éri meg például rész-hulladékot beadni a MEH-be.

— Az ár nem az adó miatt alacsony, hanem az alacsony lakossági felvásárlási ár miatt van szükség az adóra. Lehet, hogy ez a szabályozás nem elég korszerű, de korábban a társadalmi tulajdon védelme érdekében erre volt szükség.

— És ha a MEH felemelné a felvásárlási árat?

— Ha a pénzügyi szervek az áremelés szándékával találkoznak, visszavonulnak az adóval. Ez történt nemrég az ólomakkumulátorok esetében is. Az adó tehát nem tekinthető árképző tényezőnek, a befizetések, vélemény-

nyem szerint, igazodnak a gazdasági célokhoz.

— A pénzügyi szabályozás végül is megfelelően segíti-e a hulladékgyűjtést és -hasznosítást? Erdemes, nyereséges vállalkozás ma Magyarországon hulladékkal foglalkozni?

— A válasz egyértelmű: hagyjon is érdemes hulladékkal foglalkozni, mert átlagon felüli nyereséget hoz a vállalat számára. Ebben a vállalat kétségtelen jó irányú törekvései mellett a szabad árképzés lehetősége is szerepet játszik. Végeredményben tehát a gazdasági reform teremtett a vállalat számára kedvezőbb feltételeket, amelyekkel a vállalat helyesen élt. Erre példa: 1968-ban, a reform bevezetésekor, az előző évvel szemben a MEH Trósztr forgalma 10 százalékkal, a nyeresége viszont csaknem 40 százalékkal emelkedett. Az elmúlt évben pedig csaknem 1 milliárd forint nyereséget ért el a vállalat, ami — akár az árbevétel arányában számítva, akár pedig a jövedelmezőségi mutatót figyelembe véve — többszöröseit teszi ki a kereskedelem átlagának. Ez a pár adat, azt hiszem, szemléletesen bizonyítja a vállalat érdekességét a hulladékgyűjtésben, illetve a -hasznosításban.

— Milyen támogatást kaphat pénzügyi oldalról a hulladékgyűjtés?

— A pénzügyi megítélésben, az elbírálásban a hasznosság a mérce: azokat a módszereket kell támogatni, amelyekből megfelelő hozam várható. Változtatható persze, az adórendszer, változik is, folyamatosan. Véleményünk szerint azonban a gazdasági eredményekre nem pénzügyi laztásokkal, hanem forgalmzási, kereskedelmi eszközökkel kell törekedni.

Nem elég a pénz

Mint annak idején beszámoltunk róla — a Gazdasági Bizottság megtárgyalta és jóváhagyta a VI. öt éves terv hulladék- és melléktermék-hasznosítási programját. A program végrehajtásához — 1980. évi árszinten számolva — 10,2 milliárd forint összegű beruházásra és eszközfejlesztésre nyílt lehetőség. A pénz azonban önmagában nem elegendő a magyarországi hulladék-helyzet javításához — erről lesz szó írásunk holnapi, befejező részében.

Bognár Nándor

(Folytatjuk)

Csökkent a japán autóexport

Júliusban első ízben csökkent észrevehetően, 13,5 százalékkal a közös piaci tagországokba irányuló japán autóexport a megelőző hónapoz képest. A japán autógyártók szövetségének (JAMA) adatai szerint az USA-ban eladott autók száma pedig 5,4 százalékkal volt kevesebb. A JAMA az önkéntes exportkorlátozás hatásának első jelét látja a mérséklődésben.

A jugoszláv gazdaság hat hónapja

A jugoszláv gazdaság a külkereskedelmi kivételével eredményesen megvalósította idei első félévi tervelőirányzatait. Az ország egész ipari termelése a tavalyi azonos időszakhoz viszonyítva 4,3, a munkatermelékenység 1,3 százalékkal növekedett. A beruházások összege reálisan 5 százalékkal (a nem gazdasági beruházásoké 30 százalékkal) csökkent. A külkereskedelmi kivétel a tervezett 7 helyett 3 százalékkal emelkedett, a behozatal pedig az előirányzott 3 százalék helyett csak 1 százalékkal csökkent, s így a mérleghiány meghaladta

HORIZONT

a 3,5 milliárd dollárt. (A deficit 473 millió dollárral nagyobb a vártánál.) A fogyasztói árindex 49 százalékkal nőtt, a megélhetési költségek pedig 42 százalékkal magasabbak. A szocialista szektor dolgozóinak jövedelme a létfenntartási költségeknel 7 százalékkal, mérsékeltbben emelkedett. Ez év első felében mintegy 2600 vállalat ráfizetésesen gazdálkodott. (E vállalatok összesen 503 000 dolgozót foglalkoztatnak.) Veszteségeik összege 30,7 milliárd dinár, vagyis 14 milliárd dinárral több, mint a tavalyi első felében volt.

Pakisztán acéltermelő ország

Pakisztán is belépett az acéltermelő országok „klubjába”, miután Mohammad Zia Ul-Hak elnök felavatta az Arab-tenger partján épült Bin Gasim-i acélművet. Az egyelőre 70 százalékkal elkészült acélmű évi 1,1 millió tonna acélterméket állít elő. Teljes befejezése 4 év múlva várható. A 2,6 milliárd dolláros össz-költséggel felépülő acélkombináthoz a Szovjetunió nyújtott mű-

szaki segítséget. Az 1971-ben aláírt megállapodás értelmében 900 szovjet szakember dolgozott a létesítményen, az építkezés különböző szakaszain. A szovjet szakemberek egy része az építkezés befejezése után is Pakisztánban maradt, hogy segítséget nyújtson az ottani szakemberek kiképzéséhez.

Nagy-Britannia és az EGK kereskedelme

Nagy-Britannia az elmúlt évben 700 millió font többletet regisztrált a közös piaci tagországokkal folytatott kereskedelmében. A hét végén közzétett adatok szerint a közös piaci tagországok 43 százalékkal részesedtek Nagy-Britannia összkereskedelmi forgalmában. A 70-es évek elején az EGK-tagországokkal folytatott kereskedelem aránya még csak 30 százalék volt. Nagy-Britannia legnagyobb kereskedelmi partnere az NSZK, megelőzve az USA-t. Nagy-Britannia és a többi közös piaci tagország összkereskedelme 40 milliárd font volt, ami 1979-hez képest 7,5 százalékos növekedésnek felel meg.

Újságíró-szövetségek együttműködése

Elutazott Budapestről a Venezuelai Újságírók Országos Kollegiumának delegációja, amely — Gilberto Alcalde elnök vezetésével — megbeszéléseket folytatott a Magyar Újságírók Országos Szövetségének vezetőivel a kétoldalú kapcsolatok fejlesztéséről, és hosszú távú együttműködési egyezmény aláírásában állapodtak meg.

Bartók-estek Párizsban

Atütő sikerrel kezdte meg a Magyar Állami Hangversenyzenekar nyugat-európai körútjának francia koncertsorozatát: az Assas egyetem nagy aulájában adott hétfő esti Bartók-koncertje a főleg fiatalokból álló közönség lelkesedését váltotta ki.

A párizsi nyári fesztivál keretében fellépő együttest Ferencsik János dirigálta, a szolista Jandó Jenő volt.

A Bartók-év legfontosabb magyar fellépésére szeptember végén kerül sor: az Állami Operaház balettagyűjtése érdekli egész estés programmal a francia fővárosba.

Íttas vezetésért

Négy-négy hónapi szabadságvesztés

Íttas gépkocsivezetők fölött ítélték tegnap a Győri Megyei Bíróság. Az ügyek tanulságosak: egyik tettes sem először került hasonló vétség miatt bíróság elé.

Kovács Béla 35 éves mosonmagyaróvári lakos már harmadszor vezetett ittasan. Legutóbb 1981 februárjában vezette részegen gépkocsiját a 86-os főúton és az árokok között ki. Büntetése négy hónapi fogházban letöltendő szabadságvesztés és két évi eltiltás a járművezéstől. A gépjárművezéstől három évre tiltották el.

Honfi András 28 éves rajkai lakos másodszor került ittas vezetésért a bíróság elé. Az ő büntetése négy hónapi fogházban letöltendő szabadságvesztés és két évi eltiltás a járművezéstől. A büntetés végrehajtását a bíróság próbaidőre felfüggesztette. Mindkét ítélet jogerős.

Szezon végi tapasztalatok

A Balaton idei vendégforgalma

Jó szezon zárta a Balaton, a vendégforgalom nemcsak az elmúlt évinél, hanem a vártnál is nagyobb volt. Ebben természetesen közrejátszott az is, hogy kedvező volt az időjárás. Az idei balatoni nyári vendégforgalom — a rendelkezésre álló adatok szerint — meghaladta a 2030-ra tervezett szintet. A kempingek például átlagosan 40 százalékkal fogadtak több vendéget a tervezettnél. A jelentősen megnövekedett látogatók ellenére a jó felkészülés eredményeképpen javult mutatók között a környezeti kultúrában és az ellátásban. Így összegezték a tapasztalatokat a szezon értékelő keddi, keszthelyi tanácskozáson.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa szervezésében 12 országos hatáskörű állami és társadalmi szerv, valamint a Balaton-parti megyék, Somogy, Veszprém és Zala képviselői vitatták meg a helyzetet és a további teendőket.

Esős idő

Várható időjárás az ország területére ma estig: jobbára erősen felhős idő várható, többfelé újabb esővel, záporral, helyenként zivatarral. A szél időnként megélénkül. A várható hőmérséklet kora délután északnyugaton 15 és 20 fok között, délkeleten 20 és 25 fok között alakul.

Felhőszakadás a fővárosban

Villámkárak, elnémult telefonok

Nehezen virradt kedden; az éjszaka sötétjét eső hozó haragos felhők felhomálya váltotta fel. A kora reggeli, villámokkal tarkított sűrű esőfűggyöny fennakadásokat okozott a főváros közlekedésében. A többi között villámcsapott a BKV budafoki áramátalakítójába, emiatt feszültségmentesíteni kellett a Budafoki és a Fehérvári úti villamosok vezetékeit.

Ennek következtében 7.35-től 8.30 óráig nem járt a 9-es, a 18-as, a 41-es, a 43-as és a 47-es villamos. A kiesett járatokat gyorsan pótolta a BKV; Budafok és a Móróc Zsigmond körút között autóbuszok hozták-vittek a munkába indulókat, a 43-as villamos utasait pedig a 3-as autóbusz szállította. Közút hiányában a 41-es villamos vonalán a hiba elhárításáig szünetelt a forgalom.

A BKV-autóbuszok kisebb késéssel közlekedtek. Nagyobb, 10–20 perces fennakadásokat csak a vízzel telt aluljárók okoztak. Sok budapesti lakás pincéjébe is beszivárgott a víz. A tűzoltóság ügyeletén emiatt 8 óra táj színté állandóan foglaltak voltak a vonalak, a lakók a víz kiszivattyúzására kérték a segítségüket.

A közutak forgalmát is lassította a sűrű, időnként átláthatatlan

esőfűggyöny. A ferihegyi gyorsforgalmi út aluljárójában megállt víz miatt a Pest felé tartó gépkocsik néhol kénytelenek voltak áttérni a szembejövő forgalom sávjába — szabálytalanul. Az ország közútjait is néhol félméteres víz borította, s van, ahol inkább a víz levonulása után visszamaradó iszaptrümelék okoz gondot, mint például az 1-es főúton, Bicske térségében, vagy a 11-es úton, a Duna-kanyar irányában.

Az Állami Biztosító gépjárműkár-bejelentő helyein is lemerhető a kedd reggeli felhőszakadás hatása. A rendkívül rossz út- és látási viszonyok között sok volt a koccanás, az egymásba csúszás. A biztosítónál olyan károsultak jelentkezésére is számítanak, akiknek autóját az utakat elöntő víz rongálta meg. Utóbbi károkat a biztosító elemi csapásként kezeli és így a Casco alapján önrészese- des levonása nélkül téríti.

A felhőszakadás okozta károk helyreállításán tegnap még a késő esti órákban is megerősített csoportok dolgoztak a fővárosban. A tűzoltóságra mintegy 120 bejelentés érkezett vízzel elöntött pincékről, kazánházakról, lakásokról. Az elöntött helyiségekből a vizet 12 egység szivattyúzta.

HIRADASTECHNIKA '81.

Huszonhárom ország — köztük hazánk — és Nyugat-Berlin több mint 400 cége mutatja be Moszkvában a legújabb híradástechnikai eszközöket és rendszereit a ma nyílt nemzetközi kiállításon. A BHG, a BRG, az Orion és más ismert magyar iparvállalatok termékei mellett érdeklődésre tartanak számot a Videoton a Szovjetunióban is már működő display-rendszerei, gerinchalozati berendezései. A kiállítással párhuzamosan tudományos-műszaki szimpoziumot rendeznek.

KEPZŐMŰVESZETI ALKOTO OTTHON alapítottak Mezőtúron, a Nagykunság második legnépesebb városában. Szeptembertől kétevenként egy-egy hónapra művészek táboroznak a Magyar-Mongol Barátság Tsz két víz-közel tanyáján.

HOLLAND CSOPORT érkezett tegnap hazánkba; 54 mozgássérült vendég vesz részt háromhetes gyógykúrán a margitszigeti Thermal-szállóban. Az IBUSZ közreműködésével a gyógykezelésen kívül megismerkednek Magyarországon idegenforgalmi nézetességeivel. A vendégek programjáról a holland televízió is készített felvételeket.

KINCSEKERESÉS HAJÓRONCSOKON. Fénzhány miatt hétfőn abba hagyták a 25 éve New York közelében elsüllyedt olasz hajó roncsának kutatását amerikai búvárok, akik egy hónapja láttak hozzá az elsüllyedt kincsek kereséséhez. Eddig csupán a hajó egyik, kevés értéket tartalmazó pánccserekrényét találták meg, a többinek nem akadt nyomára. Azt viszont sikerült megállapítani, hogy a hajó egy öszezűtközés következtében keletkezett hatalmas ték miatt süllyedt el.

AZ ŐSZI SZOLIDARITÁSI akcióorozat rendezvényei tegnap megkezdődtek Fejér, Békés és Heves megyében. Szekesfehérvárott antifasiszta békegyűlést tartottak, Nagyszénáson magyar-vietnami barátsági napot, az egri Agria Bútorgyárban szolidaritási munkágyűléssel kezdődött a rendezvénysorozat.

KILENC SZINTES KORHÁZI szárnyépületet adott át tegnap Dunaujvárosban a 26-os számú Állami Építőipari Vállalat. A 200 millió forint értékű beruházás révén 330 ágygal bővült a dunaujvárosi kórház. Az új épületben szülészet-nőgyógyászat, gyermekosztály, a krónikus belgyógyászat és intenzív osztály kap helyet. Itt építik ki a kórház központi fertőtlenítőrendszerét, továbbá laboratóriumot és sterilizálókat rendeznek be, s 1982 januárjától fogadják a betegeket.

MAGYAR MŰKINCSEK BE-

MUTATÓJA nyílt kedden Japánban, Takaszakiban. A megnyitón dr. Garas Klára akadémikus, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója és dr. Kós Péter, hazánk tokiói nagykövete köszöntötte a vendégeket.

Grizzly az állatkertben

Nyolc hónapos him grizzly medveboc érkezett Lipcseből a Budapesti Állat- és Növénykertbe. A grizzly — vagy más néven szürke medve — hazája Északnyugat-Amerika. Nevevel ellentétben bundája nem sűrű, hanem vorosbarna, végén ezüstös csillogású, változó színű.

Erősen görbült fehéres karmai a 13 centiméteres is eléri. Testalkata, életmódja, európai rókához, a barnamedvéhez hasonlít, de jóval nagyobb, nehezebb, esetlenebb annál. A grizzly 2,5 méternyire is megnő, súlya a 450 kilogrammot is eléri. Magyarországon ezt a medvefajt még nem mutatták be. Az állatkert új lakója a medvesor egyik ketrecében látható.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI SZER-

ZÖDES. A Danúvia Központi Szerszám- és Készülékgyár a nem rubelészámolású import csökkentésére öt évre szóló együttműködési szerződést kötött a Szerszám- és Kiszéptételező Vállalattal. A megállapodás értelmében a többi között az értékesítő vállalat az eddiginél nagyobb mennyiségben és választékban forgalmazza a Danúvia előre gyártott hidraulika- és szerszámlemeit.

KARNEVALI KAVARODÁS. Nem múlt el erőszakos cselekmények nélkül idén a Londonban, évenként rendezett nyugat-indiai karnevál. Háromnapos zenés, tánc, ünnepelés után hétfőn este verekedés tört ki a rendezés és a fiatalok között, amelyek során két polgári személy és három rendőr megsérült.

PRÓBAARATÁS. Békés me-

gyében tegnap megkezdtek a rizs próbaaratását. Elsőként a Szarvasi Állami Tangazdaságban, a szuperkorai fajta tábláin állt munkába két betakarítógép. A Mezőhegyesi Cukorgyár körzetében a répa szedéséhez is hozzáálltak a gazdaságok, míg a Sarkadi Cukorgyár termelési körzetében megkezdik a cukorrépa felszedését.

A VOYAGER-2 ŰRSZONDA adatait elemelve úgy tűnik, hogy a Saturnus három jól elkülönülő gyűrűjének anyaga igen keskeny, kifelé tekeredő spirálisokból áll, amelyeken gravitációs kölcsönhatások következtében hullámok fodrozódnak. A gyűrűk anyaga pedig a Saturnus régvolt holdjainak, a bolygó gravitációja által befogott meteoritoknak és üstökösöknek a maradványa lehet.

MEGKEZDÖDÖTT A SZILVA

szezonja a miskolci hűtőházban. A magyavölgyi, besztercei fajta- jü gyümölcsből a tervek szerint mintegy ezeröttszáz tonnát dolgoznak fel exportra. A zöldbab feldolgozása gyakorlatilag már befejeződött, de továbbra is gyártják az előpirított burgonyát.

FUKUI NAOHIRO, a világhírű japán zenetudós, vasnapra virradóra, hatvankilenc éves korában, szívbetegség következtében elhunyt. Az ismert tudós a tokiói Muszasio Zeneakadémia igazgatója volt, és sok szál futta Magyarországhoz, a magyar zenei élethez. Liszt, Bartók és Kodály műveinek ismeretessége és kulturális kapcsolatok intézete három évvel ezelőtt emlékéremmel és díszoklevéllel tüntette ki. A professzort hétfőn gyászszertartással búcsúztatták a Muszasio Zeneakadémian.

EXPO SOPRONBAN. Megnyílt

tegnap a soproni EXPO, a város első raktáruháza. Az AFIT Vándor Sándor utcai telephelyén feállított, ezer négyzetméter alapterületű műanyag sátorban rendezték be a szeptember 19-ig nyitva tartó alkalmi áruháza.

VASÚTI SZERENCSETLENSÉG. Kicsiklott és felborult hétfőn az indiai Tamil Nadu expressz 17 kocsija. A Madrasról 825 kilométerre északra, Sipur közelében történt szerencsétlenség következtében 15 ember vesztette életét.

HARCSAKIRÁLY. Negyvenhat kilós harcsát fogtak a Rabán, a Nicki-gát környékén. A száználcvan centiméter hosszú ragadozó egy osztrák vendégforgász zsákmánya lett. A kishalra kapó orsát a szerencsés horgász társa segítségével, és csak több órai viaskodás után tudta partra hozni.

ÚJ SÜTŐÜZEM építését kezdték meg Körözmenden. Az új üzem a tervek szerint naponta két százszázalékos húsz tonna kenyert, illetve péksüteményt készít majd.

ÚJRA SZOMBAT! ÚJRA ALL A VÁSÁR! Szeptember 19-én újabb egész napos kirakodóvásárt rendez a SUGAR üzletközpont, amelyre iparművészek, népművészek jelentkezését várja. Jelentkezni a SUGAR Egyesülés titkárságán lehet IX. 10-ig levélben, vagy telefonon: 837-331.

Elhunyt Román György

Román György festőművész, író életének 78. évében, szeptember 1-én elhunyt. Temetéséről később intézkednek.

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, a Magyar Írók Szövetsége, a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

*

„Látogassátok meg, vásároljatok tőle, szeressétek — mondta Szántó Piroska nemrégiben művészújságában —, nagyon beteg szegény.” A mondat igen jellemző. A régi barát szót igy, a hajdani mozgalmi társról, akinek tehetsége és meggyőződése mindenkor erősebb volt, mint gyakorlati érzéke és önművelés iránti képessége. A Szocialista Képzőművészek Csoportjának egykori tagja, Dési Huber és Mikus Sándor eszmétársa, az elkötelezett antifasiszta véleményének nyomátéval és tehetségének súlyával tündkölt elsősorban, és ezért inkább az értékek és művésztársak megbecsülését élvezte, mint a legszélesebb közönséget. Holott messz-szürrealista stílusban megfestett humanista tartalmú képei — és tegyük hozzá; ugyane modorban megírt regényei, elbeszélései — a megmaradók közé emeltek.

Minden kötetének megjelenésekor újra felfedezték, minden tárlatán — legutoljára 1978-ban, a Múcsarnokban — újra megcsodálták, hogy azután az maradjon, aki volt; művészek festője és írója. Ifjúkorában a megélhetés után bejárta a glóbuszt. A nagy világszavargó immár megpihent.

HALÁLOZÁS

LAJTA ISTVÁN, a XV. kerületi NEB elnöke, hosszú betegség után, 45 éves korában, elhunyt. Temetése szeptember 7-én 15 órakor lesz a Rákoskeresztúri új köztemetőben, közli a Fővárosi Népi Ellenőrzési Bizottság.

Vidéki színházaink terveiből

Tegnap öt vidéki színházunkban tartottak évadnyitótársulati ülést. Győrött elmondták, hogy a színház társulata tizenhárom új taggal bővült, s az évadot a Hamlettel kezdik, Bódy Gábor és Székely János rendezésében. Szegeden többek között beszámoltak a színház tervezett jugoszláviai vendégszerepléséről, Miskolcon pedig a miskolci színházépület több hónapon keresztül tartó átépítéséről számoltak be. Ez idő alatt a miskolci-egri társulat próbáit Egerben tartják meg. Veszprémben is az előredezett színházépület rekonstrukciója nehezíti a művészi munkát: ennek ellenére 15 új színészt szerzödtettek a városba. Békéscsabán több más bemutatón kívül Illyés Gyula-ösbemutatóra is sor kerül.

Jelöltjeink az ügétőversenyekre

1. Déryné (8) — Darvas (2) — Garmada (1) — Garbó (11).
2. Hamburg (8) — Harry (1) — Hadrian (10) — Huligán (9).
3. Fakutya (10) — Escudo (6) — Family (4) — Félős (7).
4. Delmar (9) — Gézengúz (8) — Fecsegő (6) — Galóca (5).
5. Fehérarany (3) — Complex (11) — Egenyítő (10) — Gondos (1).
6. Dagály (4) — Zamat (5) — Ellenőrző (6) — Tétova (8).
7. Emancipált (5) — Csordás (7) — Cirfandli (3) — Gebel (8).
8. Elherdált (6) — Concurrent Will (4) — Felvonás (10) — Gamin (7).

A versenyeket 16.30 órakor kezdik.

(X) PROBAJÁTEK. A Magyar Állami Hangversenyzenekar 1981. szeptember 23-án próbajáteket hirdet: II. OBOA, HEGEDŐ, TUTTI, NAGYBŐGŐ TUTTI és II. KLARINÉT (ESZ-klarinet kötelezettséggel) helyre. Kötelező anyag: versenymű-tétel — lehetőleg kadenciával, lapról játék a zenekari repertoárból. Zongorakísérről — kérésre — gondoskodunk. Jelentkezés irásban, részletes életrajzzal 1981. szeptember 10-ig az Országos Filharmonia személyzeti osztályán (Bp. V. Vörösmarty tér 1. III. 308. szoba).

Egy hét a világgazdaságban

A Pan American eladta az Intercontinentalt

Reagan elnök gazdaságpolitikai intézkedéseinek kétségtelenül pozitív belső visszhangja volt az elmúlt napokban azonban mégis meg sokasodtak a beigért sikerben kételkedők. Véleményüknek a héten két közzétett statisztikai adat adott alátámasztást. Az egyik híradás szerint júliusban éves szinten számolva, 15,2 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak — erre tavaly tavasz óta nem volt példa —, míg ugyanabban a hónapban a költségvetés 10 milliárd dolláros deficittel zárult.

Az USA gazdasági közvéleménye is hajlamos természetesen arra, hogy egy irányvonal sikerének kilátásait csupán a legutóljára közlé tét — és ilyenformán a legjobban a szem előtt levő — adatok alapján ítélje meg. Most azonban nem erről — vagy nem csak erről — van szó. Az aggodó szakemberek nem ellendrukkerek, a költségvetési bevételek és kiadások párhuzamos csökkentését üdvözölték. Aggályuk a végrehajtásra vonatkozik. A megfogalmazott gondolatmenet szerint a fő veszélyt a katonai kiadások emelése okozza. Ha ugyanis a köztársasági kormányzatnak más területeken mégsem sikerül majd a kiadásokat olyan mértékben csökkenteni, ahogyan azt a Pentagon számla indokolta, úgy a büdzsében a tervezettnél nagyobb hiány keletkezik. Ekkor pedig növekszik a finanszírozási szükséglet, a Pénzügyminisztérium kénytelen lesz további kincstárjegyeket kibocsátani. A hitelpiaci likviditása persze korlátozott és így a kincstár igényeit csak mások terhére lehet majd kielégíteni. Az állam tehát — mint a leghitelképebb adós — „ki fogja szorítani” a magánvállalkozást a hitelpiacról. Következésképpen mérsekülődnek — az ideális helyzethez képest — a beruházások. A szociális kiadások csökkentésének várt kedvező hatását tehát végeredményben a katonai költségvetés emelése ellensúlyozza. A fenti folyamat valószínű, kellemtelen kísérőjelenségei a változatlanul magas kamatláb és az erősödő dollár.

A gazdasági környezet további romlása minden bizonnyal tovább bonyolítja az olyan nagyvállalatok helyzetét is, mint a Pan American, amely hitelezőtől szorongatva kénytelen volt megválni az Intercontinental Hotels nevű leányvállalatától. Az

egyébként nyereséges vállalat új tulajdonosa a londoni székhelyű Grand Metropolitan. A mérlegek szerint az elmúlt évben az Intercontinental 42 millió dollár profitot hozott, miközben a Pan Am anyavállalat csaknem 250 millió dollárt veszített. Ilyen körülmények között persze a Pan Am sem szívesen vált meg leányvállalatától. Nem volt azonban más választása, az ügyletre rákényszerítették hitelezői. Megpróbált néhány repülőgépet piacra dobni, sikertelenül. A légitársaság gondjai azonban a jelek szerint az Intercontinental eladásával nem oldódnak meg véglegesen. A félmilliárdos bevételből 163 milliót azonnal a hitelezőknek kell átadni, és így már az is kérdéses, hogyan fejezi majd a Pan Am az ez évre prognosztizált 400 millió dolláros veszteséget. Ilyen körülmények között — úgy tűnik — az Intercontinental-láncnak az új tulajdonosnál biztonságosabb a helye...

A láncolatot egyébként a Pan Am legendája szerint maga Roosevelt ösztönzésére hozták létre, hogy elsősorban Latin-Amerikával fejlődhesse a kereskedelmi és idegenforgalmi kapcsolatokat. Napjainkban a vállalat mintegy 30 000 szobával rendelkezik a 48 országban található 83 szállodában és ezzel a nemzetközi szállodaláncok között a 15. helyet foglalja el. Ez a pozíció meglehetősen előkelő, hisz a nagy versenytárs, a Hilton csak a tizenhatodik. A lista élén egyébként a nálunk kevésbé ismert Holiday Inn áll, több mint 300 000 szobával. Végezetül érdemes a legújabb jelentések alapján néhány szót a török gazdaságról is szólni. Jónéhányan már korábban is állították, hogy a gazdasága az országnak lényegesen jobb a hírével. Most — úgy tűnik — az 1980 januári szükségprogram sikere egyre jobban megmutatkozik: Őzai miniszterelnök-helyettes nyilatkozata szerint az idénre az export megkétszereződik, az utóbbi két évben tapasztalt GNP-csökkenéssel szemben pedig ez évben négy-százalékos növekedés várható. Törökországban nincs áruhiány (inkább a kereslet hiányzik) és az ország a kilátásalannak tartott helyzetből láthatóan kezd kilábalni.

Gonda György—Szentgáli Péter

A KOPINT jelenti

Mélyponton a kávé

A szinesfémek árjegyzéseinek július eleje óta tapasztalható emelkedés augusztus közepén igencsak megtört. Egyesek egyszerű technikai reakcióról beszélnek, vagy csak a szokásos nyár végi üzleti pangást, vagy még inkább „vihár előtti csendet” sejtik mögötte — márcsak azért is, mert egyes nyugati cégek hosszú távra megelégnélést jósolnak. Két hét alatt a legnagyobb mértékben az ólom (19 százalék), a kobalt (14 százalék), a réz és a rézkatód (9—9 százalék) jegyzése esett. Az ón kiételével — amely még emelkedett is valamelyest (ausztárról 5 százalékkal) — szintén valamennyi szinesfém 2—6 százalékkal alacsonyabban jegyzett. A nemesfémek a múlt heti átmeneti emelkedés után nagyjából ismét a két héttel ezelőtti árukon mozogtak a napokban. Az arany a múlt héten 430 dollár körül ingadozott unciánként, azóta csökkent, de még mindig 400 dollár felett jegyzik. A fémhulladékok árai követtek az elsődleges nyersanyagok gra-

fikonját. Csökkent továbbá a vegyi áruk (sellak, gumi) ára is 3—5 százalékkal. A gyapjútermés, a múlt évvel összehasonlítva, 1,4 százalékkal magasabbnak ígérkezik, egyelőre az árak csak enyhén csökkentek. Két hét alatt a cukorrészvények Londonban 16 százalékkal, New Yorkban 20 százalékkal veszítettek értékükből a jó terméseredmények miatt. Hasonló mértékben csökkentek a kávéárak is. Csütörtökön Londonban ismét 884 fontot kértek tonnájáért. A kakaóárak nem változtak lényegesen.

DEVIZÁK 1981. VIII. 27.	
1 USA-DOLLÁR értéke az egyes országok pénzmegében	
Bécs	17,268 — 17,368
Brüsszel	40,39 — 40,45
Párizs	5,9170 — 5,9220
Frankfurt	2,4740 — 2,4760
Milánó	1233,75 — 1234,50
Amszterdam	2,7490 — 2,7500
Tokió	231,30 — 231,50
1 ANGOL FONT értéke USA-dollárban	
London	1,8405 — 1,8420
NEMZETKÖZI ARANY dollár/finom uncia	
London	411,75

A hanglemezüzlet

Egy monopolhelyzet megközelítési pontjai — Már eltartja önmagát

Bizonyos kulturális produkciókat — ha gazdasági vonzataik vannak — nem állítunk szembe üzleti szempontokkal. Márpedig kevés az a művészi teljesítmény által létrejött termék, amelynek ne lenne ára, költsége, piaci helyzete. Különösen vonatkozik ez a piacérzékeny hanglemezre. Cikkünkben mint gazdasági vállalkozással foglalkozunk a Magyar Hanglemezgyártó Vállalattal.

Ami leginkább feltűnik: esztendő csendje után szélsőséges nézőpontú viták témájává vált a hanglemezgyártás. Közben a kizárólagos a nagyközönség által javulónak ítélt könnyű- és komolyzenei albumok láthatók a MHV jóvoltából (ezt bizonyítják a sokszoros sorozatok, a növekvő példányszámok), és vannak már külföldön sztárolható, üzleti sikert elérő magyar popgyűjtések, illetve komolyzenei lemez-„következők” változatlanul nemzetközi díjak övezik.

A súlyos viták — és ne szégyelljük leírni — a tömegkommunikációs nehéztűzérzéssel vitt „elvi” művészetpolitikai támadások — a hanglemezgyártás monopolhelyzetét, „viselkedését” vették célba. Hosszasan szerepelt a MHV a televízió stúdióprogramjában csakúgy, mint némely lapjaink kritikái cikkében. Hogy ez mit hozott végül is a zenei kultúránk, hanglemezkiadásunk, az ízlésformálás, a közönségkapcsolatok konyhájára — ezt aligha dönthetnénk el frissiben, s szándékunkban sincs ezzel foglalkozni.

A MHV-t egy egészen más — az előbbiektől nem elszakítható — szempontból tettük vizsgálat tárgyává: viták ide vagy oda képes-e a ma erejéből megélni és prosperálni?

Micsoda ütem!

Bors Jenő igazgató láthatólag megkönnyebülten veszi tudomásul, hogy a lemezkiadásnak „csak” gazdasági vonatkozásairól beszélhetünk.

Többféle vitánk volt valóban, és szó sincs róia, hogy kerülni igyekeznénk ezeket, különösen ha igazunkat kell védeni. Mindennel fontosabb azonban, hogy vitáink — néha csatározásaink — ne vonják el figyelmünket a tényleges munkától. Ez nem könnyű, hiszen a magyar hanglemezgyártás kettős szorításban él: a vásárlók évről évre repertoárunk nagy ütemű bővítését igénylik, a nemzetközi hanglemezszakma pedig a műszaki fejlesztés területén diktál rohamtempót.

Bocsásson meg, egy régi vice jut az eszembe. Most ön dicsekszik vagy panaszkodik? Hiszen ma az országban a gazdasági ütemnövekedés csökkenésének időszakát éljük, az életszínvonal nem emelkedik olyan mértékben, mint a korábbi években, sőt, stagnál; következképpen — úgy hiszem — ennek valahol a hanglemezgyártásban, -gyártásban is érződnie kell. A fejlesztési lehetőségek, az állami mecénási támogatás dolgában a szűk esztendők járják.

Először is: nem szorulunk támogatásra. Nézzük a tényeket: 1980-ban 678,7 millió forintot árbevételért értünk el, 8 millió 400 ezer nagy- és kislemez, illetve kazetta előállításával, illetve értékesítésével. 1981-re 9 millió 400 ezer úgynevezett „hanghordozó” gyártásával számoltunk, illetve azzal, hogy árbevételünket több mint 100 millió forinttal növeljük. Igazán nem lehet azt mondani, hogy visszafogtuk magunkat, hogy szerényen terveztünk. Nos, az élet minket igazolt. Ugyanis 1981 első felében a tervezettnél is több lemez fogyott az országban, forgalmunk 30 százalékkal nőtt. Mindebből látszik, hogy a hanglemezgyártás és a gazdasági növekedés üteme között helytelen lenne merev összefüggést keresni.

Miből származik az elemetaris érdeklődés? Vagy úgy helyes kérdeznünk: hogyan serkenti ekkorára a MHV?

Hogy a jó, aktív tájékoztatásra súlyt fektetünk, ezt sosem

tagadtuk. Ugyanakkor szerénytelenség lenne azt állítani, hogy az érdeklődés tartós növekedése csak ennek köszönhető. A propaganda csak kiaknázza azt, amit a szabad idő növekedése, az audio-kultúra terjedése kínál.

Versenyképes és életképes

Tegyük egy apróbb kitérőt. A közelmúltbeli viták érdekes, nem gazdasági jellegű kérdése volt a MHV monopolhelyzete. Azért emlékeztetünk most erre, mert ez

a monopolhelyzet jelen témánk szempontjából sem érdektelen, megítélés általános tanulságokat is kínál.

Gazdasági és kulturális fejlődésünk hozta úgy, hogy az országban maig egyetlen hanglemez- (és kazetta)-gyártásra, kiadásra és forgalmazásra hivatott vállalkozás jött létre. Ez önmagában semmit nem jelent. A kérdés ma az, mi a legmegfelelőbb e célra: egy vagy több, egymással versenyző gyártó és kiadó?

A sajátos tevékenység helyzetének megítéléséhez az országhatáron túra kell tekintenünk. Azt is vizsgálunk kell, ami Magyarországon szinte valamennyi nagy sorozatú terméket előállító vállalkozásra érvényes: milyen szervezeti formában, egyedül vagy honi versenytársakkal képes-e azt a terméket gazdaságosan előállítani, amelyre alapítólévele szól. Tehát a téma összetett. Nem mondhatjuk azt, hogy „csak” kulturális-művelődési szempontból mi a legjobb megoldás — közben teljesen fitymelt hányva a költségekre, a gazdasági összevetőkre. Ugyanígy nem dönthetjük el a kérdést csak azzal: mi szerepel a kiadás és a bevétel rovatban, eközben figyelmen kívül hagyva a kulturális tényezőket. Ha a gazdaságosság és a kulturális — egymást feltételező — követelményeit vizsgáljuk, akkor a MHV mai szervezeti formája, ha úgy tetszik, honi gazdasági monopolhelyzete, kifejezetten életképes. Hogy miért? Íme a tények.

A Magyar Hanglemezgyártó Vállalat 1981-re komplex belföldi-külföldi vállalkozási formává nőtte ki magát. A kiadott hanglemezek példányszáma, a produkció sokszínűsége s egyéb tevékenységek alapján külföldön versenyképes lett, itthon együtt tud futni az igények rendkívül magas növekedési ütemével. (Még hozzá — érdemes ismételnünk — teljes önfinanszírozással, állami támogatás nélkül.) Minde számokban: a MHV 1975-ben 324 ezer dollár értékű tőkés exportot ért el, 1980-ban 773 ezer 600 dollár volt a bevétel, az idén viszont a bővös egymillió dollárt meghaladja. A növekedési ütem több mint harminc százalék. A vállalat nyeresége (a gyártás és a forgalmazás együttesen) az V. ötéves terv induló évéhez, 1975-höz képest (29,9 millió) többszöröse emelkedett; 1980-ban 133,6 millió volt, az idén várhatóan, 153,6 millió lesz. Közben a vállalat harmincszázalékos nyereségadót, 11

százalékos forgalmi adót fizet be. (Illetve a kulturális alapnak külön százalékot, olyan zenei felvételek után, amelyek nem minősülnek kulturális értéknek.)

Ezek az összegek persze abszolút értelemben nem nagyok. De ne feledjük, hogy a nyereség azután marad a vállalati kasszában, hogy a MHV saját fejlesztését — bankhitel segítségével — olyanná tette, hogy ez a világgazdasági nagy cégekhez viszonyítva (CBS, DECCA, ATLANTIC stb.) is megállja a helyét.

Ha jól elemzem a MHV feltételrendszerét, akkor kiderül, hogy a jelenlegi vállalati forma, méret — a megszerzett kiadói és forgalmazói jog, a hazai-külföldi hanglemezüzlet egymást feltételezi és kiegészíti. Amennyiben bármelyik alkotórészt kivennénk, összeomolhatna az építmény.

Hogy összeomolna-e, ki tudja? Mindenesetre nagyon legyöngülne. Mi tudatosan ilyenfajta nyitottságra, komplexitásra törekedtünk és törekzünk — meggyőződésünk, hogy enélkül nem lenne életképes a magyar hanglemezgyártás. Erre egyébként az is jó példa, hogy a saját — nem tagadhatóan monopolhelyzetű — vállalatunkon belül teret nyitottunk a versenynek is. A könyvnyüzene vonalán jelentkező különféle igények jobb kielégítése érdekében három szerkesztőséget alakítottunk ki: PEPITA, KREM és START márkajelzéssel. Létrejött egy olyan zenei műhely, mely a fiatal, lemezen még nem szereplő művészek első próbálkozásait segíti, illetve már „befuttatott” dolgozhatnak, kísérletezhetnek. A három szerkesztőség az eladott példányszámok alapján egymással versenyben van, a tervek szerint 1982-ben ötven lemezprodukciót készítenek.

Zúda és tömegigény

A szerkesztőségek önálló elszámolással dolgozhatnak?

Most még nem. Egyelőre a szervezeti kereteket teremtettük meg. Egy másik, új törekvésünk: a MHV számos nagy megrendelést szerzett — bérprezésre. Arról van szó, hogy az egyik legnagyobb dán kiadó — Norvégia helyett — Magyarországot választotta hanglemezeinek elkészítésére — a terhelő vámk ellenére! Egy amerikai producer Sibelius finn zeneszerző műveit, magyar zenészek közreműködésével, stúdióknkban veszi fel; a mai portugál zenét megszolgáltató sorozatot — egy portugál producer —, magyar zenészek és technika segítségével, nálunk gyártatja le. Mondanom sem kell, ezek jó és nehezen megszerezhető üzletek voltak egy olyan piacon, ahol nagy a konkurrencia... Erdemes azonban megszerzésükért és megtartásukért minden erőfeszítést megtenni, mert a műszaki fejlesztés — például a digitális technika adaptálása — gyakorlatilag csak tőkés importból lehetséges. A fejlesztés lehetősége és üteme attól függ, hogy milyen lemezből mennyit tudunk eladni, illetőleg milyen hatékonyan tudjuk vállalatunk szolgáltatásait bémunkával hasznosítani. A fejlesztésre égető szükség van mind a kulturális feladatok teljesítéséhez, mind termékeink technikai színvonalának javításához.

*

A MHV egyik belső kiadványában olvastam: „A ráfizetést nem engedhetjük meg magunknak; ma már komolyzenei kiadványaink összességére sem fizetünk rá. Még kevésbé tudjuk elfogadni azt, hogy az olyan szórakoztató zene, ami nem kell a tömegeknek, van olyan érték, ami csak a raktárak mélyén, később pedig a zúzában képes kifejezésre juttatni önmagát.”

MATKÓ ISTVÁN

A kétnyelvű költészet kísérlete

Martin Heidegger, a filozófus a következőt mondja egyik Hölderlin-tanulmányában: „A költészet a lét szöszérő alapítása.” Heideggerről köztudott, hogy erősen vonzódott (a filozófia mellett) a költészethez, mint az egyik lehetséges adekvát kifejezőmódoz. Bölcséleti írásai sem nélkülözik a költőiséget, s a német filozófiai nyelv radikális megújítása is az ő nevéhez fűződik. Heidegger Wilhelm von Humboldt nyomán megfogalmazza azt a tézist, hogy a német nyelv a költészet és a gondolkodás nyelve, s itt a hangsúly az és-en van, jelezve az egyidejűséget, az összetartozást. Egy további aforizmája szerint „A nyelv a lét otthona”, vagy „a lét igazságának otthona”, ami nem kevesebbet jelent, mint otthonosságunkat a világban a nyelv, jelesül a költészet csodálatos adományára révén. Filozófusunk számára Hölderlin a költők költője, mert ő fogalmazta meg legköztöbben, tehát legényegibben a lét, a létezés igazságát. Hölderlin a Neckar-parti sváb városka, Lauffen szülője. Heidegger az allemán Messkirchben látta meg a napvilágot, tehát Hölderlin szűkebb hazája társadalmában. S ez a szomszédság nemcsak földrajzilag értendő: Heidegger hosszú életében írt 70-nél több vastkos filozófiai művével lényegében mindvégig ugyanarról beszél, mint Hölderlin a verseivel, melyek egyetlen könyvbe belefértnek.

Hogy miért példálózgatok Heideggerrel és Hölderlinnel? Engedjétek meg, hogy a válaszkeresés során személyessé váljak. Valószínűleg kezdtem: szeretem a német nyelvet, mint egyik, s ténylegesen első anyanyelvet. Németül, illetve helyesebben frank dialektusban beszélt hozzám először a közvetlen világ, édesanyám, édesapám, nagyszüleim szülőfalumban, a Baranya megyei Szederkényben. Valószínűleg jómagam is ebben a dialektusban szóltam meg legelőször. Ugyanakkor óvodás koromra már tudtam magyarul: szüleim nagy gondot fordítottak arra, hogy szépen és jól beszéljek, mind magyarul, mind németül. Gyakorlatilag kétnyelvű, vagy ha úgy tetszik: a dialektus jóvoltából háromnyelvű. Közégben nőttem fel, mint a legtöbb szederkényi gyerek az én korosztályomból. Otthon általában tájszólabban beszélgettünk, keverve persze magyar szavakkal: ez a sajátos, számomra kedves, mert otthonos, beszédmód a későbbiekben, egyetemista koromban igen csak elképesztette egyik-másik pesti vagy egyszerűen csak magyar miliógegyes nevelkedett filosz barátomat, barátnőmet. Csodálkoztak és mosolyogtak, amikor ilyen beszélgetések lehettek tanúi: „Ich ken in de teesziroda, well mitten elnök red, sen naigerich, wos mit ten zártkert los is”, mondta nagyanyám, s fúrge kis feketé, sokszoknyás alakja már eltűnőben, mire utána szóltam: „Gut is, Oma, owe tomel dich, waj mir welle in de cukrászda fagyalt hole und denoch mozi schan ke”. Ez a keveréknyelv otthon természetes volt, hitelesen szökött, nem okozott skizofréniát senkinek, aki használta, értette, érezte. Megvolt a funkciója, bizarr bája, az identitással pedig nem kellett még birkóznom, ha hallottam vagy használtam magam is.

Ez a probléma, az identitáskérdés később jelentkezett, s nem én hozakodtam vele elő. Számomra nem volt jelentősége, mert nem óhajtottam magam semmiféle skatulyába besoroltatni, nem vágytam a mégis rám ragasztott „nemzetiségi költő” címkére, amiért németül jelentek meg verseim, sem pedig arra az erőszakosan megfogalmazott jámbor óhajra, hogy márpedig ha mégis magyar költő

akarok lenni, akkor magyarosítam a nevemet is. Ilyenkor többé vagy kevesebbet az választalom, egyszerűen csak költő szeretnék lenni, aki hol németül, hol magyarul ír (hol két nyelven hallgat, ha belefojtják a szót).

De térjünk vissza a kétnyelvűség bölcsőjéhez, saját kétnyelvű világom egyértelműségéhez. Az általános iskola első osztályától kezdve tanultam az irodalmi németet, és apám határozott kívánságára a pécsi Leőwey Gimnázium német nemzetiségi tagozatán folytattam tanulmányaimat. Akkoriban már írtam verseket: tízéves korom óta és magyarul. Gyerekes csacsakaságok voltak, természetesen. Könnyen fogalmaztam és volt némi ritmusérzésem. És rajongtam Petőfiért. A képlet egyszerű. Aztán a német irodalom vonzáskörébe kerültem a pécsi gimnáziumban: fölfedeztem magamnak Hölderlint és Rilket. Tizenhét évesen a hályogkovácsok biztonsgával és gyanútlanúsággal lefordítottam néhány Rilke-verset, így A párdacot és az Őszi napot. Kaptam értük egy jelet. Aztán minden előzmény nélkül, valószínűleg édesapám hatására, aki németül írt és publikált elbeszéléseket, magam is írtam néhány novelláskát, németül. Egyiket közölte is a pécsi rádió német nyelvű műsora. Verset ekkor még nem mertem, nem tudtam írni németül, nyilvánvalóan a nyelvi felkészültség hiányosságai, az élmény éretlensége okán. Németül igazán csak a szegedi egyetemi évek vége felé — még inkább után — szólaltam meg. Egyszerre lelkesített, és nyomasztott a német líra; súlya, mélysége megbénított, szépsége, nagysága elérhetetlen eszménnyé vált számomra. Úgy éreztem, Rilke elégiái, Trakl misztikus látéletei, Hölderlin átszellemlő ódái után nem lehet, vagy ha lehet is, nem érdemes, nem szabad német verset írnom. A romániai születésű, zsidó származású Paul Celan adta vissza a bizalmamat. Anyanyelve a német volt, de Párizsban élt és lett végül öngyilkos 1970-ben. Celan egyedülálló német nyelvű költészetet hozott létre, nem német környezetben. A lehetőség élményét hamarosan megerősítette bennem a válogatás ténylegessége, a megélt élmény kimondásának, közlésének vágya. A német nyelv munkaeszközzé, napi realitássá vált számomra, először a tanári munka, majd pedig a német nyelvű újságírás jóvoltából és kényszeréből.

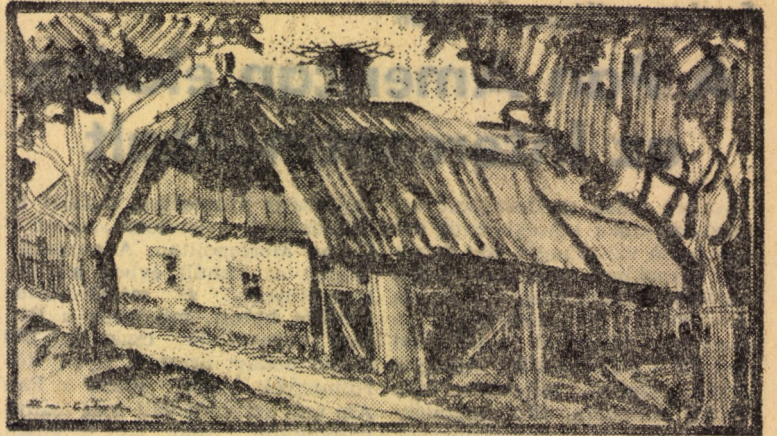
Gyakorlatilag irodalmi előzmények, hazai minták nélkül kezdtem el németül írni, s amikor vers vált belőle, nem csekély öröm töltött el. Hogy Magyarországon az ember magyarul ír verset, az természetes. Számomra ugyanígy természetes volt, rögtön az első nem teljesen sikertelen próbálkozások után, hogy a vers németül is megszólalhat. Megszólalhat, mert meg kell szólalnia. És itt visszajutottunk Heideggerhez, Hölderlinhez. Mert mi a költészet a filozófus szerint? „A lét szöszérő alapítása.” Nem feltétlenül fontos a létét heideggeri módon értelmeznünk. Ez a tétel érvényes maradhat a hétköznapi tudat számára ugyanúgy, mint a marxista kategóriákon nevelkedett esztétika számára, ha a lényegét vizsgáljuk. Nevezhetjük tehát determinációnak is, ha nem hangzik túl nagyképpen a szó, vagy küldetésnek, feladatnak, hogy egy speciális létrejött, élményanyag a maga kifejeződéset, megfogalmazását német szavakkal érje el. Kezdetben a felfedezés örömeivel, ösztönösen szakadt ki belőlem a csak általam megélt, számomra jelentős versanyag, de mindinkább tudatossá vált az is, hogy nekem nemcsak lehet, de kell is néme-

tül írnom. Ez az imperatívusz külső és belső kényszer egyaránt jelent, vagy talán inkább csak egyetlen nagy készletet. Azt, hogy világra segítsek, megőrkítsek értékeket, melyek egy szűkebb etnikum talaján sarjadtak, s melyeknek magam is részese lehettem. Nagyon leegyszerűsítetten fogalmazva: a nemzetiségem adta kulturális, nyelvi, hagyománybeli pluszt visszadni a vers lehetőségével. Azaz: egy mikrolételet alapítani szöszérően. S mivel ez a feladat fontossága dacára is kevesnek bizonyult számomra, párhuzamosan írtam verset magyarul is. Hiszen az ember teljességre törekvő lény, nem azonosítható egyik, bár jelentős minőségével sem. Magyar közegben élő mai értelmiségi minőségem ugyancsak szót kért, s ez a világ legtermészetesebb dolga, szerintem. Nem így sokak szerint. Gyakran megkérdezik tőlem, szerkesztők, szakmabeliek is, hogy, ugye, megírom a verset magyarul, s aztán lefordítom németre. S hogy nyomdakész kétnyelvű kötetem, ugye, bilingvis, a szó klasszikus értelmében, azaz, eredeti magyar verseimet és azok tükörfordításait tartalmazza. Bizony nem. Bennem hol magyarul, hol pedig németül fogalmazódik meg egy érzés, gondolat, hangulat, s e szerint születik magyar vagy német vers. Talán a motívum, a téma, az élmény határozza meg a közlés nyelvét: gyerekkori emlékekről, családi kötődésről, és általában gyerekkoroktól talán nagyobb számban írtam németül. Dívatos szóval élve: nosztalgiaversek németül születnek inkább. Magyarul általánosabb érvényű, gondolatibb töltésű sorok fogalmazódnak meg bennem. De ez sem ilyen egyszerű, nem egészen igaz. Hiszen éppen a német nyelv azon sajátossága, hogy filozófiai mondanivaló kifejezésére kiválóan alkalmas, hogy filozófiai költői és költői filozófikus egyszerűen, ez a specifikuma ad kifejezési lehetőséget számomra, s jelenít ugyanakkor mindig újabb kihívást is. Hölderlin, Rilke és Heidegger filozófikus költészetét, illetve költői ihletésű filozófiáján edződve nem egészen felkészületlen az ember bonyolultabb valóság tartalmak kifejezésére. Am védelmet sem jelent a velük való konfrontáció, sokkal inkább megoldandó feladatot. S a feladat nem csekély, a versélyforrások — nyelvi, de nem utolsósorban gondolatilag is — a mérce magasra helyezésevel csak nőnek. A vállalkozás és vállalás azonban tudatos. Nem hiszem, hogy döntenem kellene, magyarul vagy németül írjak-e verset, mint ahogy azt is kétkem, hogy bármilyen nyelvű költészet elhatározás kérdése lenne. Hagyom, hogy a dal megszülje énekesét, s megszületve készülök az ösökkel való versírásra, úgy, hogy „ők fogják ceruzázni, s én érzem őket és emlékezem”. Költőként, azt hiszem, ez a dolgom.

Amit megvalósítani szándékozom, az egyelőre kísérlet. S ez nem más, mint a kétnyelvű költészet. Hogy igyekezetem eredményes lesz-e, avagy torzó marad, azt az idő dönti el. A lehetőség jelenleg adott, mind a társadalom, mind magam részéről: én próbálok a versírás által értéket létrehozni, a társadalom pedig segít az fölmutatni. A bizonyosság erre a jövő évben megjelenő kétnyelvű, eredeti magyar és német nyelvű verseket tartalmazó kötetem. A címe *Zuversicht, Bizalom*. Bizalom a szavak erejében, a szöszérően alapított emberi létezés értelmességében, bizalom a világ megváltoztathatóságában, a létezés minden lényegi vonatkozásának háladási lehetőségében.

KOCH VALÉRIA

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem nyelvi intézetének tudományos konferenciáján elhangzott előadás rövidített változata.

Borbély László rajza

Vasárnapi jegyzetek

Az embernek mindent érdemes elolvasnia, sohasem tudni, mikor bukkan valami világraszóló dologra. Lám, ha nem futom végig a rádióműsört elejétől végig, sohasem értesültem volna a soknyelvű zenei műsorszerkesztőség szennzációs ötletéről. Arról értesítet az egyetlen sornyi bekezdés, hogy az új slágerénekesnő play back hangversenyt ad a stúdióban. A play back — ugye, visszajátszást jelent, ezek szerint ez a hangverseny olyan hangverseny, amin sem nem zenél, sem nem énekel senki.

Csak úgy tesz. Tátog a bübáj slágerénekesnő, hangja pedig hanglemezzel érkezik, kiváló minőségben. Hogy akkor egyszerűbb lenne, ha nem is tátogna, sőt, be sem menne a stúdióba, közönséget se kéne szervezni — csak egyszerűen leforgatnák a lemezét?

Igen, igen — de hát az élő felvétel mégis más. Ott ugye kiderül, hogy mire képes az előadó, a fejlett hangfelvételi technika közreműködése nélkül. No igen, elnézést, itt nem erről lehetett szó... Talán inkább arról, hogy így, előben általában meg lehet nézni a művésznőt. Márpedig, ha közben az énekre is figyelnie kellene, hogyan mutatná legszébb önmagát? De lehet, hogy azért találták ki az egészet, mert nem találtak meg egyetlen olyan énekest sem, aki tényleg tud énekelni, hangversenyt pedig közvetíteni kell, már a tapsok és örömjajongás kellemes hangzása miatt is.

Ha belegondolunk, az ötlet végül is kitűnő. Tökéletesíthető és továbbfejleszhető. Lehetne hangversenyt rendezni play back közönséggel, és átvennének a technikát a színházak is. Minek strapálják hangszálokat szegény színészek estéről estére, amikor elég egyszer felvenni az előadásokat, utána már csak tárogatniuk kéne. A módszert átvehetnék a hangszeresztől, nagyzenekarok, operatársulatok satöbbi satöbbi.

Ha valakinek netán ellenérzése lenne a play back módszerű hangversenyekkel szemben, annak felhívom rá a figyelmet, hogy azt a bizonyos műsört meg is ismételte a rádió, méghozzá a „zenei érdekességek” adásában!

(virág)

Bertalan Tivadar rajza

Saját zsebre?

Előnyök, nem éppen szabályosan — Pénzügyi vizsgálat

Társaságban beszélgettünk a „mellékésekről”. Pedagógus ismerősöm váltig állította, hogy neki ilyesmi nincsen. „Még soha nem hoztál haza az iskolából üres füzetet vagy tollbetétet?” „De, igen” — harapott a horogra.

Már-már észre sem vesszük, mikor, hogyan sértjük a köztulajdont, olyan gyakran hájuk át a szabályokat. Van beszerzési forrásunk, nemcsak fűzetből, de rajzszegből, színházjegyből, levélpapírból is. Nem büntetik ezeket az apró — nevezik nyugodtan nevén — lopásokat, hiszen akinek a dolga volna, talán az is hasonlóképpen cselekszik, s ellenőrzése amúgyis képtelenség lenne. Filléres holmik ezek, meg sem botránkozunk rajtuk — én csinálom, te csinálod, mi csináljuk... Kollektív gyűjtögetés.

Laza ellenőrzés

S hogy mennyire belénkrögződtek ezek a szokások, bizonyítja: olykor észrevétlenül átlépjük a filléres határokat. Nemcsak az a, ha elutaladunk holmikot, de azzal is, ha igénybe vesszük a foglalkozásból eredő előnyöket. Az elmúlt években felerősödtek azok a jelenségek, amelyek erőteljesen torzítják jövedelempolitikánkat. E társadalmilag és politikailag nemkívánatos különjutások — csúszópénzek, borraválók, kedvezmények, stb. — visszaszorítására a kormány tavaly szeptemberben határozattal kötelezte az országos hatáskörű szerveket.

Igy került sor a Pénzügyminisztérium Bevételi Főigazgatóságának széles körű vizsgálatára, amely „csak” a számviteli bizonylatokkal ellenőrizhető és követhető jelenségeket tárta fel, a gazdálkodás szabályszerűségét elemézve. Vagyis arra keresték választ 171 vállalatnál és szövetkezetnél, hogy a jogszabályok és a belső szabályozások milyen lehetőséget adnak a visszaélésekre, a jogosulatlan előnyökre, s milyen szerepet játszik ebben a bizonylati rend megsértése. Így a dokumentumokkal alátámasztott megállapítások azonnal büntetothetők voltak.

S most meghökkentő adat követhetnek: 130 vállalatnál bukkantak a jogszabályok megsértésére! Ez egyértelműen a belső ellenőrzés lazaságáról tanúskodik. S még valamiről: nemritkán a vezetők elnéző, pártoló magatartásáról. Főleg akkor, ha az anyagi előnyökben ők, esetleg kollégáik vagy olyan vállalatnál kívüli személyek is részesülhetnek, akiknek jóindulatán sok múlhat. Jellemző — noha egész kollektívák is jutottak a munkával arányban nem álló jövedelmekhez —, hogy a kedvezmények igen gyakran beosztáshoz, valamilyen vezetői pozícióhoz kötődtek.

Személyes kapcsolatok

S most nézzük a példákat. A vállalatok egymásközötti értékesítésénél hiányos a belső szabályozás, s ez módot nyújt ahhoz, hogy egyes vásárlók jelentős anyagi előnyhöz jussanak: elég, ha csak az ár töredékét fizetik ki. Különösen ott fordult elő ez, ahol az értékesítést a vezető engedélyezte — a személyes kapcsolatok kiépítése érdekében. Az Univerzál Ruházati Vállalat (Keszthely) például az import anyagokból készített mintadarabokat nem egyszer a Hungarotexnek ajándékozta, esetleg engedélyezte a mintadarab leírását (leértékelését) azzal az indokkal, hogy a két vállalat leltáreredménye eltér. A leltározásoknál máshol is hiányosságokat tártak fel a revizorok. A selejtezési szabályokat szintén mindenütt megtalálták, ám betartásukra már alig volt példa. Így selejteztek lé-

jó állapotban levő anyagokat, gépeket, amelyeket nemcsak vállalati, hanem vállalatnál kívüli személyek is olcsón megvásárolhattak.

A Duna Cipőgyár állítólag csaknem 200 ezer forintért bór-hulladékot adott el a Dél-budai Afész-nak és a KIOSZ-nak, ám ezek a szervek erről mit sem tudtak. Vagyis, feltehetőleg, magánszemélyek vásárolták a nevükben (kisiparosoknak ugyanis tilos bór-hulladékot venni állami vállalatától). A hulladékok mérését és hasznosítását a vizsgált

vállalatok többsége elmulasztotta, s arra sem találtak bizonylatot, ha a MEH-nek értékesíteték. Ez pedig ugyancsak az ellenőrizhetetlen személyi jövedelmek forrása lett.

A természetbeni juttatások körül különösen a mezőgazdaságban tártak fel hiányosságokat. Sok tsz például kedvezményes szolgáltatásokat nyújt a tagoknak, akik a tartozásokat gyakran „elfelejtik” megfizetni, s a tsz-ek sem mindig szorgalmazzák ezt. Előfordult, hogy ezt behajt-hatatlan követelésként tartották nyilván, s a nyereség-terhére elszámolták. A hegytali Répcenti Tsz-ben 353 ezer forint — a tagok által még nem térített — hiányt állapítottak meg, s az elnök is 1976 óta tartozott 2900 forinttal. Más módszer: a veszteséges és gyengén gazdálkodó tsz-eknél a háztájira adott terményjuttatás mértéke akkor is maximális volt, ha a tsz-ek átlagtermése jóval alacsonyabba sikeredett... E juttatások révén a tagok a tsz-ből származó jövedelmüket jelentősen meghaladó bevételre tehettek szert. Ez is hozzájárult a veszteség növekedéséhez. A zsadányi Magyar-Lengyel Barátság Tsz-ben 2,7 millió forintot fizettek így rá, az endrődi Béke Tsz-nél a veszteség 2,5 millió forint volt.

Gépjárművek, másodállások

A feketefuvar az okozza, hogy a gépjárművek üzemeltetésére érvényes szabályokat sok helyen nem tartják be. A menedzselek előirászerű vezetéseinek hiánya, valótlan adatok szerepeltetése, a teljesítmények ellenőrzésének elmulasztása, az engedély nélkül végzett szállítások, mind megannyi lehetőség a gépjárművek magánélesítésére való használatára. Az üzemanyag-elszámoltatás szintén rendszertelen, sőt, a feltételek hiányoznak (rossz kilométerórák, túlfogyasztó gépkocsik). S ha az üzemanyagnormát hosszú ideig túllépi — nem követi felelősségrevonás.

A teljesítménnyel arányban nem álló személyi jövedelmek keletkezésének egyik forrása a magángépjárművek használata is. A Simontornyai Bőrgyárban a magánképkocsik után általánosan fizettek, s a tulajdonosok a gyár 30 kilométeres körzetében kötelesek voltak hivatalos célra használni. Am ebben a körzetben nincs a gyárnak sem részlege,

sém más hivatalos kapcsolata! A Pest megyei Ruházati Kiskereskedelmi Vállalat a napi két órában foglalkoztatott budapesti szakértője részére gépkocsiatalányt fizetett a fővárosi közlekedésre, noha a főállásban is kapott gépkocsiatalányt. A tapasztalatok azt mutatják, hogy sok helyütt az általánosan bérkiegészítésként fogják fel, s e szemléletből kiindulva, nem is törekednek a jogszabályok betartására: az általánosan mellett rendszeresen használják a vállalati gépkocsikat, máshol az összeg mértéké haladja meg az indokoltat, s megint máshol kifizetésük nem a munkavégzéshez, hanem a beosztáshoz kötődik.

Sok visszaéléssre adnak alkalmat a másodállások, a mellékfoglalkozások. A szerződéses a legtöbb helyen eleve lehetővé teszik a munka nélkül vagy azzal arányban nem álló személyi jövedelmek keletkezését. Többségük csak a kiírástól bért tartalmazza, míg a feladatot, s azt, hogy az milyen munkaviszonyban végezhető, nem. Gyakori a vállalattal gazdasági, esetleg más kapcsolatban álló szervezetek dolgozóinak foglalkoztatása. Oszszefonódásra utal az is, hogy a másodállásban foglalkoztatottakat jutalmakban, pótlékokban részesítik, és a feladatok elvégzését nem ellenőrzik. Általános jelenség a visszaélés a monopóliumhelyzettel: egyes anyagokat, alkatrészeket csak akkor sikerül beszerezni, bizonyos javításokat elvégeztetni, beruházásokat határidőre befejezni — ha a partnervállalatok dolgozóit „foglalkoztatják”.

Utazás — szerelői keretre

Változatos képet mutatnak az indokolatlan külföldi kiküldetések. Szerelői keretre utaztattak már vezérgazdát-helyettesi, fényképészt, főállatorvost, operatort, jogtanácsost, főkönyvelőt és személynézet vezetőt, esetleg a partnervállalatok vezérgazdátját és főmérnökét, vagy főosztályvezetőit. Akadt vezérgazdát-helyettes, aki a dugók minőségét ellenőrizte Ausztriában (rendben volt), öt napig, 18 ezer forintért. S mit keres a gépipari vállalat mozgalmi funkcionáriusa Irakban, a műszeripari vállalaté Jugoszláviában, egy szövetkezet főkönyvelője Svájcban?

S még egyebek! A csongrádbokrosi Kossuth Tsz a 1979-ben tanácsadóként működő külföldi állampolgárnak személygépkocsit ajándékozott; az Ipoly Bútorgyár két franciaágyat számlázott az önköltségek egyharmadaért vállalaton kívüli személyeknek; az Elzett Művek két lakást tartozott ki, több mint egymillió forintért; az egyikbe egy „külső” főosztályvezető, a másikba a vállalat egyik vezetője költözött...

Vajon nem a jogszabályok nyújtanak-e lehetőséget a visszaélésekre? A revizorok szerint — bár előfordulnak hézagok rendelkezések —, a szabályozások általában megfelelőek, a gondot a gazdálkodás; fegyelem megsértése okozza. Van, ahol nem működik a vállalati ellenőrzés, máshol a felkészült szakemberek, a számvitelben járatos pénzügyi vezetők hiányoznak. Sokszor a gazdasági kiszolgáltatottság a motíváló erő. Mindez arra hívja fel a figyelmet, hogy a bizonylati rend betartásához a kirótt büntetések, szabálysértési eljárások nem elegendőek! Olyan társadalmi légkörre van szükség, amely elítéli a szabálytalan jövedelem-szerzést, s ez elsősorban politikai eszközökkel teremthető meg, bár az árukinálát további javítása, a monopóliumhelyzetek oldása is már sokat segíthet.

RAJNA GYÖRGYI

Tengeri olajkutatás

A vadászat folytatódik

Kevés olyan iparág van a világon, amely a tőkés világ macskás dekonjunktúrája idején évi 20 százalék körüli növekedésről adhat számot. A kőolajkutatás ipara előkelő helyet foglalhat el a képzeletbeli listán, mert a tavalyi és az idei első félévi eredményei — legalábbis ami a vállalkozás üzleti részét illeti — minden várakozást felülmúlnak. Az olaj-behozatalra szoruló országok és természetesen az olajtársaságok nem hajlandók beleyugodni a kialakult helyzetbe, valamint az OPEC mindenkori áraitól való — fizetési mérleget nem kímélő — függésbe.

Az 1973—1974-es olajárrobbanást újabb olajsokkok követték, s az állandó áremelkedés nem hagyta csökkenni az olajkutatás lázát. Különösen látványos eredmények születtek a tengeri olajkutatásban és — bányászatban. Míg az elmúlt évtized elején a világstatisztikákban a tengeri olaj részeseide elenyésző volt, ma már földünk olajtermelésének több mint 10 százaléka származik a vizek mélyéről. Tavaly összesen 3,06 milliárd tonna „fekete aranyat” hoztak a felszínre, a tengeri olaj mennyisége meghaladta a 350 millió tonnát. (Összehasonlításképpen: Venezuela, Irak és Mexikó összesített olajtermelése tavaly 360 millió tonna volt.) Pedig a tengeri olajkutatás és — bányászat igen beruházásigényes, költséges „műfaj”. Különleges technológiákra, nagyon drága berendezésekre és szállító eszközökre van szükség, de a jelek szerint kifizetődő. Illetve kifizetődővé vált a 30—40 dollár között mozgó olajárak idején.

Amikor még az olaj hordónkénti ára 2 dollár körül mozgott (a hetvenes évek legelején), érthető módon a 10—15 dolláros tengeri olaj senkit sem hozott lázba. Néhány év alatt azonban az emelkedő árak hatására a „gazdaságos” és a „gazdaságtalan” fogalma átértékelődött, s ma szerencsésnek tartják azt az országot, amelynek kontinentális talapzata számottevő olajkincseket rendelkezik. A tengeri olajbányászat első nagy eredményei az Észak-tengeren születtek. Tavaly Nagy-Britannia már 80 millió tonna olajat bányászott „tengertelkein”, s ezzel gyakorlatilag fedezni tudja hazai igényét, sőt még ki-

vitelre is jut. A tengeri olaj szektorában 1980-ban 23 millió tonna olajat hoztak a felszínre, s így az észak-európai országok ugyancsak csatlakoztak az olaj-exportörökhöz.

Világszerte új lendületet vett a vízalatti olajkutatás. Jelenleg mintegy 30 ország bízik abban — az előzetes felmérések alapján —, hogy tengeri olajjal sikerül enyhíteni az energiadöntéket. Nagy reményeket ígérő kutatások folynak Kína partjainál, a vietnami vizeken, Új-Fundlandon, Alaszkában, az egyiptomi partoknál. A szocialista országok közül a Szovjetunióban a vízalatti bányászat jelentős hagyományokkal rendelkezik. Nemrégiben bejelentették, hogy sikerrel járt a szovjet—NDK—lengyel olajkutatók munkája a Balti-tengeren. A Hela-félsziget előtt nagy olajmezőkre bukkantak a három ország által 1975-ben alapított Petrobalt olajkutató társaság szakemberei. Gazdag olaj- és földgázkincset ígérnek az Adriai-tengeren végzett jugoszláv kutatófúrások is.

Az olajkutatás, elsősorban a vízalatti olajkutatás ütemének felgyorsulását jól jellemzi a vízi kutatószigetek számának a gyarapodása. Idén áprilisban 5260 fúrószigeten folyt kutató, illetve kitermelő munka a világ tengerein és óceánjain. Egy év alatt mintegy 750-nel emelkedett az „úszó bányák” száma, 1977-hez képest pedig 137 százalékos a növekedés. A legintenzívebb kutatási- és fúrótevékenység a tőkés országok közül az Egyesült Államokban folyik, mintegy 4000 munkahely „dolgozik” a vizen. Latin-Amerikában 500-ra emelkedett a fúrószigetek száma, Európában, a Távol-Keleten és Ausztráliában is felerősödött a vízi acélkolosszusok száma.

A tengeri olajroham újabb fordulójának nagyon is hétköznapi okai vannak. Közvetettül ugyanis, hogy a szárazföld jelentős része már geológiailag nagyjából feltérképezett, tehát a kutatókat hatalmas meglepetések — a készletek nagyságát illetően — nemigen érhetik. A szárazföldön egyre nehezebb olajat találni, a vizek mélye azonban még számottevő kincseket rejtget.

G. Gy.—Sz. P.

1980 statisztikája

A Központi Statisztikai Hivatal most megjelent, 1980. évi adatait tartalmazó évkönyve több mint félezer oldalon számol be társadalmi és gazdasági életünk majd minden területéről. Az évkönyv lehetővé teszi a társadalmi és gazdasági folyamatok részletes elemzését, a változásokra ható főbb tényezők elkülönítését, valamint a jelenségek közötti összefüggések tanulmányozását.

A népeség számának, összetételének változását mutató adatokon kívül az ország vagyonát és jövedelmét is számba veszi a kiadvány. A termeléssel foglalkozó fejezetek nemcsak arról tájékoztatnak, hogy miből mennyit termelt az ipar és a mezőgazdaság, hanem arról is: miként változtak a termelés költségei, a bérek, a nyereség és a termelői árszínvonal. Több

táblázat a termelés hatékonyságának és szerkezeti változásának bemutatásával foglalkozik. A külkereskedelmi fejezet a külkereskedelmi egyensúly javításában elért eredményeket tükrözi.

Mindezekben túl statisztikai táblák sokasága mutatja be a lakosság élet- és munkakörülményeinek változását, köztük a foglalkoztatottság, a keresetek és az árak alakulását, az egészségügy és a kultúra terén elért eredményeket. Külön fejezet ismerteti a megyék helyzetét a legfontosabb gazdasági és társadalmi mutatók alapján.

Az évkönyv utolsó fejezete nemzetközi adatokat tartalmaz, lehetőséget adva arra, hogy eredményeinket és helyzetünket nemzetközi összehasonlításban is értékelhessük.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Szibériai bányászok vállalása

A tyumeni terület (Nyugat-Szibéria) bányászai vállalták, hogy 1985 elejére 1 milliárd köbméterre emelik a napi földgáz-kitermelést. E nagymértékű kötelezettségvállalás nemcsak a munkások lelkesedésén és pontos számításokon alapul, hanem Északnyugat-Szibéria gázlelőhelyeinek rendkívül gazdagságán is: itt van földünk legnagyobb ismert földgázlelőhelye, a világ-tartalékok majdnem harmada.

Kína kártérítést fizet

A japán cégek közül elsőként a Mitsubishi kereskedőházzal átlapodott meg a kínai kormány kártérítés fizetéséről, az általa egyedülállóan felmondott szerződések kapcsán. Peking héthónapi tárgyalás után beleegyezett, hogy 9 milliárd jen kártérítést fizessen a sanghaji acélkombinátnál építésre kötött szerződés felmondásáért. Ez azonban alig a fele annak az összegnek, amelyet a japán vállalat kártérítésként eredetileg követelt.

Történet

Az intézmény igazgatóját üldö-zöm. Két napja. A bájos, ámbar elutasító hölgy harmadszor is ugyanazt közli velem: „Átment a másik épületbe, értekezletre.” Beletörődöm. Búcsúzom: „Akkor majd újra próbálom” — és tenem is le a kagylót, amikor a kisasszony hirtelen „utánamszól”.
— Ugye nem a minisztériumból keresi?

— Nem, nem onnan. Miért?
— Semmi... semmi... csak akkor más történetet mondok...
(n. p.)

Emlékezetkimaradás
a bécsi baleset oka?

Még mindig nem zárult le a vizsgálat a múlt hétfőn a bécsi Déli pályaudvaron történt súlyos szerencsétlenség ügyében. Mint annak idején beszámoltunk róla, egy munkásokat szállító vonat sebességgel belerohant a vágányt lezáró betonfalba. A heves ütközés következtében a vonatok egymásra torlódtak és a roncsok közé került utasok közül három életüket veszítették és többen súlyosan, mintegy százán pedig könnyebben megsérültek.

A vizsgálat tanúsága szerint a mozdony műszaki berendezései rendben voltak. Az azonban még tisztázásra szorul, vajon a pályaudvarra lelassulva beérkezett vonatot az utolsó métereken miért kezdett ismét felgyorsulni, pontosabban fogalmazva: a mozdonyvezető a teljes lefékezés helyett miért fokozta a mozdony sebességét. Az orvosi vizsgálatok egyrészt alkoholmentességet, másrészt pedig egy 40—50 másodperces emlékezet-kimaradást állapítottak meg a 26 éves mozdonyvezetőnél, aki egyébként maga sem talál értelmes magyarázatot a történetekre.

Ismét tájfun pusztít
szovjet Távol-Keleten

A Szovjetunió távol-keleti részén még be sem fejeződtek a Phyllis nevű tájfun két héttel ezelőtti pusztításai után elkezdett helyreállítási munkák, s máris újabb természeti csapás sújtotta a vidéket. Ezúttal a Ted nevű, a japán szigetek fölött augusztus 19-én kialakult tájfun tört be a habarovszki határvízre.

A tengermelléken több napja ismét özönvízszzerű esőzések vannak. Néhány nap alatt több csapadék hullott, mint normális körülmények között egy hónapban. A szellőkésék sebessége meghaladja az óránkénti száz kilométert. A medrűkből ismét kilépett folyók lakott településeket árasztottak el, s elmostak több fontos közutat, vasútvonalat. A helyi hatóságok mindent megtesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a természeti csapás okozta károkat.

Jelöltjeink a galoppversenyekre

1. Dolores (5) — Filigrán (7) — Rovásírás (10) — Cécó (6).
2. Belzebub (2) — Parti (4) — Dutra (3) — Aszkézis (1).
3. Fülkő (10) — Könyvelő (9) — Pancsoló (5) — Vándor (1).
4. Sir (2) — Our (8) — Korvital (1) — Légyvár (4).
5. Tyrannos (2) — Királyrózsa (3) — Cilike (4) — Huligán (5).
6. Misina (2) — Mágocs (1) — Naiva (6) — Mandzsu (3).
7. Dajka (7) — Adagio (4) — Majorátus (2) — Cartus (1).
8. Mézes (4) — Vilma (3) — Dogger (5) — Körtánc (7).

A versenyeket 16 órákor kezdik.

18—23 fok

Várható időjárás ma estig: a felhőátvonulásokból csak néhány helyen várható újabb zápor. Az eszaki nyugati szél többfelé megélénkül. A hőmérséklet 18 és 23 fok között lesz.

A Duna vizállása tegnap Budapestnél 264 centiméter volt.

A sárospataki gimnáziumban

Vasárnap országos tanévnyitó ünnepség

Az országos tanévnyitó ünnepséget augusztus 30-án, vasárnap délután a sárospataki II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban tartják: Pozsgay Imre művelődési miniszter mond ünnepi beszédet.

Az alsó- és középfokú nevelési-oktatási intézmények nappali tagozatán szeptember 1-én, kedden nyitják meg az 1981—82-es tanévet és szeptember 2-án kezdik meg a tanítást. A pedagógusok e napokban alakítják ki az új órarendet, nevelőtestületi értekezleteken vitatják meg a következő tanév feladatait. A munkarend szerint a téli szünet december 21-től január 3-ig tart. Az első félév január 31-én fejeződik be, a félévi osztályzatokat 1982. február 5-én közlik a tanulókkal. A

tavaszi szünet április 3. és 13. között lesz. A középiskolák valamennyi tagozatának IV., valamint az egészségügyi szakiskolák III. osztályos tanulói — a végzősök — számára május 8-án tartják az utolsó órákat. Az érettségi írásbeli vizsgák a nemzeti gimnáziumokban május 14-én, a gimnáziumok és a szakközépiskolák nappali tagozatán május 17-én kezdődnek. A gimnáziumok és a szakközépiskolák esti és levelező tagozatán május 31-e az érettségi írásbeli vizsga kezdetének napja. Az utolsó tanítási nap az alsófokú nevelési-oktatási intézményekben, a középiskolák I—III. osztályaiban, a szakmunkásképző iskolákban, a gép- és gyorsíró iskolákban, valamint az

egészségügyi szakiskolák I—II. osztályaiban június 12-e.

A 170 alsófokú és 80 középfokú oktatási intézményben — ahol a következő tanévben kísérletként ötnapos lesz a tanítás hét — a nevelőtestület döntése szerint augusztus 29-én, szombaton vagy 30-án, vasárnap tartják a tanévnyitót. A tanítás augusztus 31-én, hétfőn kezdődik. Az első félév január 31-én fejeződik be. A téli szünet december 24-től január 3-ig, a tavaszi szünet április 5-től 12-ig tart. Az utolsó tanítási nap — a kísérletben részt vevő — általános iskolákban és a gimnáziumokban június 18-án, a szakmunkásképző iskolákban pedig június 11-én lesz.

MUNKÁSKÜLDÖTTSEG érkezett tegnap az NDK-ból Tatabányára, a Komárom megyei Állami Építőipari Vállalathoz. Az erfurti építőipari kombinát fiatal munkásai két hélig dolgoznak a KOMÉP munkahelyein, tanulmányozzák az új munkamódszereket, bekapcsolódnak az új létesítmények építésébe és megbízásokat kapnak különféle szakipari munkák teljesítésére.

AVAR KORI LELETEK. A Tolna megyében évek óta folytatott ásatások idei eredményei — a gyöngy-vásártéri avar temetőben feltárt, ötvennél több újabb sír leletei — európai viszonylatban is figyelemre méltóan bizonyultak. Új megvilágításba helyezték az avar társadalom rejtőzöttségét. Egyértelművé vált: az avarok a munkamegosztás olyan fokára jutottak, hogy kézműipari szinten termeltek.

FEGYVERVISELES. Sri Lanka kormánya a szigetország északi területén a tiltott fegyverviselésre bevezette a halálbüntetést. Augusztus elején ebben a térségben fellángolt a faluközösségek közötti harc, és a kormány döntését az is indokolta, hogy fegyverek rátámadtak egy rendőrsőre, és három rendőrt megölték. Az országban renkívüli állapotot vezettek be.

SZAZHET EVES KORÁBAN meghalt Olaszország legidősebb polgára, Matteo Tegge Solinas. A matuzsálemi kort megért férfi Szardinia szigetén, Cagliari szomszédságában élt, mindvégig naponta hosszú sétákat tett, és kerékpározott.

A **LOBAKON** nevű, népszerű gépkocsialváz-védő szer gyártását megkezdte az Erdőkémia, Erdőgazdasági Vegyi és Ipari Vállalat zalaegerszegi üzeme. Az eddig importált készítményt hazai bitumen-, illetve növényolaj-származékok keverékéből, osztórák adalékanyag felhasználásával állítják elő.

(X) **Folklor** — galamüsort rendeznek 1981. augusztus 30-án 17 órákor a Pest megyei Szövetkezeti és Népi együttesek díjnyertes csoportjai a kőbányai Pataky I. Művelődési Központban. Minden érdeklődőt szeretettel vár a rendezőség.

(X) **IVAN KOZSUHAROV**, a Magyar Televízió legutóbbi karmesterversenyének II. helyezetteje vezényli a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarát 1981. szeptember 5-én a Zeneakadémián. Az Országos Filharmónia a bolgár államalapítás 1300. évfordulója alkalmából rendezi az ünnepi hangversenyt, melyen népszerű bolgár és olasz operáriák mellett Mendelssohn hegedűversenye, és Csajkovszkij B-moll zongoraversenye szerepel, kiváló bolgár művészek előadásában. Jegyek válthatók az Országos Filharmónia jegypénztárában, és az üzemi közönségszervezőknél.

(X) A **VIGSZINHÁZ Szeptember HAVI BERLETI ELOADÁSAI:** 13-án Góth Sándor berlet 1. előadás, 14-én Ditrói Mór berlet 1. előadás, 16-án Heltai Jenő berlet 1. előadás, 20-án Tanay Frigyes berlet 1. előadás, 23-án Gabor Andor berlet 1. előadás, 25-én Varsányi Irén berlet 1. előadás, 28-án Jobb Daniel berlet 1. előadás.

(X) A **PESTI SZINHÁZ Szeptember HAVI BERLETI ELOADÁSAI:** 23-án III. berlet 1. előadás, 24-én IV. berlet 1. előadás, 25-én V. berlet 1. előadás, 27-én VII. berlet 1. előadás.

(X) **UJ UTAKON AZ IBUSZAL!** Hajóval Isztambulba (Al-Duna—Fekete-tenger—Márvány-tenger). Utazással együtt 14 nap, november 10—23-ig. Részvételi díjak elhelyezéstől függően: 8000—14 500.— Ft között. Nyugdíjasoknak 800.— Ft kedvezmény! Jelentkezés: augusztus 28-ig az IBUSZ-irodákban.

LIBIAI SZEREPLÉSRE utazott tegnap a zalaegerszegi KISZÖV Táncegyüttes. Először azon a nagyszabású nemzetközi folklorfesztiválon adnak majd előítölt hazánk néptáncművészeiből, amelyet a libiai forradalom évfordulója alkalmából tartandó ünnepségsorozat keretében rendeznek Tripoliban. Ezt követően több más városban is fellépnek.

ZSIVKOV-ÉLETRAJZ. A szófiai Pártizdat kiadó Todor Zsivkov születésének 70. évfordulója alkalmából megjelentette a BKP KB főtákarának, a bolgár államtanács elnökének életrajzát. A fényképekkel gazdagon illusztrált kötet, amelyet a BKP KB határozata alapján a párttörténeti intézet állított össze, kora gyermekkorától napjainkig követi Todor Zsivkov életútját, politikai tevékenységét.

A **MAHÁRT ERTESÍT** az utazóközönséget, hogy a Batthyány téri Szentendrei közlekedő hajó ismét Szentendre belváros hajóállomásig közlekedik.

ÚJ SZOLGÁLTATÁS bevezetésével segíti a családiház-építőkét a Komárom megyei Tanács Építőipari Vállalat. Megrendelésre mixer gépkocsival folyékony (transzport-) betont szállít a helyszínre, amit az építkezők nyomában felhasználhatnak.

HASIS. Csaknem fél tonna hasist fedezett fel, és kobozott el a kanadai rendőrség. A kábítószert az Egyesült Államokból akarták az országba csempesíteni. A szállomány értéke a feketepiacon csaknem hatmillió kanadai dollár.

ÚJ REZLELOHELYET fedezett fel Chile északi részén, 1,2—2,3 százalékos tiszta réztartalommal. A hirt Jose Finera, chilei bányászati miniszter közölte, aki azonban óvott a túlzott optimizmustól.

ÁROKÁSÓ ADAPTERT terveztek a kaposvári Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalatnál. A berendezés univerzális rakodóra vagy traktorra szerelve jól használható csőfektetésnél, vezetéképítésnél, parképítésnél, az építőiparban csakúgy, mint a mezőgazdaságban. Az új termékből az idén százat készítenek.

ESNEK A BENZINÁRAK Dániában. Szerdán a Shell és Texaco kútjainál egy liter normálbenzin 1,77 nyugatnémet márkába került, 5 pfenniggel kevesebbe, mint augusztus elején. Még nagyobb mértékben esett a szuperbenzin ára, az egyes olajvállalatok között a különbség elérte a 8 pfenniget. A szuperbenzin literének legalacsonyabb ára 1,79 nyugatnémet márká, a legmagasabb ára 1,87 márká volt.

A rendőrség felhívása

Ki ismeri az áldozatot?

Augusztus 21-én, pénteken 12.45 órakor Siófok külterületén, a 70-es számú főúton egy személygépkocsi elütött egy fiatal nőt, aki olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy kórházba szállítása után meghalt. A baleset áldozatának igazolvány nem volt, így személyi adatai ismeretlenek.

A rendőrség megállapította, hogy az ismeretlen nő autóstoppal akart közlekedni, ezért a Siófok irányából Székesfehérvár felé haladó gépkocsikat próbálta leállítani, miközben figyelmeltlenül egy személygépkocsi elé lépett, és az elütötte.

Az ismeretlen nő személyleírása: 31—36 év közötti, 172 centiméter magas, sovány testalkatú, ovális arcú, kreolbőrű, sötétbarna, 16—18 centiméter hosszú, enyhén hullámos hajú. Enyhén fitos orru, barna szemű, szabályosan vett, barna szemöldökű, fülei fejhez simulóak. Alla kerek, nyaka

ÚJABB INTERMEDIER gyártását kezdte meg a péti Nitrogénművek. A már üzemszerűen gyártott dinormál-propilamin, az Észak-magyarországi Vegyiműveknél készített gombaölő szerek egyik fontos alapanyaga. Úgy tervezik, hogy az idén ezer tonnát, jövőre pedig 1500—2000 tonnát készítenek belőle.

KÖZÜTI SZERENCSETLENSÉG. Legkevesebb húsz utas életét veszítette, amikor szerdán az északkelet-indiai Wagaland szövetségi államban fékhiba következtében felborult egy busz.

NYOLCVANEZER MADÁR-ETETŐT szállítanak a Baranya megyei Hidasról az NSZK-ba. Október közepéig valamennyi eljut a rendeltetési helyére, hogy még a tél beállta előtt felállíthassák, felszerelhesék őket a védett területeken. Az Univerzum Szövetkezeti Vállalat több évre szóló szerződést kötött egy NSZK-beli céggel madárvédelmi berendezések gyártására, és az első szállítmányt most indították el Hidasról.

A CRUZEIRO LEERTÉKELESE. Brazília ismét az idén immár 23. alkalommal értékelte le pénzünetét az amerikai dollárhoz viszonyítva. A cruzeiro, a mostani 1,682 százalékos „mini devaluációt” is beszámítva, az év eleje óta összesen 56,79 százalékot veszített értékéből.

ERDŐTÜZEK OLASZORSZÁGBAN. Az idei nyár egyik legnagyobb erdőtüze elpusztította a toscanai Monte Argentario zöldterületének nagy részét. Az előző fűrdőhelyeiről ismert felszigeten eddig mintegy 1300 hektár erdő lett a lángok martaléka. A hatóságok politikai indítékú gyűjtögetésre gyanakszanak. A tüzet, amely hétfőn szerte 67 helyen ütött ki, csak szerdára sikerült megfékezni. A hét elején másutt is pusztítottak kisebb erdőtüzek Olaszországban: Alassio környékén, Elba és Ischia szigetén.

MINDEN TIZEDIK műszaki dolgozó és munkás az újítók táborába tartozik, az idén már a hateraz munkást foglalkoztató Jászberényi Hűtőgépgyárban. Egy év alatt csaknem négyszáz ötletet, javaslatot nyújtottak be. Különösen az anyag- és energiatakarékoság terén bevezetett ötletek bizonyultak előnyösnek: egy év alatt 32 millió forint hasznot hoztak a vállalatnak.

HALÁLOS BALESET. Baranya megyében Vajszó külterületén Tóth László 22 éves felszolgáló selyei lakos személygépkocsijával elütötte a kerékpáron haladó Babai János 55 éves zseni vajszóli lakost, aki olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a kórházban meghalt.

Lengyel szövetkezeti
küldöttség látogatása

A SZÖVOSZ elnökének meghívására augusztus 24—26. között Bogdan Augustyn elnök vezetésével hazánkban tartózkodott a SPOLEM, a Lengyel Városi Fogyasztási Szövetkezetek küldöttsége. A SZÖVOSZ és a SPOLEM vezetői megvitatták az együttműködés továbbfejlesztésével kapcsolatos teendőket.

Kicsérlelték a fogyasztási szövetkezetek tapasztalatait, ennek különös jelentőséget ad, hogy Magyarországon és Lengyelországban is ez év őszén tartják a fogyasztási szövetkezetek soron következő kongresszusát. A lengyel delegáció itt-tartózkodása idején megismerkedett több AFESZ, valamint Skála-Coop tevékenységével.

A lengyel szövetkezeti küldöttség szerdán hazautazott.

HALÁLOZÁS

CSÓTÓ ISTVÁN, a Szolnok megyei Tanács volt elnökhelyettese, a mezőheki Táncsics Termelőszövetkezet nyugalmazott elnöke, életének 68. évében elhunyt. Hamvasztás előtti búcsúztatása augusztus 31-én, hétfőn 16 órákor lesz Szolnokon, a Munkásor úti temetőben — közli a Szolnok megyei Tanács V.B. és a mezőheki Táncsics Tsz.

GAZDAG FERENC, a Hajdúsági Agráripari Egyesülés volt igazgatója, hosszas, súlyos betegség után, életének 61. évében, elhunyt. Temetéséről később intézkednek.

Különvonattal
a Balaton körül

A MÁV pécsi igazgatósága új szolgáltatást vezet be: kedvezményes Balaton körüli különvonatot közlekedtet, amely Siófoktól indul és oda tér vissza. Az utasok programjáról a Sióutort gondoskodik. Az első különvonatot csütörtökön nyolc óra húsz perckor indítják Siófok vasútállomásról. A három kocsiból álló szerelvényen menét közben idegenvezető tájékoztatja a kirándulókat a Balaton nevezetességeiről. Keszthelyen lesz az első megállás, ahol a másfél órás tartózkodás során az utasok megtekinthetik a város nevezetességeit, köztük a Festetics-kastélyt. Hévízi kirándulás, fürdés is szerepel a programban. Innen az északi parton folytatja útját a vonat, közben Badacsonyan megáll, majd este hét órákor érkezik vissza Siófokra. A következő különvonatot szeptemberben, később meghirdetendő időpontban indítják.

Meghalt a határsértő

A községi határátkelőhelyen augusztus 25-én, kedden, délután tiltott határátlépést akart elkövetni Szélesi Zoltán 21 éves géplakatos, szombathelyi lakos. Egy bérelt személyautóval nagy sebességgel a lezárt sorompónak hajtott, és olyan súlyos sérülést szenvedett, hogy a helyszínen meghalt.

Ügetőverseny-eredmények

1. Esztrád (5) — Garbó (8) — Elégtelen (9) — 75, 23, 43, 31. Bef.: 1471, 359 — Hármas bef.: 8372.
2. Hot-dog (7) — Heves (4) — Hálvéd (3) — 46, 22, 16, 14. — Bef.: 60, 63.
3. Egyházi (8) — Dddólo (11) — Evezős (9) — 25, 17, 28, 31. Bef.: 62, 118. Hármas bef.: 1332.
4. Domokos (6) — Fay Will (5) — Fonák (3) — 53, 21, 12, 18. — Bef.: 49, 276.
5. Ekkó (1) — Elvált (6) — Felsten (2) — 35, 20, 22, 21. — Bef.: 137, 82. Hármas bef.: 2125.
6. Gránátalma (1) — Gyanús (10) — Duma (6) — 37, 25, 26, 15. — Bef.: 131, 58.
7. Gárin (2) — Gimpli (3) — Dzsudó (7) — 18, 18, 21, 21. — Bef.: 91, 99.
8. Célrus (9) — Fórum (8) — Felvona (7) — 23, 15, 15, 17. — Bef.: 35, 85.